Anexă
la Hotărârea Curții de Conturi
nr.23 din 27 mai 2024

CURTEA DE CONTURI A REPUBLICII MOLDOVA

MD-2001, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt nr. 69, tel.: (+373) 22 26 60 02,
fax: (+373) 22 26 61 00, www.ccrm.md; e-mail: ccrm@ccrm.md

RAPORTUL
de audit asupra Raportului Guvernului privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat în anul 2023

Lista acronimelor

Acronimul	Termenul abreviat
AGE	Agenția de Guvernare Electronică
ANOFM	Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă
AS	Ajutor social
ASP	Agenția Servicii Publice
APRA	Ajutor pentru perioada rece a anului
BASS	Bugetul Asigurărilor Sociale de Stat
BPN	Bugetul Public Național
BS	Bugetul de Stat
CIM	Control Intern Managerial
CNAS	Casa Națională de Asigurări Sociale
CTAS	Casa Teritorială de Asigurări Sociale
CTIF	Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe
IGPF	Inspectoratul General al Poliției de Frontieră
IMSP	Instituție Medico-Sanitară Publică
ISS	Inspectoratul Social de Stat
MA	Ministerul Apărării
MAI	Ministerul Afacerilor Interne
MMPS	Ministerul Muncii și Protecției Sociale
PIB	Produsul Intern Brut
SI	Sistem Informațional

I. OPINIE

Am auditat Raportul Guvernului privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat în anul 2023, întocmit de Casa Națională de Asigurări Sociale, care cuprinde: Formularul nr.1 CNAS, Formularul nr.2 CNAS, Formularul nr.4 CNAS, Formularul nr.4.1 CNAS, Formularul nr.4.2 CNAS, Bilanțul contabil (Formularul FD-041), Raportul privind fluxul mijloacelor (Formularul FD-043) şi descrierea narativă[1], inclusiv un sumar al politicilor contabile semnificative. În opinia noastră, Raportul Guvernului privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat oferă, sub toate aspectele semnificative, o imagine corectă şi fidelă, în conformitate cu cadrul de raportare financiară aplicabil[2].

II. PREZENTAREA BUGETULUI

Bugetul asigurărilor sociale de stat reprezintă totalitatea veniturilor, a cheltuielilor şi a surselor de finanțare destinate pentru realizarea funcțiilor și gestionarea sistemului public de asigurări sociale[3]. Acesta face parte din bugetul public național și se administrează independent de alte bugete componente ale bugetului public național[4]. Administrarea bugetului asigurărilor sociale de stat şi implementarea programelor în conformitate cu obiectivele şi indicatorii de performanță asumați i-au revenit Casei Naționale de Asigurări Sociale[5], iar administrarea veniturilor este atribuită Serviciului Fiscal de Stat. Astfel, CNAS are misiunea de a realiza politicile statului orientate spre garantarea drepturilor sociale ale cetățenilor, prin administrarea sistemului public de asigurări sociale și gestionarea bugetului asigurărilor sociale de stat, în timp ce colectarea veniturilor este exercitată de SFS.

Bugetul asigurărilor sociale de stat este planul financiar anual care reflectă constituirea, repartizarea și utilizarea fondurilor bănești necesare ocrotirii pensionarilor, salariaților și membrilor lor de familie. Prin intermediul sistemului public de asigurări sociale, statul garantează cetățenilor dreptul la protecție socială în cazurile de bătrânețe, șomaj, boală, invaliditate, de pierdere a întreținătorului prin plăți sociale – pensii, indemnizații și alte prestații de asigurări sociale. Totodată, prin intermediul CNAS se acordă, unor anumite categorii de cetățeni, prestații de asistență socială, a căror finanțare se efectuează din mijloacele bugetului de stat.

În acest context, se relevă importanța calitativă a acestui buget, deoarece este orientat spre cetățeni în vederea asigurării riscurilor survenite pe parcursul vieții (boală, bătrânețe etc.). Pe parcursul anului 2023 din BASS au fost acordate 1,66 milioane de prestații sociale.

Bugetul asigurărilor sociale de stat pe anul 2023 a fost aprobat inițial la venituri și cheltuieli în sumă de 38 735,6 mil. lei. Ca rezultat al operării modificărilor și completărilor, parametrii BASS au fost precizați până la 38 870,7 mil. lei, cu 135,1 mil. lei mai mult.

---

[1] Raportul privind executarea indicatorilor generali ai bugetului asigurărilor sociale de stat – Formularul nr.1 CNAS (conform Anexei nr.1 la Legea bugetului asigurărilor sociale de stat); Raportul privind executarea subprogramelor de cheltuieli ale bugetului asigurărilor sociale de stat – Formularul nr.2 CNAS (conform Anexei nr.2 la Legea bugetului asigurărilor sociale de stat); Raportul privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat – Formularul nr.4 CNAS; Raportul privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat la partea de cheltuieli și active nefinanciare – Formularul nr.4.1 CNAS; Raport privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat la partea de venituri – Formularul nr. 4.2 CNAS; Bilanțul contabil Formularul FD-041, Raportul privind fluxul mijloacelor Formularul FD-043; Raportul privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat (descrierea narativă).

[2] Ordinul ministrului Finanțelor nr.38 din 17.02.2017 „Cu privire la aprobarea formularelor Rapoartelor privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat și Normelor metodologice privind modul de întocmire a acestora" (cu modificările și completările ulterioare), (în continuare – Ordinul ministrului Finanțelor nr.38 din 17.02.2017).

[3] Art.1 din Legea nr.489 din 08.07.1999 privind sistemul public de asigurări sociale.

[4] Art.10 din Legea nr.489 din 08.07.1999 privind sistemul public de asigurări sociale.

[5] Art.22 din Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181 din 25.07.2014.

Cu referire la ponderea cheltuielilor totale executate ale bugetului asigurărilor sociale de stat în BPN, se denotă că acestea au constituit 32,7%, şi ca pondere în PIB – 12,8%. Față de anul 2022, ponderea cheltuielilor bugetului asigurărilor sociale de stat în BPN s-a micșorat cu 0,9 puncte procentuale, iar ponderea în PIB s-a majorat cu 0,4 puncte procentuale, situație prezentată în Anexa nr.1 la prezentul Raport de audit.

Legea finanțelor publice şi responsabilității bugetar-fiscale[6] stabilește condițiile şi termenele generale privind modificările/precizările bugetelor anuale aprobate, în număr de cel mult 2 modificări. Astfel, indicatorii anuali ai BASS au fost precizați de 3 ori[7]. Modificările au fost determinate de evoluția indicatorilor acestui buget pe parcursul anului bugetar 2023, de dinamica beneficiarilor și a mărimilor medii ale prestațiilor sociale, de revizuirea de către Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării a prognozei principalilor indicatori macroeconomici pentru anul 2023, precum și de necesitatea implementării măsurilor noi aprobate în legislație pe parcursul anului bugetar, cu impact asupra BASS:

- în anul 2023, prin mecanismul de indexare a pensiilor a fost indexată cu 15% partea pensiei ce nu depășește 11 700 lei pentru 651 930 de beneficiari. În același timp, pentru 10,8 mii de beneficiari s-a plafonat partea pensiei indexate, respectiv aceasta s-a majorat doar cu 1 755 lei. Cheltuielile estimative suportate din BASS și BS pentru indexarea pensiilor au constituit 3 058,5 mil. lei (BASS – 2 350,9 mil. lei, și BS – 707,6 mil. lei);
- majorarea cu 250 lei, începând cu 01 aprilie 2023, a cuantumurilor alocației lunare de stat pentru toate categoriile de beneficiari de alocații stabilite[8] - 84,0 mil. lei;
- instituirea prestației „Compensații la energie sub formă de plată monetară", cu scopul integrării ajutorului pentru perioada rece a anului (APRA) și compensațiilor în factură - 183,4 mil. lei;
- reexaminarea pensiilor de dizabilitate pentru pensionarii care au activat după realizarea dreptului la pensie de dizabilitate și au acumulat un stagiu de cotizare mai mare de 7 ani;
- efectuarea următoarei etape de reexaminare a pensiilor pentru limită de vârstă pensionarilor care au activat după realizarea dreptului la pensie şi au acumulat un stagiu de cotizare mai mare de 2 ani. În acest context au fost reexaminate 37 599 de pensii pentru limita de vârstă, astfel cuantumul mediu a lor a constituit 3 890,15 lei.

Sinteza cuantumului modificărilor BASS pentru anul 2023 se prezintă în Anexa nr. 2 la prezentul Raport de audit.

În urma analizei exercițiului bugetar încheiat la 31 decembrie 2023 s-a constatat că veniturile executate au fost în sumă de 38 604,4 mil. lei, cu 266,3 mil. lei, sau cu 0,7 la sută mai puțin față de prevederile anuale, iar cheltuielile au fost executate în sumă de 38 524,7 mil. lei, cu 346,0 mil. lei mai puțin în raport cu prevederile anuale, sau la nivel de 99,1%.

[6] Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181 din 25.07.2014.
[7] Legea nr. 169/2023, Legea nr. 296/2023 și HG nr.889/2023 „Privind redistribuirea unor alocații aprobate prin Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023 nr. 357/2022 și prin Legea bugetului de stat pentru anul 2023 nr.359/2022".
[8] Legea nr. 121/2001 cu privire la protecția socială suplimentară a unor categorii de populație.

Tabelul nr. 1

Executarea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anii 2022-2023

Denumire	Executat, anul 2022	Executat, anul 2023	Precizat, anul 2023	Executat anul 2023 față de precizat		Executat anul 2023 față de anul 2022	
				devieri (+/-)	în %	devieri (+/-)	în %
Venituri, mil.lei	33 796,1	38 604,4	38 870,7	-266,3	99,3	4 808,3	114,2
Cheltuieli, mil.lei	33 745,3	38 524,7	38 870**,7**	-346,0	99,1	4 779,4	114,2

Sursa: *Raportul privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat la situația de 1 ianuarie 2024 (Formularul nr.1 CNAS).*

În aceste condiții, exercițiul bugetar s-a soldat cu un excedent de 79,75 mil. lei, iar soldul de mijloace bănești la sfârșitul perioadei a constituit 79,95 mil. lei (Anexa nr. 3 la prezentul Raport de audit).

Sinteza veniturilor și cheltuielilor bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023 se prezintă în Anexa nr. 5 la prezentul Raport de audit.

Pensiile pentru limită de vârstă reprezintă prestația cea mai semnificativă din BASS, iar cheltuielile efective privind plata acestora în anul 2023 au constituit 19 718,4 mil. lei, ceea ce constituie 51,1% în totalul cheltuielilor BASS. Numărul beneficiarilor de pensii pentru limită de vârstă la data de 31 decembrie 2023 a constituit 528 666 de persoane, fiind în creștere cu 2 649 de persoane față de anul precedent. Ca urmare a măsurilor implementate pe parcursul anului de gestiune, pensia medie a crescut cu 16,4% și la situația de 31 decembrie 2023 a constituit 3 683,62 lei.

În comparație cu anul 2022, cheltuielile anuale au fost mai mari cu 3 075,0 mil. lei, sau cu 18,5%, această creștere având loc ca urmare a măsurilor prevăzute de legislație în domeniul pensiilor publice și implementării lor pe parcursul anului 2023.
Pentru plata **pensiei de dizabilitate**, cheltuielile efective au constituit 2 553,6 mil. lei și au fost mai mari cu 296,9 mil. lei (13,2%) față de anul precedent, ca rezultat al creșterii mărimii medii după indexare. Astfel, la finele anului 2023, mărimea medie a acesteia a constituit 2451,44 lei, în creștere cu 16,5%. În anul 2023 au fost reexaminate 2 715 pensii de dizabilitate, iar numărul beneficiarilor de acest tip de prestație, la 31 decembrie 2023, a constituit 98 823 de persoane, cu 3 402 persoane mai puțin față de anul precedent. Din totalul beneficiarilor de pensie de dizabilitate, se denotă că 249 de prestații sunt stabilite pe viață (fără termen).

Cheltuielile efective pentru plata **pensiei de urmaș** au constituit 386,6 mil. lei, fiind mai mari cu 82 817,7 mii lei, sau cu 27,3%, comparativ cu anul 2022, situație generată de creșterea numărului de beneficiari și a mărimii medii a pensiei. Numărul beneficiarilor la sfârșitul anului 2023 a constituit 11 802 persoane, cu 229 de persoane mai mult comparativ cu anul precedent. Totodată, pensia medie la situația de la sfârșitul anului a fost de 3 018,84 lei, în creștere cu 22,0% comparativ cu anul precedent, aceasta fiind influențată de indexarea din 01.04.2023.

Cheltuielile efective din bugetul de stat aferente **pensiilor pentru vechime în muncă persoanelor din rândul militarilor și persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne** în anul 2023 au constituit 1 705,9 mil. lei, cu 238,0 mil. lei, sau cu 16,2%, mai mult decât în anul 2022. Numărul beneficiarilor la data de 1 ianuarie 2024 a constituit 19 845 de persoane, iar mărimea medie a pensiei – 7 411,61 lei. Majorarea cheltuielilor

față de anul precedent se datorează creșterii numărului de beneficiari cu 365 de persoane, precum și a mărimii medii a pensiei cu 947,6 lei, datorită indexării pensiei.

Pentru asigurarea dreptului la indemnizație pentru incapacitate temporară de muncă cauzată de boli obișnuite sau de accidente nelegate de muncă, în anul 2023 au fost utilizate 924,6 mil. lei, cu 148,3 mil. lei mai mult decât în anul 2022. Numărul beneficiarilor în anul 2023 a fost de 188 731 de persoane, cu 20 743 de beneficiari mai puțin față de anul precedent. Executarea mai mică a cheltuielilor, cu 44,7 mil. lei față de planul precizat, a fost determinată de înregistrarea unui număr mai mic de beneficiari de indemnizații pentru incapacitate temporară de muncă, comparativ cu cel planificat/precizat.

III. BAZA PENTRU OPINIE

Am realizat misiunea de audit în conformitate cu Standardele Internaționale ale Instituțiilor Supreme de Audit[9]. Responsabilitățile noastre, potrivit standardelor respective, sunt expuse în secțiunea *Responsabilitățile auditorului într-un audit al situațiilor financiare* din prezentul Raport. Suntem independenți față de entitatea auditată și am îndeplinit responsabilitățile de etică, conform cerințelor Codului etic al Curții de Conturi. Considerăm că probele de audit pe care le-am obținut sunt suficiente și adecvate pentru a furniza o bază pentru opinia noastră.

IV. ASPECTE-CHEIE DE AUDIT

Aspectele-cheie de audit sunt acele aspecte care, în baza raționamentului nostru profesional, au avut cea mai mare importanță pentru auditul financiar al Raportului Guvernului privind executarea BASS în anul 2023. Aceste aspecte au fost abordate în contextul auditului situațiilor financiare în ansamblu şi în formarea opiniei asupra acestora și nu oferim o opinie separată cu privire la aceste aspecte. Considerăm că aspectele descrise mai jos, deși nu au influențat opinia de audit, reprezintă aspectele-cheie de audit care trebuie comunicate în Raportul nostru.

4.1. Presiunea financiară asuprea BASS se menține accentuat, fiind înregistrat un deficit bugetar în creștere.

La finele anului 2023, numărul total de contribuabili, inclusiv cei care beneficiază de politicile preferențiale, a constituit 811 402 de persoane, cu 6 270 de salariați mai mult decât în anul precedent (Anexa nr. 6 la prezentul Raport de audit). Numărul contribuabililor din sistemul unic de calculare a contribuțiilor a constituit 736 029 de persoane[10], cu 1 562 mai mult decât în anul precedent. Dintre aceștia, 554 610 sunt salariați (cu 1 988 mai mulți decât în anul 2022) din cadrul sectorului privat, instituțiilor de învățământ superior și instituțiilor medico-sanitare care achită la BASS 24% de la baza de calcul a salarizării, iar 181 419 sunt salariați din sectorul bugetar care achită contribuții în valoare de 29% de la baza de calcul, numărul fiind în diminuare cu 426 de

[9] Hotărârea Curții de Conturi nr.2 din 24.01.2020 „Cu privire la Cadrul Declarațiilor Profesionale ale INTOSAI".

[10] Persoanele angajate prin contract individual de muncă, persoanele aflate în raporturi de serviciu în baza actului administrativ ori prin alte tipuri de contracte civile în vederea executării de lucrări sau prestării de servicii, cu excepția celor specificate la pct. 1.2–1.5; pentru angajații și/sau alte persoane fizice, în baza contractelor civile, în vederea executării de lucrări sau prestării de servicii, în cazul rezidenților parcurilor pentru tehnologia informației; pentru cetățenii Republicii Moldova angajați prin contract în proiecte, în instituții și organizații internaționale, indiferent de sursa de finanțare a activităților, în cazul în care acordurile internaționale la care Republica Moldova este parte nu prevăd scutirea de plată a contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii; pentru persoanele care desfășoară activitate în funcții elective ori sunt numite în cadrul autorităților executive; pentru judecători, procurori, Avocați ai Poporului; Anexa nr.1 la Legea nr.489/1999 privind sistemul public de asigurări sociale.

salariați. Astfel, în economia țării, circa 77% din salariați au fost din sectorul real, iar 23%– din sectorul bugetar.

Cu referire la numărul de contribuabili care beneficiază de politici preferențiale aferent contribuțiilor de asigurări sociale, se denotă că numărul total al acestora la finele anului 2023 a constituit 75 373 de beneficiari, cu 4 708 beneficiari mai mult decât în anul precedent, tipurile și numărul acestora fiind redat în tabelul de mai jos:

Tabelul nr. 2

Numărul de contribuabili încadrați în sistemul public de asigurări sociale, persoane

Tipuri de contribuabili	2021	2022	2023	Diferențe 2023/2022
Sistemul unic de asigurări sociale, inclusiv:	**736004**	**734467**	**736029**	**1562**
Sectorul bugetar - 29 %	185235	181845	181419	**-426**
Sectorul privat - 24 %	550769	552622	554610	**1988**
Alte categorii de contribuabili, inclusiv sisteme preferențiale	**70173**	**70665**	**75373**	**4708**
Medici (24 % din venitul obținut)	45	39	32	**-7**
Salariați din sectorul agrar (18% și 6% compensat din BS)	24041	22344	23306	**962**
Salariați ce activează în condiții de risc (32%/39%)	737	609	496	**-113**
Salariați din domeniul TI[11] (54,7% din impozitul unic sau minim 1919,97 lei lunar per persoană[12] ori 24% din salariul minim asigurat de 7 999,88 lei)	18808	18072	20737	**2665**
Contribuabili din domeniul justiției ce achită taxa fixă (27 772 lei, sau 24% din salariul lunar de 9 643,05 lei)	1740	1587	1547	**-40**
Contribuabili ce achită taxa fixă (de ex., fondatori de Î.I., GȚ, patentari, TAXI etc.) (14 700 lei, sau 24% din salariul lunar de 5104,16 lei)	22304	21494	22229	**362**
Persoane fizice proprietari sau arendași de terenuri agricole care lucrează terenul în mod individual 3744 de lei pentru anul 2023, sau 24% din salariul lunar de 1 300 lei	1249	712	339	**2300**
Zilieri (6% din venitul obținut)	1249	5808	6687	**879**
Total salariați	**806177**	**805132**	**811402**	**6270**

Sursa: *Darea de seamă generalizatoare privind calcularea, utilizarea și transferarea contribuțiilor de asigurări sociale de stat pentru anii 2021-2023.*

În același timp, numărul beneficiarilor de prestații sociale la finele anului 2023 a constituit 850 511, ceea ce este în creștere cu 10 728 de persoane față de anul 2022, în special datorită creșterii cu 7 342 de persoane a beneficiarilor neasigurați care au primit indemnizații pentru creșterea copilului. Cât ține de pensionari, se denotă că aceștia au fost în număr de 674 891 de persoane, sau cu 783 de persoane mai puțin. Astfel, numărul beneficiarilor de pensie pentru limită de vârstă s-a majorat cu 2 649 de persoane, până la 528 666 de persoane, iar numărul beneficiarilor de pensii de dizabilitate s-a micșorat cu 3 402 persoane (Anexa nr. 7 la prezentul Raport de audit).
În aceste circumstanțe, se denotă că, la momentul actual, un contribuabil susține un beneficiar de prestații sociale, raportul fiind de 1 la 1,05. Totodată, 201 854 de contribuabili sunt concomitent și beneficiari de prestații sociale, practic aceștia își asigură singuri prestația.
Aspectul demografic pune presiune pe sistemul de pensionare al Republicii Moldova, reieșind din faptul că sistemul de asigurări sociale se bazează pe principiul solidarității inter și intragenerații[13]. Coeficientul de îmbătrânire[14] în 2015 a fost de 18,1%, în 2020 – de 21,7%, iar în

[11] 7% din venitul din vânzări, dar nu mai puțin de 30% din cuantumul salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul aferent perioadei fiscale a impozitului respectiv determinat lunar per angajat.
[12] 11 700 lei*30%*54,7%=1 919,97 lei contribuții lunare per persoană sau salariu minim asigurat de 7 999,88 lei.
[13] Art. 3 al Legii 489/1999 privind sistemul public de asigurări sociale.
[14] Coeficientul de îmbătrânire a populației se exprimă prin numărul persoanelor în vârstă de 60 ani și peste la 100 de locuitori.

2023 – de 23,8%[15]. Îmbătrânirea activă a populației Republicii Moldova are loc din câteva motive: pe de o parte, speranța de viață a oamenilor crește, în anul 2015 aceasta a constituit 69,4 ani, iar în anul 2022 a crescut până la 71,4 ani, iar acest fapt duce și la creșterea numărului persoanelor în vârstă; pe de altă parte, natalitatea este în scădere. Rata natalității înregistrată în anul 2022 a constituit 10,6 (la 1 000 de locuitori), fiind cea mai joasă din ultimii 5 ani[16]. Astfel, persoanele noi care vor intra în sistemul de asigurări sociale în calitate de contribuabili vor fi în descreștere.

Potrivit normelor legale[17], prognoza contribuțiilor obligatorii de asigurări sociale de stat se efectuează în temeiul politicii în domeniul asigurării sociale de stat, elaborate de către Ministerul Muncii şi Protecţiei Sociale pe termen mediu, al analizei bazei de calcul a contribuțiilor de asigurări sociale de stat din anii precedenți, cu aplicarea indicatorilor macroeconomici pe termen mediu prognozați. Concomitent, cheltuielile din mijloacele BASS se estimează în temeiul politicii în domeniul asigurării sociale de stat, al analizei datelor statistice privind numărul beneficiarilor și mărimii medii a prestațiilor pe parcursul a cel puțin 2-3 ani anteriori, cu aplicarea indicatorilor macroeconomici[18]. Prin urmare, reieșind din scăderea numărului de contribuabili din ultimii ani (2019), corelat cu creșterea beneficiarilor de prestații, va crește presiunea asupra BASS.

O altă problemă este utilizarea muncii la negru și/sau achitarea salariilor în plic, care generează efecte negative asupra bugetului de stat, bugetului asigurărilor sociale, fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală, dar și nemijlocit asupra angajaților și angajatorilor. Potrivit datelor estimate de audit, populația aptă de muncă neîncadrată reprezintă cca 411 574 de persoane, informație redată în tabelul nr. 3.

Tabelul. nr. 3

Estimări privind populația neîncadrată în muncă, persoane

Indicator	**Anul 2023**
Populația totală	2 512 758
Populația ocupată, inclusiv:	**811 402**
· Beneficiari de prestații	201 854
Populația în afara forței de muncă, inclusiv:	**1 289 782**
· copii până la 7 ani	199 346
· elevi, studenți	432 922
· pensionari (limită de vârstă, dizabilitate etc. care nu lucrează)	500 006
· beneficiari de alocații sociale care nu lucrează	72 397
· beneficiari de alocații de îngrijire a persoanelor cu dizabilități	12 519
· beneficiari de indemnizații ale familiilor cu copii	63 735
Șomeri (aflați în evidența ANOFM)	8 857
Persoane apte de muncă neîncadrate	**411 574**

***Sursa**: Rapoartele CNAS, www.statistica.md*

[15] www.statistica.md
[16] De la 12,8 născuții vii la 1 000 de locuitori în anul 2018, până la 10,6 în anul 2022.
[17] Art. 10[1] din Legea nr. 489 din 08.07.1999 privind sistemul public de asigurări sociale.
[18] Art. 10[1] din Legea nr. 489 din 08.07.1999 privind sistemul public de asigurări sociale, Regulamentul privind elaborarea proiectului bugetului asigurărilor sociale de stat și legii bugetare anuale.

Potrivit motivațiilor BNS, se denotă că în totalul persoanelor apte de muncă se includ persoanele șomere evaluate conform Biroului internațional al muncii, tinerii care nu caută un loc de muncă, precum și nu învață sau persoanele casnice și cele plecate peste hotare mai puțin de un an, care însumează 388 743 de persoane, informație redată în tabelul nr. 4.

Tabelul. nr. 4

Estimări privind populația neîncadrată în muncă, persoane

Indicator	**Anul 2023**
Șomerii conform BIM[19]	33 743
Tinerii NEET[20] (24-34 ani)	127 300
Persoane plecate peste hotare la lucru sau în căutare de lucru mai puțin de 1 an (15 ani și peste)	90 300
Persoane care îngrijesc de familie (casnice)	137 400

***Sursa**: Elaborat de audit în baza datelor furnizate de BNS.*

Astfel, deși există potențial de creștere a numărului de contribuabili la BASS, rezerva se menține, inclusiv din cauza existenței muncii la negru, salariilor în plic, salariului neatractiv etc. În aceste condiții, sistemul de asigurări sociale riscă să nu mai fie sustenabil în timp, anual crește deficitul și presiunea asupra BASS, sistemul fiind susținut prin transferuri de la bugetul de stat.

4.2. Sustenabilitatea BASS este asigurată de transferurile cu destinație generală pentru acoperirea deficitului, aceste transferuri au crescut de cinci ori în ultimii șase ani, ceea ce denotă o dependență majoră față de bugetul de stat.

În anul 2023, comparativ cu anul 2022, suma transferurilor bugetului de stat la BASS (16 511,6 mil. lei) a fost cu 1 717,6 mil lei, sau cu 11,6%, mai mare. Din totalul transferurilor, cele cu destinație generală pentru acoperirea deficitului BASS au însumat 5 417,9 mil. lei, ceea ce constituie o creștere cu 22,2% față de anul precedent (4 434,1 mil. lei), iar cele cu destinație specială au însumat 11 093,7 mil. lei.

Dependența financiară continuă a BASS față de bugetul de stat se exprimă prin menținerea trendului ascendent al transferurilor primite cu destinație generală, comparativ cu anul precedent, iar în ultimii șase ani acestea au crescut de cca 5 ori. Creșterea semnificativă a transferurilor este determinată inclusiv de unele abordări diferențiate privind baza de calcul și cotele aplicate aferente contribuțiilor de asigurări sociale. De exemplu, modificările operate în anul 2018 aferente contribuțiilor virate de agenții economici (vezi constatarea 6.5), prin care s-a micșorat cota de contribuții de la 29 % la 24 %, perceperea impozitului unic de la parcurile TI, taxa fixă pentru diferite categorii de contribuabili (Anexa nr. 8 la prezentul Raport de audit).

[19] Persoanele de 15 ani și peste, care în cursul perioadei de referință îndeplinesc simultan următoarele condiții: (a) nu au un loc de muncă și nu desfășoară o activitate în scopul obținerii unor venituri; (b) sunt în căutarea unui loc de muncă, utilizând în ultimele 4 săptămâni diverse metode pentru a-l găsi; (c) sunt disponibile să înceapă lucrul în următoarele 15 zile, dacă s-ar găsi imediat un loc de muncă.

[20] Tineri care nu fac parte din populația ocupată, nu studiază/învață în cadrul sistemului formal de educație și nu participă la niciun fel de cursuri sau alte instruiri în afara sistemului formal de educație (din limba engleză: „Persons Not in Employment, Education or Training).

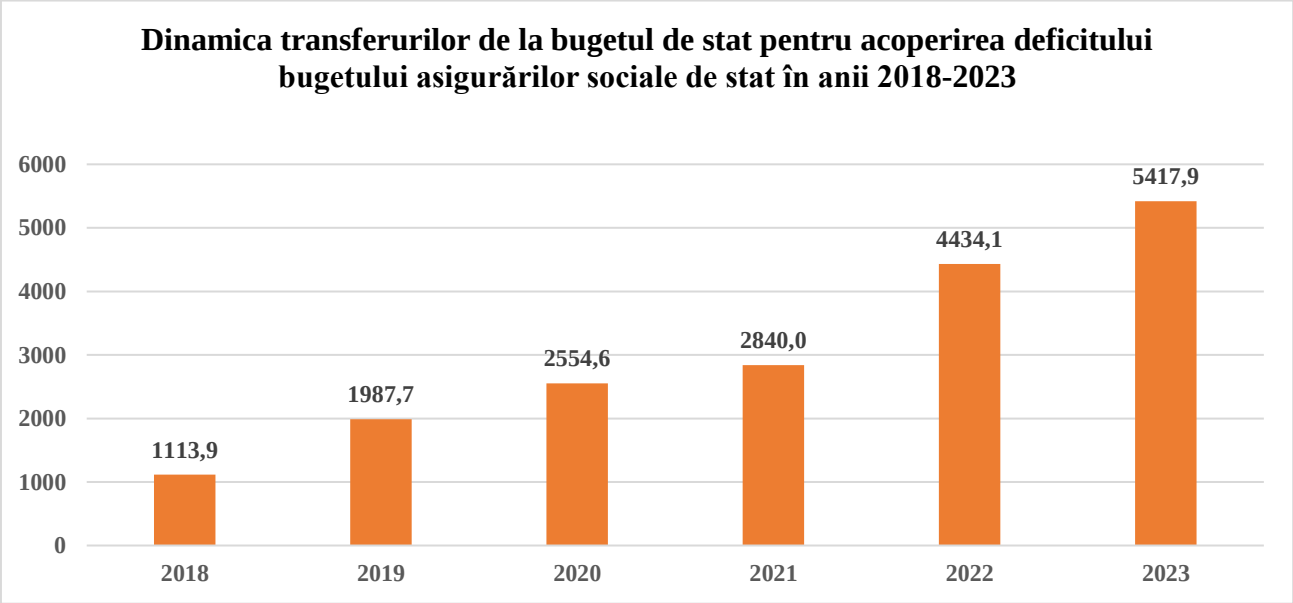

Figura nr.1 *Dinamica transferurilor de la bugetul de stat pentru acoperirea deficitului bugetului asigurărilor sociale de stat în anii 2018-2023, întocmit de audit în baza indicatorilor raportați de CNAS.*

Concomitent se menționează că anual CNAS se confruntă cu decalaje temporare de casă. Astfel, în scopul onorării obligațiilor față de beneficiari și asigurării transferurilor în termen a prestațiilor sociale, în perioada noiembrie-decembrie 2023, CNAS a fost nevoită de a contracta un împrumut de la bugetul de stat în sumă de 1,0 miliard lei.

Tabelul nr. 5

Informații aferente împrumuturilor contractate de CNAS pentru perioada 2018-2023

Anul	Nr. de împrumuturi	Suma împrumuturilor, mil. lei	Restituirea
2018	10	590,0	În același an bugetar
2019	0	0	
2020	3	600,0	În același an bugetar
2021	2	800,0	În același an bugetar
2022	2	690,0	În același an bugetar
2023	1	1 000,0	În același an bugetar

Sursa: *Elaborată de audit în baza informațiilor CNAS.*

Deși restituirea împrumuturilor a avut loc regulamentar, în același an bugetar[21] în care au fost solicitate, una din cauzele principale ale decalajului temporar de casă al BASS rezultă din faptul că achitarea contribuțiilor se efectuează până la data de 25 a lunii următoare, pe când achitarea prestațiilor sociale de către CNAS se efectuează cu preponderență în primele zile ale lunii (de exemplu, pensiile, care reprezintă ponderea cea mai semnificativă a cheltuielilor BASS se achită până la data de 21 a lunii, indemnizațiile, de regulă, până la data de 13-16 a lunii etc.).

Cu referire la transferurile cu destinație specială în sumă de 11 093,7 mil. lei, se denotă că acestea au fost utilizate preponderent la plata prestațiilor de asistență socială (98%, sau 10 993,0 mil. lei), care potrivit legislației sunt finanțate din bugetul de stat şi acordate unor categorii de populație prin intermediul CNAS. Totodată, unele dintre ele au fost utilizate pentru compensarea

[21] Art.62 alin.(2) din Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181 din 25.07.2014.

diferenței de tarife de asigurări sociale de stat obligatorii în sectorul agrar (99,6 mil. lei) și pentru compensarea veniturilor ratate ale BASS, în legătură cu scutirea deținătorilor de terenuri agricole situate după traseul Râbnița - Tiraspol de plata contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii (1,1 mil. lei). Datele privind transferurile din bugetul de stat, se prezintă în Anexa nr. 9 și 15 la prezentul Raport de audit.

4.3. Impactul substanțial negativ asupra BASS îl are apariția și menținerea salariilor în plic, care pot fi generate inclusiv din extragerea de către fondatori a dividendelor și utilizarea acestora pentru ulterioara salarizarea și motivarea personalului .

Fenomenul salariului în plic cu care se confruntă țara noastră poate fi confirmat prin rezultatele activității desfășurate de către Serviciul Fiscal de Stat[22], întrucât în anul 2023 au fost adoptate 285 de decizii asupra cazurilor de încălcare a legislației, inclusiv referitor la încălcările ce vizează corectitudinea calculării și achitării plăților salariale, impozitelor și defalcărilor aferente acestora. Astfel, pentru încălcarea prevederilor legislației în vigoare aferente raporturilor de muncă, conform deciziilor adoptate s-au calculat suplimentar pentru plata la buget:

- impozitul pe venit reținut din plățile salariale în sumă de 4 217,2 mii lei;
- **contribuțiile de asigurări sociale de stat obligatorii în sumă de 9 319,9 mii lei;**
- primele de asigurare obligatorie de asistență medicală în sumă de 3 382,4 mii lei;
- penalitățile și amenzile aplicate în sumă de 10 872,0 mii lei.

Concomitent, prin controalele efectuate de către Inspectoratul de Stat al Muncii (966 de controale efectuate din 2 232 planificate în anul 2023), au fost identificate 270 de persoane care prestau munca „la negru" în cadrul a 74 de agenți economici. Totodată, instanța de judecată a aplicat 8 sancțiuni contravenționale în valoare de 85,5 mii lei[23].

Una din sursele posibile pentru achitarea salariilor în plic este extragerea de către fondatori a dividendelor și utilizarea acestora pentru ulterioara salarizare și motivare a personalului. Potrivit cadrului legal, dividendele sunt venituri din distribuirea profitului net între fondatori (acționari) în funcție de rata de participare depusă la capitalul societății[24]. Astfel, în anul 2023, 10 880 de agenți economici (Societăți cu Răspundere Limitată) au achitat dividende la 14 385 de persoane, valoarea acestora fiind de cca 12 049,2 mil. lei, iar impozitul pe venit achitat de către aceștia constituie aproximativ 734,9 mil. lei, informație redată în tabelul de mai jos.

Tabelul nr. 6

Analiza privind numărul de beneficiari de dividende și impozitul aferent reținut,

[22] Raportul Serviciului Fiscal de Stat privind activitățile de minimizare a practicii de achitare a salariilor „în plic" și a muncii „la negru" pentru 12 luni ale anului 2023.
[23] Scrisorile ISM nr. 1552 din 03.04.2024 și nr. 1571 din 04.04.2024.
[24] Art. 12 alin.(3) din Codul fiscal nr. 1163 din 24.04.1997.

pentru anul 2023

Indicatori	Anul 2023
Nr. persoane/beneficiari	14 385
Suma venitului din dividende, mil. lei	12 049,2
Suma impozitului pe venit reținut, mil. lei	734,9

***Sursa**: Elaborat de audit în baza datelor prezentate de SFS pentru anul 2023.*

De asemenea, se constată că în anul 2023, în cazul a 60 de beneficiari cărora li s-au achitat dividende în sumă de 41,5 mil. lei, auditul a constatat că a fost reținut impozit cu 0,9 mil. lei mai puțin (în cazul aplicării cotei de 6%), ceea ce constituie un posibil venit ratat pentru buget.

Tabelul nr. 7

Analiza privind divergențele între impozitul de venit calculat și cel reținut, mil. lei

Indicatori	Valoarea
Nr. de beneficiari, persoane	60
Suma venitului din dividende, mil. lei	41,5
Suma impozitului pe venit reținut, mil. lei	1,6
Impozitul pe venit (6%) calculat de audit, mil. lei	2,5
Divergențe (impozitul calculat de audit - suma impozitului reținut), mil. lei	0,9

***Sursa:** Elaborat de audit în baza datelor prezentate de SFS pentru perioada 2023.*

Notă: Potrivit motivațiilor SFS, se menționează că, prin prisma prevederilor art. 90[1] Cod fiscal, cota impozitului pe venit reținut din suma dividendelor achitate este direct corelată cu perioada în care a fost obținut profitul nerepartizat, după cum urmează:
a) Cota 0 – aferent profitului obținut pînă în anul 2008;
b) Cota 15% - aferent profitului obținut în perioada 2008-2011 inclusiv;
c) Cota 6% - aferent profitului obținut în perioada 2012-prezent.
Prin urmare, motivele care au stat la baza devierilor în aspectul reținerii impozitului pe venit din dividendele îndreptate spre achitare, nu poate fi stabilită, acest fapt fiind posibil de asigurat doar în baza documentelor disponibile la contribuabili.

Se menționează că situații similare au fost constatate de audit și pentru anii 2020-2022, astfel prin HCC[25] au fost înaintate recomandări *de monitorizare și conformare a contribuabililor, în vederea colectării veniturilor aferente impozitului pe venit din dividendele achitate și virate la bugetul de stat.* Ca urmare a recomandărilor înaintate, SFS a întreprins măsuri de conformare, în urma cărora a fost calculat suplimentar la buget impozitul pe venit reținut din suma dividendelor achitate (pentru perioada 2020-2022), în sumă de 1,3 mil. lei.

Auditul a efectuat o analiză pentru 30 de agenți economici ce au achitat dividende în sumă de 135,4 mil. lei în anul 2022 și 82,3 mil. lei în anul 2023, cu informația aferentă a 3 784 de angajați, cu privire la salariul achitat, în comparație cu salariul minim și cel mediu pe economie pentru anul 2022 și, respectiv, 2023. Astfel, s-a constatat că în anul 2023 doar în cazul a 4 agenți economici, cu un număr de 265 de angajați, au fost achitate salarii mai mari sau egale cu salariul mediu pe economie, în cazul a 23 de companii, au fost achitate salarii mai mici decât salariul

[25] Hotărârea Curții de Conturi nr. 18 din 25.05.2023 „Cu privire la Raportul auditului financiar al Raportului Guvernului privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat în anul 2022".

mediu pe economie, iar în 3 cazuri au fost achitate salarii mai mici decât salariul minim pe economie.

Concomitent, pentru anul 2022[26], reieșind din datele publicate/deținute de BNS[27] aferente costului forței de muncă în conformitate cu genurile de activitate, se denotă următoarele:

- în cazul a 3 agenți economici, ce desfășoară activitate în comerț, producere articole de îmbrăcăminte și prestarea serviciilor de curățenie, angajații au fost remunerați cu un salariu sub nivelul minim stabilit de 3 500 lei, în timp ce aceștia au achitat dividende în anul respectiv, în valoare de 3,0 mil. lei;
- de salarii mai mici decât salariul mediu pe economie[28], precum și mai mici decât media publicată de BNS pe domenii de activitate[29], au beneficiat angajații a 22 de companii din domenii diferite. Spre exemplu, salariul mediu pentru angajații companiilor din domeniul transportului rutier, potrivit datelor BNS, constituie 8 795 lei, iar salariul de care au beneficiat angajații companiei incluși în eșantionul de verificare, a constituit doar 3 633 lei, care este cu 5 161 lei mai mic. O situație similară este și în cazul angajaților din domeniul construcțiilor, întrucât salariul mediu achitat potrivit BNS constituie 9 363 lei[30], iar media plăților salariale achitate de compania inclusă în eșantionul de verificare a fost de 4 403 lei (sau cu 4 960 lei mai puțin);
- în domeniul comerțului, potrivit BNS salariul mediu pe acest gen de activitate constituie 8 960,6 lei, iar salariul achitat de compania inclusă în eșantionul de verificare a constituit 3 061,57 lei;
- din 30 de agenți economici, doar 5 au achitat salarii mai mari sau egale cu salariul mediu pe economie.

Concomitent, se constată că în anul 2023 au fost efectuate modificări ale actelor normative aferente activității societăților cu răspundere limitată. Astfel, au fost acordate unele facilități agenților economici care pot să formeze un capital de stimulare a beneficiarilor (personalului angajat) pentru a-i stimula și interesa în activități eficiente, participări active, inițiative în favoarea societății. Acesta se formează din contul profitului net al societății și poate fi utilizat la acordarea drepturilor de plată la un moment stabilit, modul de creare și utilizare urmează a fi stabilite într-un regulament aprobat de societate. Plățile din capitalul de stimulare se asimilează dividendelor, dar se achită o dată pe an. În aceste condiții, se denotă că prin această metodă, se pot achita plăți salariale la o cotă mai mică prin care se pot diminua și se pot optimiza plățile impozitului pe venit, contribuțiilor de asigurări medicale și sociale achitate de angajat și angajator, deoarece unicul impozit care urmează a fi aplicabil plaților din capitalul de stimulare va fi cota echivalentă dividendelor (6%), comparativ cu impozitele aferente plăților salariale (24% contribuții de asigurări sociale). Astfel, aceste facilități acordate agenților economici pot contribui la diminuarea veniturilor BASS.

Astfel, salariul în plic este un fenomen nociv și o problemă pentru fiecare cetățean care acceptă o astfel de remunerare pentru munca sa. Banii primiți în plic evită plata impozitelor și contribuțiilor, dar această practică înseamnă de fapt o condamnare la un viitor nesigur, în special

[26] Costul forței de muncă prezentat de către BNS este definitivat pentru anul 2022.
[27] Câștigurile salariale, costul forței de muncă și numărul salariaților în anul 2022.
[28] Hotărârea Guvernului nr. 458 din 29.12.2021 „Privind aprobarea cuantumului salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2022".
[29] Datele includ unitățile economice, sociale și instituțiile bugetare cu unu și mai mulți salariați. Informația cu privire la câștigul salarial mediu lunar brut pentru anul 2022, diseminată la 01.03.2023, cuprinde unitățile din sectorul real cu patru și mai mulți salariați și toate instituțiile bugetare, indiferent de numărul de salariați.
[30] https://statistica.gov.md/ro/castigurile-salariale-costul-fortei-de-munca-si-numarul-salariatilor-in-anul-202-9436_60663.html

la apariția riscurilor sociale, precum șomaj, boală, invaliditate, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.

10 agenți economici, care pe parcursul anilor 2022-2023 au achitat dividende în sumă de 21,1 mil. lei, ulterior în anul 2023 au intrat în procedură de insolvabilitate, acumulând datorii la BASS în sumă de 1,6 mil. lei

Deși la declararea procedurii de insolvabilitate SFS efectuează controlul în conformitate cu prevederile legale și regulamentare[31], SFS a comunicat echipei de audit că au fost efectuate controale fiscale prin metoda verificării totale în legătură cu inițierea procedurii de insolvabilitate, în actele de control fiind descrise tranzacțiile economico-financiare ale întreprinderilor. De asemenea, în conformitate cu prevederile Codului de procedură penală, în vederea identificării prezenței sau lipsei elementelor constitutive ale infracțiunilor atribuite în competența SFS, au fost examinate acțiunile și/sau inacțiunile factorilor de decizie de la 4 întreprinderi, iar pentru alte 6 entități nu a fost constatată întrunirea indicilor de insolvabilitate intenționată.

V. ALTE INFORMAȚII

5.1. Soldul datoriilor prestațiilor sociale suspendate la 01.01.2023 au fost diminuate cu cca. 7,4 mil. lei.

Constatările de audit din anii precedenți[32] au identificat carențe la reflectarea soldurilor datoriilor aferente prestațiilor suspendate până în anul 2021, din cauza neridicării de către beneficiari a prestațiilor pe parcursul a 3 sau 6 luni, acestea menținându-se doar în SI „Protecția Socială". Neregulile constatate au avut loc din cauza că SI „Protecția Socială" oferă posibilitatea accesării datoriei per beneficiar (prin verificarea contului individual pentru prestațiile suspendate până în anul 2021), iar datoria asociată cu plățile suspendate nu a fost inclusă în evidența contabilă. Acestea se mențin în sistem dar apar în evidența contabilă odată cu cererea de reluare a plății.

De menționat că, potrivit cadrului legal, dreptul la pensie este imprescriptibil, iar pensia stabilită și neîncasată la timp se plătește retroactiv din data suspendării[33]. Astfel, auditul a solicitat sumele pensiilor reluate pe parcursul anului 2023 ale beneficiarilor cărora li s-a suspendat prestația până la 1 ianuarie 2021, dar cu reluare din anul auditat (2023). În acest context se denotă că au depus cerere de reluare a pensiei 79 de beneficiari care nu au ridicat prestația pentru o perioadă de la 3 ani și 8 luni până la 12 ani, în valoare totală de 7,4 mil. lei, ceea ce constituie estimarea valorii datoriilor nereflectate.

La finele fiecărei luni, sumele pensiilor stabilite și neprimite de beneficiar în decurs de 12 luni consecutive se suspendă și se reflectă la conturi extrabilanțiere. În cazul reluării plății în baza cererii depuse de beneficiar, soldul datoriilor plăților suspendate se micșorează cu suma prestațiilor reluate. La finele anului 2023, acestea au însumat 76 379,2 mii lei, fiind în creștere cu 22 789,0 mii lei comparativ cu anul precedent, sau cu 42,5% (Anexa nr. 10 la prezentul Raport de audit). Sumele respective urmează a fi achitate în exercițiile financiare din anii următori, în baza cererilor depuse de către beneficiari.

[31] Legea insolvabilității nr.149/2012 și Ordinele ministrului Finanțelor nr. 320 din 31.07.2019 și, respectiv, nr. 265 din 25.07.2023.
[32] Hotărârea Curții de Conturi nr.20 din 03.06.2021 „Cu privire la Raportul auditului financiar al Raportului Guvernului privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat în anul 2020", Hotărârea nr. 17 din 24.05.2022 „Cu privire la Raportul auditului financiar al Raportului Guvernului privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat în anul 2021" și Hotărârea nr. 18 din 25.05.2023 „Cu privire la Raportul auditului financiar al Raportului Guvernului privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat în anul 2022".
[33] Art. 2 și art. 35 din Legea nr. 156 din 14.10.1998 privind sistemul public de pensii.

5.2. Limitarea domeniului de aplicare a auditului pentru a confirma valoarea de 1,7 mil lei, a fost generată de neprezentarea informațiilor complete, precum și de lipsa delimitării în rapoartele prezentate a indemnizației de șomaj tehnic de activitatea de bază.

În anul 2023, din sursele bugetului de stat au fost acordate indemnizații pentru șomaj tehnic la 124 de beneficiari, în valoare de 1,7 mil.lei. Potrivit normelor regulamentare, indemnizația pentru șomaj tehnic se acordă salariatului aflat în șomaj tehnic instituit de angajator ca urmare a restricțiilor impuse în starea de urgență în sănătate publică sau ca urmare a declarării stării de urgență, de asediu și de război. Totodată, angajatorul, până la data de 25 a lunii imediat următoare lunii în care a fost stabilit șomajul tehnic, prezintă, prin intermediul ghișeului unic de raportare electronică, solicitarea acordării din bugetul de stat a indemnizației pentru șomaj tehnic, iar Ministerul Finanțelor planifică și transferă lunar mijloace financiare, în modul stabilit, către CNAS pentru plata indemnizației în limitele surselor prevăzute în bugetul de stat în aceste scopuri[34]. Se denotă că indemnizațiile au fost achitate pentru anul 2022, pe motiv că în anul respectiv nu au fost suficiente mijloace financiare.

Deși prin legea BASS pentru anul 2023[35], inițial nu au fost prevăzute/planificate mijloace financiare pentru această indemnizație[36] la propunerea MMPS au fost efectuate modificări la prevederile Legii BASS pentru anul 2023[37], fiind alocate mijloace financiare suplimentare în sumă de 2,0 mil. lei[38].

Pentru asigurarea corectitudinii stabilirii și achitării indemnizației de șomaj, auditul a solicitat lista agenților economici/angajatorilor care au instituit șomaj. CNAS a prezentat informații privind plata către salariați, iar SFS, CTIF și MF nu au prezentat informații suplimentare privind angajatorii, baza de calcul, perioada pentru care a fost acordată indemnizația etc. Codul muncii, încă de la aprobarea, prevede condițiile de acordare a șomajului tehnic, însă până în prezent nu a fost atribuit codul unic[39] de raportare/clasificare aferent acestei plăți. Astfel, la analiza extraselor de cont ale beneficiarilor, s-a constatat că nu există delimitare între plățile pentru activitatea de bază (cod 101) și plățile pentru șomajul tehnic, acestea din urmă fiind raportate la același cod. Prin urmare, auditul a fost în imposibilitate de a evalua și a obține asigurare privind regularitatea calculării indemnizației în sumă 1,7 mil. lei, din lipsa delimitării plăților în extrasul de cont și din cauza neprezentării informațiilor.

5.3. Pensiile pentru limită de vârstă, de dizabilitate și de urmaș au fost stabilite conform cadrului normativ, în timp ce preluarea cu întârziere a informațiilor privind decesul beneficiarilor a condiționat cheltuieli nejustificate în sumă de 870,7 mii lei.

- **În anul 2023, pensia minimă a depășit minimul de existență pentru pensionari, cu 9%.**

[34] Art. 80 din Codul muncii al Republicii Moldova nr. 154/2003; HG nr. 316 din 03.11.2021 „Cu privire la aprobarea unor măsuri de susținere a angajatorilor și salariaților în condițiile aplicării măsurilor de restricție pe perioada pandemiei de COVID-19".
[35] Legea BASS pentru anul 2023 nr. 357/2022.
[36] Scrisorile CNAS nr. 598 din 16.01.2023, nr. 3710 din 20.03.2023.
[37] Scrisoarea nr. 21/1543 din 03.05.2023.
[38] Legea BASS pentru anul 2023 nr. 357/2022.
[39] Clasificatorul categoriilor persoanei asigurate, aprobat prin Ordinul CNAS nr.119 din 04.09.2018.

Cuantumul pensiei minime pentru limită de vârstă se stabilește anual de către Guvern[40] și este cel puțin egal cu cuantumul pentru anul precedent indexat. Aceasta se acordă în cazul în care cuantumul pensiei calculate pentru un stagiu complet de cotizare este mai mic decât cuantumul pensiei minime stabilite. Astfel, la finele anului 2023, din 528 666 de beneficiari de pensie pentru limită de vârstă, 125 165 persoane (sau 23,7%) au beneficiat de pensie minimă. Totodată, se constată că dacă în anul 2020, pensia minimă stabilită reprezenta doar 64,3% din minimul de existență, în anul 2023 aceasta depășește minimul de existență cu 9%, sau cu 216,7 lei, situație redată în tabelul de mai jos:

Tabelul nr. 8

Dinamica creșterii cuantumului pensiei minime, a minimului de existență în anii 2020-2023

Anul	Media anuală a minimului de existență, lei	Pensia minimă aprobată, lei	Cuantumul pensiei minime comparativ cu minimul de existență	
			Sumă, lei	%
2020	1 759,8	1 131,5	-628,3	64,3%
2021	1 811,7	1 188,0	-623,7	65,6%
2022	2 193,3	2 278,8	85,5	103,9%
2023	2 403,9	2 620,6	216,7	109,0%

***Sursa**: Elaborat de audit în baza informațiilor de la BNS.*

Totodată auditul menționează că, potrivit legislației[41], cuantumul pensiilor se majorează anual în sumă fixă la 1 aprilie, prin multiplicarea cuantumului pensiei medii cu 50% din creșterea produsului intern brut în anul precedent. Se constată că în anul 2023, din cauza neînregistrării nivelului de creștere a PIB-ului, care a înregistrat o valoare de 95,4%, pensiile nu s-au majorat în sumă fixă.

Cu referire la evidența, raportarea și executarea mijloacelor financiare pentru plata pensiilor de asigurări sociale, auditul constată că sistemul informațional „Protecția Socială" generează și efectuează calculele reieșind din extrasul de cont al beneficiarului și datele introduse de specialiști la stabilirea/recalcularea pensiilor. Astfel, s-a confirmat corectitudinea înregistrării datelor în SI, ca urmare a contrapunerii datelor din evidența individuală și documentele anexate la dosarul beneficiarului, nefiind constatate divergențe în exactitatea calculelor. De asemenea, la verificarea regularității stabilirii/recalculării pensiilor pentru limită de vârstă, de dizabilitate și de urmaș, precum și înregistrării/raportării cheltuielilor aferente nu s-au stabilit erori.

Cu privire la corectitudinea și plenitudinea datelor înregistrate în evidența contabilă a CNAS, auditul nu a constatat divergențe, sumele fiind reflectate în perioada corespunzătoare pe elementele componente (pentru acoperirea diferenței până la pensia minimă, aferente perioadelor necontributive incluse în stagiul de cotizare), înregistrate separat în conturile prevăzute în acest sens și în funcție de sursa de finanțare (BASS/BS).

Suspendarea plății în cazul decesului beneficiarilor de pensii este cauzată de preluarea cu întârziere a informațiilor privind decesul beneficiarilor, ceea ce a determinat cheltuieli nejustificate în sumă de 870,7 mii lei.

[40] Art. 12 alin. (1) din Legea nr. 156 din 14.10.1998 privind sistemul public de pensii.
[41] Art. 13[1] din Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii.

Anual, Curtea de Conturi identifică deficiențe în procesul de sistare a plății în cazul decesului beneficiarilor de pensii, care au impact asupra executării indicatorilor BASS. Astfel, deși cadrul normativ prevede că pensia se plătește inclusiv pentru luna în care a avut loc decesul beneficiarului[42], s-a constatat că, în cazul a 117 beneficiari decedați (35,7%), din 326 verificați, pensia a fost achitată după data decesului, de la o lună până la 5 luni. Din totalul sumelor achitate nejustificat, 89,9 % (1,2 mil. lei) au fost restituite benevol de către rudele persoanelor decedate, iar 10,1 % (137,9 mii lei) nu au fost restituite.

Conform Acordului încheiat între CNAS și AGE[43], aceasta din urmă oferă, prin intermediul platformei M-Conect, conexiunea între CNAS și ASP. Astfel, în regim automatizat sunt recepționate toate datele despre persoanele fizice decedate, care au parvenit în acea zi, preluate din Registrul de Stat al Populației (deținut de Agenția Servicii Publice). Datele se încarcă în SI „Protecția Socială", după care, în regim automatizat, programul analizează toate tipurile de prestații sociale și, în cazul în care depistează decizii de plată active, inițiază blocarea plății. Schimbul de date urmează a avea loc zilnic (24 ore din 24 ore, 7 zile în săptămână) pentru a se evita achitările în plus ale prestațiilor sociale.

Potrivit motivațiilor CNAS, se denotă că schimbul de date are loc zilnic, iar în unele cazuri sistarea plății prestației are loc atunci când rudele se adresează după ajutorul de deces. Achitarea nejustificată a pensiei este condiționată de două cauze:

1) **introducerea tardivă a informațiilor de deces ale beneficiarilor de către registratorii ASP în Registrul de stat al populației.**

Auditorul a solicitat de la ASP date privind decesul beneficiarilor și perioada introducerii informației în Registrul de stat al populației. Astfel, pentru 117 pensionari au fost stabilite devieri între data decesului și data înregistrării la ASP, de la 1 zile până la 140 de zile (circa 5 luni). Potrivit motivațiilor instituției, abaterile au fost cauzate de: producerea decesului în străinătate, iar actele au fost întocmite în procedură de transcriere (5 cazuri), nedeclararea și neîntocmirea actelor de deces (1 caz), în alte cazuri faptele de deces au fost produse și/sau consemnate în stânga Nistrului (4 cazuri). Printre motivele pentru care data producerii faptului decesului nu coincide cu data înregistrării actului de deces, a fost menționat și nedeclararea decesului, procedura înregistrării decesului efectuându-se din oficiu, de către organele de stare civilă (44 dintre cazurile identificate de audit).

Totodată, ASP a menționat că, în scopul actualizării în termen cât mai restrâns a Registrului de stat al populației cu informații despre statutul civil al persoanei decedate, drept măsură imediată întreprinsă în acest sens de către Departamentul stare civilă al ASP constituie conlucrarea cu autoritățile publice locale de a recepționa săptămânal actele de stare civilă întocmite de primăriile localităților, precum și automatizarea datelor prin intermediul sistemelor informaționale oferite de oficiile stării civile.

Notă: potrivit motivațiilor ASP, în cadrul proiectului privind Modernizarea serviciilor publice[44], se propune asigurarea implementării unui nou model de prestare a serviciilor de stare civilă, care presupune preluarea datelor despre deces direct de la Ministerul Sănătății prin platforma

[42] Art. 37 din Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii.

[43] Acordul adițional nr.193.02/19 din 25.02.2019 cu privire la modificarea Acordului de colaborare privind utilizarea platformei de interoperabilitate (MConnect).

[44] Contract nr.MD-EGA-333410-CS-CDS încheiat între ASP, AGE și o companie privată privind serviciile de consultanță pentru dezvoltarea noilor funcționalități ale Sistemului informațional „Acte de stare civilă".

MConnect. Proiectul este în faza de dezvoltare a software-ului. La moment, datele necesare deținute de către Ministerul Sănătății (din Sistemul informațional „Constatarea medicală a nașterii și decesului (SI e-CMND) încă nu sunt disponibile în MConnect pentru a fi consumate de către ASP (RSP) și ulterior de către CNAS;

2) **transmiterea tardivă de către ASP a datelor din Registrul de stat al populației către CNAS prin intermediul SI MConnect.**

La contrapunerea datelor privind decesul înregistrat la CNAS în SI cu data decesului beneficiarului, s-a constatat că numărul de zile variază între 1 și 141.

Evaluarea termenelor de înregistrare a informațiilor constatate de audit

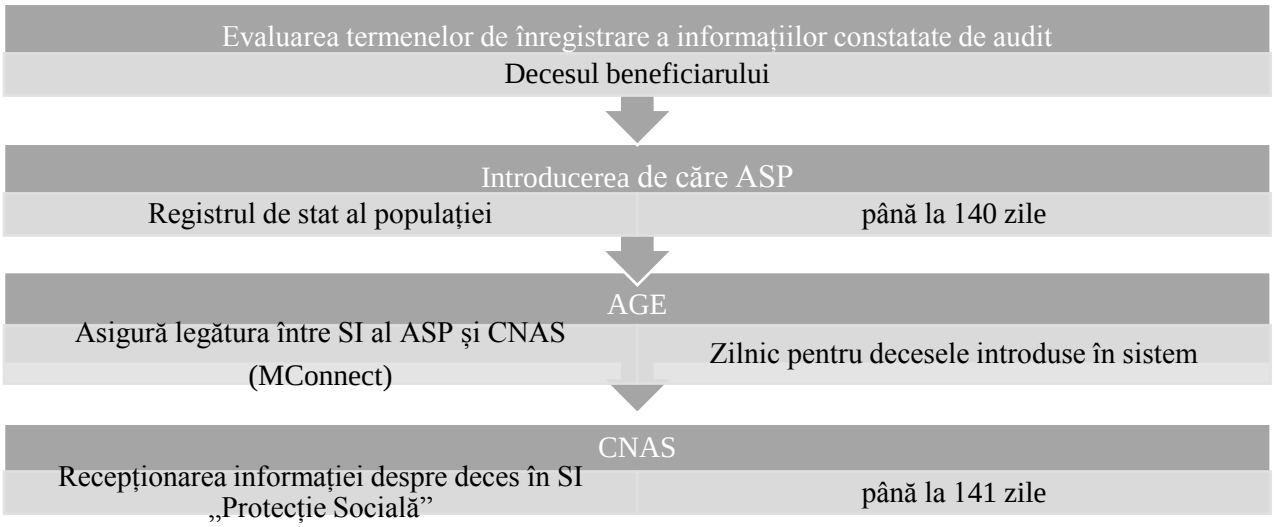

Figura nr. 2 *Procesul de recepționare a informațiilor privind datele despre decesul beneficiarilor, elaborat de audit în baza informațiilor prezentate de ASP și CNAS.*

În urma deficiențelor constatate privind recepționarea informațiilor în cazul decesului beneficiarului determină erori potențiale, iar cele identificate de audit sub formă de cheltuieli nejustificate asupra BASS/BS aferente cheltuielilor pentru pensiile de limită de vârstă au constituit 870,7 mii lei. Prin urmare, reieșind din insuficiența veniturilor pentru acoperirea prestațiilor sociale, excluderea pe viitor a cheltuielilor nejustificate este o necesitate imperativă.

5.4. Insuficiența proceselor de control intern la întocmirea și eliberarea certificatelor de concediu medical de către prestatorii de servicii medicale, în unele cazuri are impact asupra stabilirii neregulamentare a indemnizației pentru incapacitate temporară de muncă din BASS, care pentru eșantionul verificat se estimează la circa 115,8 mii lei.

Conform prevederilor regulamentare[45], CNAS stabilește indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă în temeiul informațiilor din certificatele de concediu medical, transmise prin intermediul conexiunilor intersistemice securizate și autentificate prin semnătura electronică a persoanei responsabile a prestatorilor de servicii medicale. Concomitent, certificatul de concediu medical se eliberează numai în cazurile în care persoana asigurată, în urma unor boli, traume sau alte cauze, pierde temporar capacitatea de a exercita funcțiile și obligațiunile de serviciu[46]. În

[45] Pct. 15[1] din Regulamentul cu privire la condițiile de stabilire, modul de calcul și de plată a indemnizațiilor pentru incapacitate temporară de muncă, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 108 din 03.02.2005.
[46] Instrucțiunea privind modul de eliberare a certificatului de concediu medical, aprobată prin HG nr. 469 din 24.05.2005.

toate cazurile, eliberarea și prelungirea certificatului se argumentează prin existența în documentația medicală primară a înscrierilor care confirmă incapacitatea temporară de muncă a pacientului[47]. Ținem să menționăm că, potrivit cadrului normativ[48], certificatul de concediu medical nu se eliberează în cazurile în care persoana s-a deplasat peste hotarele țării în perioada aflării în concediu medical, cu excepția deplasării cu scop de tratament, confirmat prin acte medicale.
Astfel, auditul a analizat un eșantion de 501 persoane care au beneficiat de indemnizații pentru incapacitate temporară de muncă în valoare de 1 921,6 mii lei. În urma auditării[49] s-a stabilit că 23 de persoane din cele verificate, sau 4,6%, în perioada aflării în concediu medical s-au deplasat peste hotarele țării.

La solicitarea echipei de audit, IMSP[50] informează că în cazul a 21 de pacienți care au beneficiat de indemnizații în sumă de 115,8 mii lei, aceștia nu dețin acte confirmative despre deplasările peste hotarele țării cu scop de tratament sau investigații medicale, sau despre faptul deplasării peste hotare a persoanei, medicul nu a fost informat. Totodată, pentru 2 pacienți este documentată deplasarea peste hotare în scop de tratament.

În acest sens, se constată că deși IMSP nu au dreptul eliberării certificatului medical la deplasarea peste hotarele țării în perioada aflării în concediu medical[51], acestea nu dețin informații privind traversarea frontierei și nu au stabilite proceduri de verificare în acest sens, responsabilitatea fiind atribuită pacienților. În aceste situații, nu se asigură evidența și eliberarea conformă a certificatului medical, ceea ce determină riscul întocmirii și eliberării neregulamentare a certificatelor de concediu medical de către prestatorii de servicii medicale, care în unele cazuri au impact asupra stabilirii neconforme a indemnizației pentru incapacitate temporară de muncă din BASS, estimată de audit la cca 115,8 mii lei.

Actele normative prevăd că certificatul de concediu medical se eliberează din ziua în care asiguratul se adresează la prestatorul de servicii medicale și îi este stabilită incapacitatea temporară de muncă[52], iar condițiile generale de acordare a asistenței medicale pentru fiecare tip de asistență medicală și servicii medicale prestate în cadrul asigurării obligatorii de asistență medicală presupun că, atât în caz de boală, cât și în caz de vizită profilactică, persoana se prezintă inițial, cu actul de identitate și/sau polița de asigurare obligatorie de asistentă medicală, la medicul de familie[53].

Auditul a stabilit în cazul a 5 persoane cărora li s-au eliberat certificate medicale în legătură cu efectuarea consultului sau le-a fost prelungit certificatul de concediu medical, sau le-a fost încheiat certificatul de concediu medical fără prezența pacientului la medic, acesta aflându-se peste hotarele țării (de la 1 zi până la 5 zile). În cazul unei persoane, i-a fost stabilit diagnosticul și i-a fost deschis certificat de concediu medical, ulterior fiind documentată consultația medicală a pacientului în SIA AMP, la fel, în timp ce persoana se afla peste hotarele țării. La acest aspect,

[47] Datele examenului clinic, rezultatul investigațiilor de laborator, consultațiile medicilor specialiști de profil, efectuate după caz.
[48] Pct. 5[1] subpct. 7) al Instrucțiunii privind modul de eliberare a certificatului de concediu medical, aprobată prin HG nr. 469 din 24.05.2005.
[49] Informația din Listele beneficiarilor de indemnizații pentru incapacitate temporară de muncă CNAS a fost contrapusă cu datele din Extrasul din Sistemul Informațional Integrat al Poliției de Frontieră privind traversările frontierei de stat în perioada 01.01.2023 - 31.12.2023, pentru un eșantion de 501 persoane.
[50] AMT Centru, AMT Botanica, AMT Râșcani, AMT Ciocana, CS Ialoveni, CS nr. 1 Orhei, CS Stăuceni.
[51] Pct. 5[1] subpct. 7) al Instrucțiunii privind modul de eliberare a certificatului de concediu medical, aprobată prin HG nr. 469 din 24.05.2005.
[52] Pct. 8 al Instrucțiunii privind modul de eliberare a certificatului de concediu medical, aprobată prin HG nr. 469 din 24.05.2005.
[53] Pct. 7 alin. 1) din Normele metodologice de aplicare a Programului unic al asigurării obligatorii de asistență medicală, aprobate prin Ordinul MS nr. 596/404 din 21.07.2016.

instituția medicală motivează[54] că aceste acțiuni au fost întreprinse în urma adresării telefonice a pacientului. Astfel, prelungirea certificatului medical, inclusiv documentarea vizitelor la medicul de familie sau medicul de profil, în cazul persoanelor care se aflau la moment în afara țării, s-a efectuat neregulamentar în lipsa pacientului.

Concomitent, Ministerul Sănătății a informat că „*verificarea persoanelor care se deplasează peste hotarele țării în perioada aflării în concediul medical, nu ține de competența Ministerului Sănătății și instituțiilor medico-sanitare publice*”[55].

În același timp, conform prevederilor regulamentare[56], indemnizația nu se stabilește de către CNAS în cazul în care asiguratul se deplasează peste hotarele țării în perioada aflării în concediu medical, cu excepția deplasării pentru consultații, investigații sau pentru a urma tratamentul prescris și cu excepția femeilor aflate în concediu de maternitate. Auditul constată că în cadrul CNAS nu există proceduri și controale de identificare a persoanelor ce se deplasează peste hotarele țării, motivând că indemnizația se stabilește în temeiul informațiilor din certificatele de concediu medical transmise prin intermediul conexiunilor intersistemice.

Totodată, cadrul normativ nu stabilește exhaustiv responsabilitățile IMSP și CNAS de verificare și/sau preluare a informațiilor privind traversarea frontierei de la IGPF, ceea ce determină stabilirea și achitarea nejustificată a indemnizației.

VI. BUNA GUVERNANȚĂ

6.1. Sistemul de control intern managerial din cadrul Casei Naționale este documentat, cu activități și reglementări interne dezvoltate, iar unele procese urmează a fi perfecționate, reieșind din aspectele descrise în prezentul Raport de audit.

Evaluarea sistemului de control intern managerial relevă că CNAS a instituit sistemul de control intern managerial în corespundere cu cerințele legale[57], iar conform Declarației de răspundere managerială, organizarea și funcționarea acestuia permite furnizarea unei asigurări rezonabile precum că mijloacele publice alocate în scopul atingerii obiectivelor strategice și operaționale au fost utilizate în condiții de transparență, economicitate, eficiență, eficacitate, legalitate, etică și integritate. CNAS deține o structură bine organizată și dezvoltată, cu descrierea proceselor operaționale și identificarea riscurilor, iar conducerea CNAS și conducătorii subdiviziunilor structurale sunt responsabili de funcționalitatea acestuia. Casa Națională are stabilite obiectivele strategice și cele operaționale cu indicatori de performanță. Descrierea proceselor de bază se actualizează anual, efectuându-se și autoevaluarea CIM la nivel de direcții și per entitate. Instituția are descrise și cartografiate 76 de procese operaționale de bază cu stabilirea acțiunilor de control, care au fost modificate și ajustate odată cu schimbarea cadrului legal ce vizează acțiunile respective. Totodată, punctele slabe identificate și descrise în prezentul Raport relevă necesitatea perfecționării sistemului de control intern pentru anumite procese. De asemenea, activitatea complexă a Casei Naționale determină lipsa cadrelor și o fluctuație mare de angajați. Se constată că în anul 2023 CNAS avea aprobate 1145 unități de personal, din care real angajate 950 de persoane, ceea ce constituie o rată de angajare de 85,8%, iar 14,2% de unități erau vacante.

[54] Nota informativă nr. 01-18/778 din 18.04.2024.
[55] Scrisoarea nr. 12/1040 din 11.03.2024.
[56] Pct. 40 lit. h) din Regulamentul cu privire la condițiile de stabilire, modul de calcul și de plată a indemnizațiilor pentru incapacitate temporară de muncă, aprobat prin HG nr. 108 din 03.02.2005.
[57] Legea nr.229 din 23.09.2010.

În aprilie 2024 numărul de personal al CNAS a fost redus cu 58 de persoane (la 1088 de unități), deși procesele operaționale au rămas aceleași.

6.2. Activitatea auditului intern deși contribuie la eficientizarea activității CNAS, prin realizarea misiunilor menite să evalueze procesele desfășurate, aceasta urmează a fi îmbunătățită.

În cadrul Casei Naționale este instituită Direcția generală de audit intern, a cărei misiune constă în acordarea consultanței și furnizarea asigurării obiective privind eficacitatea sistemului de control intern managerial, oferind recomandări pentru perfecționarea acestuia și contribuind la îmbunătățirea activității CNAS. La 1 ianuarie 2024 existau 9 auditori sau 50% din totalul de 18 unități aprobate. Totodată, în contextul aprobării criteriilor de dimensionare a subdiviziunilor de audit intern din cadrul ministerelor și al autorităților administrative din subordinea acestora[58], se denotă că CNAS este autoritatea care realizează multiple procese complexe de evidență a persoanelor asigurate, de stabilire, recalculare a prestațiilor, de achitare a acestora etc., și prin prisma asigurării respectării prevederilor normative[59], se menționează că subdiviziunea de audit intern urmează a fi dimensionată în baza volumului de activitate, astfel încât să asigure auditarea sistematică a proceselor entității publice.

Pe parcursul anului 2023 auditul intern a avut rolul de suport pentru asigurarea îmbunătățirii activității și atingerea obiectivelor propuse. Activitățile de audit s-au axat pe evaluarea mai multor procese operaționale desfășurate la Casa Națională și în subdiviziunile acesteia. Astfel, activitatea de audit intern a contribuit la realizarea obiectivelor CNAS, fiind realizate 10 misiuni de audit intern, cu prezentarea opiniei independente şi obiective Directorului general al CNAS asupra eficacității proceselor de gestionare a riscurilor, control și guvernanță, cu înaintarea recomandărilor de îmbunătățire. Unele constatări menționate în prezentul Raport de audit indică asupra necesității de perfecționare a activităților de control în procesele operaționale evaluate de audit.

6.3. Implementarea de către Casa Națională de Asigurări Sociale a recomandărilor înaintate, ca urmare a realizării misiunii precedente de audit public extern, a contribuit la îmbunătățirea proceselor și furnizarea informațiilor veridice, în timp ce neimplementarea recomandărilor de către alte entități (MMPS, ASP, MS) mențin în continuare situații incerte în stabilirea prestațiilor cu suportarea cheltuielilor neargumentate.

Analiza implementării recomandărilor[60] atestă că, din 21 de recomandări înaintate, au fost implementate 13 recomandări, una parțial implementată și 7 neimplementate.
CNAS a realizat procesele ce condiționează o eficiență sporită în realizarea obiectivelor sale. Astfel, se atestă progrese la îmbunătățirea cadrului regulator, inclusiv a celui intern, în special cu privire la modul de înregistrare și raportare a indicatorilor BASS. Aceste acțiuni constituie un pas în sporirea capacității CNAS de a oferi informații veridice utilizatorilor rapoartelor și de a presta servicii calitative cetățenilor. Totodată, Ministerul Finanțelor a modificat normele metodologice

[58] HG nr.655 din 06.09.2023 „pentru aprobarea Criteriilor de dimensionare a subdiviziunilor de audit intern din cadrul ministerelor și al autorităților administrative din subordinea acestora"
[59] Art.19 alin.(5) al Legii nr.229/2010 privind controlul financiar public intern.
[60] Prin Hotărârea Curții de Conturi nr.18 din 25.05.2023 „Cu privire la Raportul auditului financiar asupra Raportului Guvernului privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat în anul bugetar 2021" au fost înaintate 21 de recomandări.

de raportare menite să asigure o imagine de ansamblu privind evidența patrimoniului și datoriilor aferente instituțiilor bugetare finanțate din BS.
Pe de altă parte, recomandările înaintate altor entități[61] nu au fost implementate, fapt ce menține în continuare situațiile incerte în aspectul asigurării informațiilor integre privind liber-profesioniștii ce practică activitate în sectorul justiției, stopării/sistării plății pensiei unor angajați din aviația civilă în cazul reangajării în funcții ale căror condiții de muncă se încadrează în condițiile speciale, cu suportarea cheltuielilor neargumentate.
Totodată, lipsa fundamentării cotelor diferențiate de asigurări sociale, cu evaluarea impactului și corectitudinii reflectării acestora, precum și a cauzelor problemelor aferente sustenabilității BASS, inclusiv a fenomenului salariilor în plic, cauzează neobținerea veniturilor posibile la BASS.
Cu referire la implementarea recomandărilor de către MS, actuala misiune de audit relevă că acțiunile întreprinse nu au avut impactul scontat, și anume de eficientizare a controlului permanent asupra corectitudinii și plenitudinii datelor introduse în Portalul certificatelor de concediu medical, ceea ce creează situații de stabilire a indemnizației cu depășirea termenului stabilit mai mult de 1 an. De asemenea, până în prezent sunt identificate plăți nejustificate în cazul decesului pensionarilor, generate de lipsa unui sistem informațional medical automatizat, precum și de introducerea tardivă a informației despre deces.

6.4. Neevaluarea facilităților privind tarifele contribuțiilor asigurărilor sociale de stat acordate și a impactului acestora, nu identifică soluții de acoperire a deficitului BASS.

Pe parcursul dezvoltării sistemului public de asigurări sociale în Republica Moldova, tariful contribuției aplicat la fondul de remunerare a muncii a variat de la cota de 46% în anul 1992 până la cota de 29%, stabilită în anul 2005 și păstrată până în anul 2018. Din anul 2018, pentru angajatorii din sectorul privat tariful contribuției a fost diminuat cu 5 puncte procentuale și constituie 24%. Astfel, potrivit pct.1.1 al Anexei nr.1 la Legea nr.489/1999, angajatorul, persoana juridică sau fizică asimilată angajatorului, achită contribuții de asigurare socială de: - 29% de la suma salariilor și recompenselor calculate lunar pentru toți angajații, pentru angajatorii autorităților/instituțiilor bugetare și autorităților/instituțiilor publice la autogestiune, cu excepția instituțiilor de învățământ superior și a instituțiilor medico-sanitare; - 24% la suma salariilor și recompenselor calculate lunar pentru toți angajații, pentru angajatorii sectorului privat, instituțiilor de învățământ superior și ai instituțiilor medico-sanitare.

Diminuarea cotei de contribuții s-a realizat în scopul susținerii sectorului privat și scoaterii fondului de remunerare a muncii din tenebritate. Analiza de audit denotă că intențiile de lărgire ale bazei de calcul nu s-au soldat cu rezultate majore. Astfel, deși baza de calcul a înregistrat în anul 2023 o creștere cu 23 390,4 mil. lei față de anul 2019, numărul de contribuabili a scăzut cu 3 992 de persoane, iar baza de calcul s-a majorat inclusiv datorită creșterii constante a indicatorilor macroeconomici, a salariului mediu pe economie.

Potrivit cadrului normativ[62], ajutorul de stat este o măsură de sprijin care poate fi acordat, inclusiv prin scutiri și/sau reduceri la plata impozitelor, a taxelor și a altor plăți obligatorii. De asemenea,

[61] Ministerul Justiției, Agenția Servicii Publice
[62] Art. 3 și art. 6 din Legea nr. 139 din 15.06.2012 cu privire la ajutorul de stat.

aceeași lege prevede că furnizorul ajutorului de stat/autoritatea de stat are obligația să țină o evidență strictă a ajutoarelor de stat acordate[63].

Concomitent precizăm că, potrivit cadrului normativ[64], funcțiile de bază ale MMPS sunt monitorizarea calităţii politicilor publice şi actelor normative în domeniile de activitate specifice Ministerului, inclusiv în colaborare cu societatea civilă şi sectorul privat, precum şi elaborarea analizelor ex-ante, documentelor de politici, proiectelor de acte normative în domeniile asigurărilor sociale, după publicarea acestora în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. Astfel, la solicitarea auditului privind estimarea și evaluarea impactului facilității aferente achitării contribuției de asigurare socială pentru sectorul privat, precum și a cheltuielilor suplimentare suportate de autoritățile/instituțiile bugetare și autoritățile/ instituțiile publice la autogestiune de la intrarea în vigoare a acestei diferențieri, MMPS nu a oferit date auditului[65].

În același timp, prin HCC[66] a fost înaintată o recomandare prin care MMPS urma *„să asigure fundamentarea cotelor diferențiate de asigurări sociale, cu evaluarea impactului și corectitudinea reflectării acestora în rapoartele financiare”*, dar se constată că recomandarea este neimplementată. La acest aspect MMPS a informat că, *„urmare a consultărilor publice cu partenerii de dezvoltare, organizațiile societății civile și alte părți interesate, acțiunea dată nu a fost susținută de către participanții la consultări, fiind considerată o povară pentru angajator, aspectul dat urmează a fi analizat mai complex”*[67].

Astfel, reieșind din baza de calcul declarată de către sectorul privat, auditul a analizat și a estimat că suma facilității contribuțiilor acordate sectorului privat pentru dezvoltarea și scoaterea economiei din tenebritate în anul 2023 a fost de cca 3 068,0 mil. lei, vezi tabelul de mai jos.

Tabelul nr. 10

Evaluarea impactului privind aplicarea cotei contribuției de asigurări sociale

Notă: *Pentru anul 2018, contribuțiile de 18%+6% în sectorul privat sunt prezentate pentru 3 luni (de la intrarea în vigoare a prevederilor legale).

Indicator	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Devieri 2023-2019
Nr. mediu al salariaților în autoritățile publice, 29%	x	189515	183526	185235	181845	181419	-8096
Baza de calcul declarată a contribuțiilor în autoritățile publice, mil. lei	x	14491,9	15781,1	16884,9	19146,4	22269,9	7778,0
Contribuții calculate conform tarifului, 29%, mil.lei	**x**	**4202,6**	**4576,5**	**4896,6**	**5552,4**	**6458,3**	2255,6
Nr. mediu al salariaților din sectorul privat, 24%	551004	558602	540933	550769	552622	554610	-3992
Baza de calcul declarată a contribuțiilor în sectorul privat, mil. lei	8940,5*	37969,7	38961,3	45622,9	52378,5	61360,1	23390,4
Contribuții calculate conform tarifului, 24%, mil. lei	**2145,7**	**9112,7**	**9350,7**	**10949,5**	**12570,8**	**14726,4**	5613,7
Contribuții calculate conform tarifului, 29%, mil. lei	2592,7	11011,2	11298,8	13230,6	15189,8	17794,4	6783,2

[63] Art. 19 din Legea nr. 139 din 15.06.2012 cu privire la ajutorul de stat.

[64] Pct. 7 subpct. 1) din Anexa nr. 1 privind Regulamentul cu privire la organizarea şi funcţionarea Ministerului Muncii şi Protecţiei Sociale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 149/2021.

[65] Scrisoarea MMPS nr. 16/1597 din 27.03.2023.

[66] Recomandarea nr. 12 din Hotărârea Curții de Conturi nr. 18 din 25.05.2023 „Cu privire la Raportul auditului financiar al Raportului Guvernului privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat în anul 2022”.

[67] Scrisoarea MMPS nr. 03/823 din 14.02.2024.

Suma facilității contribuțiilor acordate sectorului privat pentru dezvoltarea și scoaterea economiei din tenebritate, estimate de audit, mil. lei	447,0	1898,5	1948,1	2281,1	2618,9	3068,0	1169,5
Total suma facilității de la intrarea în vigoare a prevederilor legale, mil. lei	**12261,7**						

Sursa: *Elaborat de audit în baza dărilor de seamă generalizatoare privind calcularea, utilizarea și transferarea contribuțiilor de asigurări sociale de stat pe anii 2018-2023.*

Subsecvent, auditul menționează că, deși au fost prevăzute cote diferite de contribuții pentru diferite sectoare, principiile generale de asigurare ale stabilirii prestațiilor sunt aceleași. Astfel, deși pentru asigurarea unui salariat, autoritățile/instituțiile bugetare și autoritățile/instituțiile publice la autogestiune suportă cheltuieli în cuantum mai mare pentru achitarea contribuțiilor comparativ cu sectorul privat, cadrul legal nu prevede anumite măsuri de beneficiere de prestații sociale în alte condiții decât angajații din sectorul privat. Prin urmare, se denotă că nu se asigură principiul contributivității, conform căruia drepturile de asigurări sociale se cuvin în temeiul contribuțiilor de asigurări sociale plătite, precum și conform principiului obligativității, potrivit căruia persoanele fizice şi juridice au, conform legii, obligația de a participa la sistemul public, iar drepturile de asigurări sociale se exercită **corelativ** îndeplinirii obligațiilor. Acestea sunt principii fundamentale care stau la baza sistemului de asigurări sociale.

Prin urmare, în condițiile în care nu există estimări ale impactului normelor aplicate, precum și nu sunt acordate drepturi corelativ obligațiilor onorate, se conturează riscul susținerii BASS prin surse indirecte de la bugetul de stat și bugetele unităților administrativ-teritoriale, care pentru perioada anului 2023 sunt estimate de audit la cca 1,1 miliarde lei.

6.5. Tarifele stabilite la contribuțiile de asigurări sociale nu asigură acumularea veniturilor pentru acoperirea cheltuielilor suportate din BASS, ceea ce a cauzat menținerea insuficienței mijloacelor proprii ale sistemului public de asigurări sociale pentru onorarea obligațiilor și formarea dependenței de transferurile de la bugetul de stat.

Ponderea esențială a veniturilor proprii ale BASS o constituie contribuțiile de asigurări sociale, virate de plătitorii de contribuții, persoane juridice și fizice. Pe de altă parte, ponderea esențială a cheltuielilor suportate din BASS o constituie prestațiile de asigurări sociale (pensii, indemnizații și alte prestații de asigurări sociale). Astfel, pe parcursul anilor 2018-2023, cheltuielile proprii BASS au depășit veniturile proprii, de la 842,4 mil. lei în anul 2018 până la 5 268,8 mil. lei în anul 2023, situație redată în tabelul de mai jos.

Tabelul nr. 11

Ritmul de creștere a cheltuielilor comparativ cu ritmul de creștere a veniturilor în anii 2018-2023

Anul	Cheltuielile suportate din BASS, mil. lei	Ritmul creșterii cheltuielilor față de anul precedent, %	Veniturile proprii ale BASS, mil. lei	Ritmul creșterii veniturilor față de anul precedent, %	Depășirea cheltuielilor BASS asupra veniturilor proprii, mil. lei
2018	13 962,5	110,5	13 120,1	110,5	842,4
2019	15 686,0	112,3	13 791,4	105,1	1 894,6
2020	17 138,8	109,3	14 516,2	105,3	2 622,6
2021	19 343,2	112,9	16 522,1	113,8	2 821,1
2022	23 491,2	121,4	19002,1	115,0	4 489,1
2023	27 367,0	116,5	22098,2	116,3	5 268,8

Sursa: *Analiză elaborată de audit în baza Rapoartelor privind executarea BASS în anii 2018-2023.*

Datele din tabel indică că atât veniturile, cât și cheltuielile au crescut în anul 2023 cu cca 16 %, totodată cuantumul acestora diferă semnificativ, cheltuielile fiind cu cca 5,3 miliarde lei mai mari. Auditul menționează că un sistem public de asigurări sociale este eficient atunci când cheltuielile pentru prestațiile de asigurări sociale sunt acoperite cu veniturile proprii, încasate la acest buget. În context, menționăm că ritmul de creștere a cheltuielilor suportate din BASS (196,0%) în anul 2023, față de 2018, a depășit ritmul de creștere a veniturilor proprii (168,4%) cu 29,6 puncte procentuale, ceea ce a determinat solicitarea mijloacelor financiare necesare acoperirii deficitului și asigurării plății prestațiilor sociale către beneficiari/cetățeni în termenele stabilite.

Ritmul de creștere a veniturilor într-un cuantum mai mic este influențat inclusiv de implementarea politicilor preferențiale și de susținere a diferitor sectoare economice ale RM. Astfel, a fost diminuat tariful contribuțiilor pentru sectorul privat, au fost excluși din sistemul unic de calculare a contribuțiilor un șir de plătitori, fiind transferați la sisteme preferențiale, precum: unele categorii de angajați din domeniul agriculturii, angajații la rezidenții parcurilor pentru tehnologia informației, angajații din domeniul transportului rutier de persoane în regim de taxi. Din iulie 2022 persoanele care exercită unele activități necalificate cu caracter ocazional, de zilieri, sunt asigurate pentru dreptul la pensie pentru limită de vârstă și ajutorul de deces, prin achitarea de către beneficiarul de lucrări a tarifului contribuției de doar 6% la remunerația zilnică. Astfel, stabilirea unor condiții speciale pentru unii plătitori de contribuții dezechilibrează principiile sistemului public de asigurări, în special principiul egalității, precum și demotivează ceilalți participanți, stimulând căutarea căilor de obținere a unor facilități la calcularea contribuțiilor.

Concomitent, anual sunt implementate procese și politici noi ce au menirea de majorare a prestațiilor și de susținere a cetățenilor, cu impact bugetar semnificativ pe partea de cheltuieli BASS, iar în situațiile de survenire a riscului social toate categoriile de persoane asigurate optează pentru toate tipurile de prestații din sistemul de asigurări sociale în cuantumuri cât mai favorabile (de exemplu, - indemnizația de maternitate se calculează din venitul asigurat al unuia dintre soți, care va determina un cuantum mai mare al indemnizației de maternitate; - pensionarii care activează sau au activat în câmpul muncii după realizarea/reexaminarea dreptului la pensie pentru limită de vârstă/pensie de dizabilitate pot solicita reexaminarea pensiei nu mai des decât o dată la doi ani, cu condiția că pensia calculată este mai mare decât pensia aflată în plată[68]).

[68] Art. 33 alin. (4^1) din Legea nr.156 din 14.10.1998 privind sistemul public de pensii.

În acest context, auditul denotă că tarifele actuale, inclusiv cele preferențiale, nu oferă acoperire pentru acumularea suficientă a veniturilor necesare suportării cheltuielilor BASS, ceea ce în unele cazuri influențează și deciziile ce se referă la unele prestații sociale.

De exemplu, indexarea pensiilor este o măsură realizată periodic pentru actualizarea cuantumului pensiei calculate în vederea păstrării puterii de cumpărare a pensiei[69]. Astfel, pe parcursul aplicării indexării, coeficientul de indexare s-a bazat preponderent pe rata inflației la sfârșitul anului precedent, exprimată prin creșterea prețurilor de consum în luna decembrie a anului respectiv, față de aceeași lună a anului premergător sau media dintre creșterea anuală a indicelui prețurilor de consum şi creșterea anuală a salariului mediu pe țară pentru anul precedent (vezi Anexa nr. 11 la prezentul Raport de audit), modalitatea fiind anual stabilită de către Guvern. Se denotă că, de la începutul implementării mecanismului de indexare, din anul 2003, pentru prima dată în anul 2023, bază a indexării a servit nivelul creșterii veniturilor BASS. Astfel, prin derogare de la Legea privind sistemul public de pensii[70], s-a stabilit că în cazul indexării pensiilor din aprilie 2023, coeficientul de indexare nu va depăși creșterea procentuală a veniturilor proprii ale BASS pentru anul 2022, față de anul 2021, pensiile fiind indexate cu 15 %. Concomitent, plafonarea părții pensiei indexate a fost influențată și de lipsa veniturilor BASS, care atât în anul 2022, cât și în anul 2023 nu depășește salariul mediu lunar pe economie prognozat pentru anul respectiv, fiind indexate partea pensiilor ce nu depășesc 9 900 lei și, respectiv, 11 700 lei.

Prin urmare, se denotă că susținerea economică a anumitor sectoare nu oferă acoperire pentru implementarea politicilor noi în domeniul prestațiilor de asigurări sociale cauzând menținerea insuficienței mijloacelor proprii ale sistemului public de asigurări sociale și creșterea dependenței de transferurile bugetului de stat pentru acoperirea deficitului BASS.

6.6. Activitățile ce vizează evidența și colectarea contribuțiilor de asigurări sociale nu asigură acumularea integrală a veniturilor bugetului asigurărilor sociale, înregistrând restanțe la 31.12.2023 în sumă de 451,0 mil. lei (conform informațiilor prezentate de SFS).

Încasarea integrală a contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii determină sporirea capacității de acoperire financiară din bugetul de asigurări sociale a cheltuielilor aferente sistemului public, și anume plata prestațiilor sociale. Totodată, achitarea deplină a obligațiilor față de BASS, reduce necesarul de completare a veniturilor cu sumele transferate din bugetul de stat pentru acoperirea deficitului bugetar. De menționat că neachitarea contribuțiilor în BASS are impact direct asupra drepturilor sociale acordate ulterior persoanelor beneficiare, acestea fiind stabilite corelativ venitului din care au fost calculate și plătite contribuții de asigurări sociale.
Pentru realizarea obiectivelor orientate spre obținerea rezultatelor în aspectul **executării obligațiilor** contribuabililor înregistrați în sistemul public de asigurări sociale, reieșind din cadrul juridic și cel instituțional, CNAS și SFS sunt responsabile pentru înregistrarea, evidența, încasarea și urmărirea obligațiilor la bugetul asigurărilor sociale de stat[71].

Totodată, analiza efectuată de audit în baza informațiilor obținute de la SFS, pe tipuri de plăți la BASS, este redată în Anexa nr. 12 la prezentul Raport de audit.

[69] Art. 1^1 din Legea nr. 156 din 14.10.1998 privind sistemul public de pensii.
[70] Art. 13 din Legea nr. 357/2022, prin derogare de la art. 13 din Legea nr.156/1998 privind sistemul public de pensii.
[71] Pct. 8 subpct. 7), 8), 9) din Regulamentul cu privire la organizarea și funcționarea CNAS, aprobat prin HG nr. 230 din 10.04.2020; art. 35 din Legea nr. 489 din 08.07.1999 privind sistemul public de asigurări sociale.

Sumele transferate în BASS în anul 2023 au fost mai mici cu 83,0 mil. lei, în comparație cu sumele calculate, ceea ce determină majorarea cu aceeași sumă a restanțelor la BASS.

Potrivit actelor normative[72], CNAS asigură evidența la nivel național a tuturor plătitorilor de contribuții la BASS.
Totodată, Serviciul Fiscal de Stat, în conformitate cu drepturile sale[73], are atribuția de colectare a contribuțiilor de asigurări sociale, controlul corectitudinii, calculării și virării lor în termen la BASS. Astfel, sarcina de bază a Serviciului Fiscal de Stat constă în organizarea şi efectuarea administrării fiscale, cu exercitarea atribuțiilor, obligațiilor şi drepturilor în conformitate cu prevederile Codului fiscal[74]. În acest sens, în scopul diminuării restanțelor la BASS, pe parcursul anului 2023, potrivit informațiilor prezentate de SFS, au fost întreprinse măsuri de conformare, și anume:
- *au fost încasate mijloace bănești din conturile bancare ale contribuabililor restanțieri în sumă de 638,9 mil. lei;*
- *au fost ridicate mijloace bănești din casieriile agenților economici restanțieri în sumă de 13,7 mil.lei;*
- *în urma comercializării bunurilor sechestrate, au fost încasate mijloace bănești în contul stingerii restanțelor la BASS în sumă de 4,0 mil. lei.*

Deși SFS a întreprins acțiuni de conformare a contribuabililor, în scopul diminuării restanțelor la BASS, problematica privind neonorarea de către contribuabili a obligațiilor de achitare în termen a contribuțiilor se menține, informații prezentate în tabelul de mai jos:

Tabelul nr. 12

Dinamica restanțelor la BASS

(mil. lei)

Sold la 31.12.2022	Sold la 31.12.2023	Diferența	
356 ,4	451,0	+ 94,6	26,5 %

***Sursa**: Întocmit de audit în baza informațiilor prezentate de SFS.*

În același timp, analiza efectuată de audit denotă că ritmul creșterii contribuțiilor calculate (17,1 puncte procentuale) este mai mic decât ritmul creșterii restanțelor (26,5 puncte procentuale). Cele mai semnificative sunt restanțele aferente contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii virate de persoanele fizice ce își desfășoară activitatea pe cont propriu (cod ECO 121310), acestea constituind 79,2%. De menționat că, restanțele aferente contribuțiilor de asigurări sociale virate de angajatori (cod ECO 121100) au crescut cu 33,5% față de anul precedent. Analiza restanțelor, amenzilor calculate, precum și sumelor achitate la BASS, conform clasificației economice, precum și evoluția acestora se prezintă în Anexa nr. 12 la prezentul Raport de audit.

- **Aplicarea penalităților și amenzilor ca acțiune de disciplinare, nu contribuie la acumularea integrală a contribuțiilor.**

Deși CNAS asigură calcularea automatizată a penalităților aceasta nu duce la responsabilizarea plătitorilor în achitarea deplină a obligațiilor la BASS (Anexa nr. 13 la prezentul Raport de audit).

[72] Art. 49 din Legea nr. 489 din 08.07.1999 privind sistemul public de asigurări sociale.
[73] Art. 35 din Legea nr. 489/1999 privind sistemul public de asigurări sociale.
[74] Codul fiscal nr. 1163 din 24.04.1997.

Conform datelor prezentate de SFS, restanța aferentă majorărilor de întârziere (penalitatea) calculată pentru neachitarea în termen a contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii s-a majorat până la 147,7 mil. lei, sau cu 23,1 mil. lei, având un ritm de creștere de 18,6%. Ponderea penalităților în totalul restanțelor față de BASS constituie 32,8%, informații reflectate în tabelul de mai jos:

Tabelul nr. 13

Analiza structurii restanțelor la BASS

(mil. lei)

Restanța la 31.12.2023						
Total	**inclusiv**					
	plăți de bază	**%**	**majorare de întârziere**	**%**	**amenzi**	**%**
451,0	299,8	66,5%	147,7	32,8%	3,5	0,7%

***Sursa**: Întocmit* de audit în baza informațiilor prezentate de SFS.

Analiza efectuată de audit, aferentă contribuabililor care înregistrează restanțe la 31.12.2023, denotă că 2 plătitori de contribuții la BASS aveau înregistrate restanțe în sume semnificative, de peste 10,0 mil.lei. În acest context, se menționează că datoriile acestora de 12,6 mil. lei și, respectiv, de 12,5 mil lei au fost în continuă creștere, dat fiind faptul că plățile transferate în BASS în anul 2023 au fost mai mici în comparație cu plățile calculate.

Calculele efectuate de audit pentru 5 contribuabili ce înregistrează cele mai mari restanțe la BASS sunt prezentate în Anexa nr. 13 la prezentul Raport de audit, neachitarea contribuțiilor în termen influențând negativ asupra stabilirii prestațiilor pentru salariații acestora.

6.7. Declanșarea procedurii de insolvabilitate a agenților economici și formarea datoriilor la BASS afectează stabilirea prestațiilor sociale ale salariaților.

Soldul creanțelor luate în evidență specială de către CNAS la situația din 31.12.2023, aferente agenților economici aflați în insolvență, constituia 483,7 mil. lei, fiind înregistrată o creștere cu 11,2 mil. lei, comparativ cu aceeași perioadă a anului 2022. La situația din 31.12.2023, în proces de insolvabilitate se aflau 1 778 de agenți economici. Totodată, pe parcursul anului, 210 agenți economici și-au declarat insolvabilitatea. Este de menționat că, în pofida faptului că numărul de companii în proces de insolvabilitate s-a diminuat, datoria față de BASS a crescut, comparativ cu suma înregistrată la începutul anului 2023, ceea ce sporește riscul de neîncasare a creanțelor BASS. Agenții economici aflați în proces de insolvabilitate fie merg spre lichidare, fie spre reorganizare. În consecință, creanțele compromise ale entităților insolvente nu pot servi drept sursă de acoperire a datoriilor curente, deoarece acestea nu vor fi încasate în cei mai prompți termeni.

Totodată, auditul menționează că în anul 2023 au fost anulate creanțe în valoare de 42,1 mil. lei aferente a 290 de agenți economici insolvenți, în baza hotărârilor judecătorești.

Anularea datoriilor prin hotărâre de judecată se realizează/efectuează în cazul în care agentul economic insolvent nu dispune de masă debitoare sau nu poate fi atras la răspundere subsidiară, în acest context are loc lichidarea întreprinderii prin stingerea creanțelor, inclusiv la BASS, iar salariile angajaților nu sunt asigurate prin contribuții. Analiza de audit a extraselor individuale ale angajaților/salariaților indică că perioadele pentru care nu au fost achitate contribuții nu se

reflectă în contul beneficiarului. Dat fiind faptul că, în sistemul public de asigurări sociale, prestațiile se stabilesc persoanelor asigurate în baza venitului asigurat și perioadei de activitate, care sunt condiții obligatorii, perioadele de aflare a agentului economic în insolvabilitate și de neachitare a contribuțiilor au impact asupra stabilirii prestațiilor. Astfel, se micșorează nu doar venitul asigurat, dar nu se recunoaște nici perioada de activitate completă, diminuând stagiul de cotizare.

Ca urmare a analizei efectuate de audit aferente la 27 de agenți economici ce se află în proces de insolvabilitate, au fost identificate 102 persoane care urmau să beneficieze de 118 indemnizații de incapacitate temporară de muncă, acestea fiind afectate spre diminuare sau chiar refuz în valoare de 230,1 mii lei. De exemplu,

- pentru 31 de persoane CNAS a emis Decizii de refuz a plății concediului medical, deoarece angajatorii fiind în proces de insolvență nu au achitat contribuții de asigurări sociale pentru angajați. Valoarea totală a sumei neachitate beneficiarilor de prestație, calculată de către audit, constituie 120,3 mii lei. Este de remarcat la acest aspect faptul că, printre acestea există beneficiari cărora nu li s-au achitat 4 certificate de incapacitate temporară de muncă, cu o valoare cumulativă de 4,2 mii lei; 3 certificate de incapacitate temporară de muncă în valoare de 16,2 mii lei și, respectiv, 2 certificate în valoare de 14,6 mii lei;
- 87 de indemnizații au fost stabilite într-un cuantum mai mic, deoarece agentul economic insolvent nu a achitat sau a achitat parțial contribuțiile de asigurări sociale pentru toată perioada inclusă în calcul, valoarea acestora constituind cu 103,7 mii lei mai puțin decât se cuvenea. Deși în unele cazuri au fost achitate contribuții cu întârziere de câteva luni, acestea însă nu au dus la majorarea prestației sociale, deoarece indemnizația pentru incapacitate temporară de muncă, deja stabilită, conform legislației[75] nu se recalculează.

Auditul denotă că și la stabilirea pensiilor pentru limită de vârstă au fost identificate 3 cazuri de calculare a prestației diminuate. Astfel, în cazul pensiilor nu este afectat doar venitul asigurat, ci și stagiul de cotizare. Prin urmare, din cauza neachitării de către angajator a contribuțiilor de asigurări sociale, beneficiarilor nu li s-au inclus în stagiu perioade de la 3 până la 6 ani. Auditul a constatat că, în cazul unei persoane, din momentul stabilirii și până la situația din 31.12.2023, nu i s-a stabilit și achitat suma de 9,2 mii lei, întrucât în stagiul de cotizare nu au fost incluși 3,1 ani, iar pentru ceilalți 2 beneficiari nu li s-au achitat 6,4 mii lei și, respectiv, 5,4 mii lei.

Deși, angajații companiilor în proces de insolvabilitate beneficiază în mod prioritar de achitarea salariilor, aceștia concomitent sunt și defavorizați, întrucât distribuirea masei debitoare realizate prin executare stabilește un rang inferior pentru creanțele contribuțiilor de asigurări sociale. Ținând cont de interconexiunea raporturilor juridice în care se află angajații cu angajatorii și cu statul, concluzionăm că nerespectarea obligațiilor privind achitarea contribuțiilor de asigurări sociale generează consecințe asupra beneficiarilor de prestații sociale. Totodată, auditul menționează că, deși Codul muncii prevede că „plata salariilor este efectuată de angajator în mod

[75] Pct. 89 din HG nr.108 din 03.02.2005 „Privind aprobarea Regulamentului cu privire la condițiile de stabilire, modul de calcul și de plată a indemnizațiilor pentru incapacitate temporară de muncă".

prioritar față de alte plăți, inclusiv în caz de insolvabilitate a unității", cadrul legal nu prevede și achitarea concomitentă a contribuțiilor, condiție necesară pentru asigurarea riscurilor.

Mai mult decât atât, Constituția Republicii Moldova indică că *„cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor*." În cazul neachitării contribuțiilor de asigurare aceste prevederi constituționale nu pot fi asigurate, ceea ce necesită ajustarea cadrului legal, în scopul creării procedurilor efective de încasare a acestor plăți, pentru respectarea drepturilor cetățenilor.

De asemenea, auditul a constatat devieri între numărul agenților economici ce se află în evidența specială a CNAS și SFS și valoarea creanțelor lor, acestea fiind cauzate de faptul că, în procedura de insolvabilitate, creditor al creanțelor față de BASS este CNAS, iar creditor față de bugetul de stat este SFS, respectiv fiecare instituție își înaintează separat creanța în instanța de insolvabilitate. Debitorul insolvabil (agentul economic) poate avea creanță față de ambele bugete ori față de unul din bugete. Astfel, agentul economic insolvabil care are datorii doar față de BASS nu figurează în registrul SFS și invers. Totodată, cadrul legal stabilește că sumele datorate sub orice formă Casei Naționale se vor urmări, ca și veniturile statului, prin Serviciul Fiscal de Stat și prin intermediul judecătoriilor[76].

Ca urmare a analizei maselor debitoare ale agenților economici aferente unui eșantion de 24 de agenți economici insolvenți, se constată că, deși unii nu dispun de masă debitoare (Anexa nr. 14 la prezentul Raport), procedura de recuperare a creanțelor către BASS și BS continuă.

Astfel, analiza celor 24 de agenți economici în proces de insolvabilitate prin prisma creanțelor acestora față de BS, FAOAM și BASS, masei debitoare pe care o dețin, precum și creanțelor ce au fost aprobate de către instanța de judecatăa constatat:

- ✓ în cazul a 9 agenți economici, nu a fost stabilită/aprobată până la momentul actual masa debitoare, valoarea creanțelor acestora față de BPN fiind de 110,4 mil. lei;
- ✓ 4 agenți economici nu dețin masă debitoare, valoarea creanțelor acestora față de BPN fiind de 35,3 mil. lei;
- ✓ 5 agenți economici dispun de masă debitoare care încă nu a fost evaluată sau a fost evaluată parțial, valoarea creanțelor acestora față de BPN constituie 155,9 mil. lei;
- ✓ 4 agenți economici dispun de masă debitoare în sumă de 23,4 mil. lei, ce a fost identificată și evaluată de către administratorul insolvabilității, valoarea creanțelor acestora față de BPN constituie 52,8 mil. lei;
- ✓ un agent economic deține masă debitoare, însă aceasta a fost gajată în folosul unei instituții financiare, valoarea creanțelor acestuia față de BPN constituie 45,7 mil. lei;
- ✓ în cazul unui agent economic, debitorul este în proces de recuperare a bunurilor, valoarea creanțelor acestuia față de BPN constituie 1,1 mil. lei.

[76] Art. 35 alin. (4) din Legea nr.489 din 08.07.1999 privind sistemul public de asigurări sociale.

Un aspect relevant ce necesită a fi menționat la acest capitol este faptul că printre agenții economici insolvenți se regăsește și ÎS Sarmat, care înregistrează o datorie față de BASS în sumă de 18,6 mil lei, iar potrivit informațiilor furnizate de către SFS și CNAS, aceasta nu dispune de masă debitoare pentru recuperarea/stingerea creanței admise.
Astfel, deși riscul de nerecuperare de către CNAS și SFS a creanțelor persistă, entitățile au drepturi/responsabilități limitate și nu dispun de pârghii legale pentru a urgenta sau a simplifica procedura de recuperare/stingere a creanței. Totodată, masa debitoare se micșorează urmare a suportări cheltuielilor aferente procesului de insolvabilitate, inclusiv aferente remunerării administratorului.

6.8. Neimplementarea recomandării privind evaluarea și instituirea registrului electronic de evidență a liber-profesioniștilor ce practică activitate în sectorul justiției, menține în continuare situațiile problematice aferente înregistrării în termen a acestei categorii de contribuabili, ceea ce nu asigură o evidență deplină a plătitorilor și determină venituri ratate la BASS.

Conform reglementărilor în vigoare[77], liber-profesionist ce practică activitate în sectorul justiției este persoana care are înregistrată una din formele de organizare a activității prevăzute de lege de avocat, notar, executor judecătoresc, administrator autorizat, mediator. Unitățile şi persoanele fizice[78] care nu cad sub incidența Legii nr.220 din 19.10.2007[79] sunt obligate să se înregistreze, în termen de 10 zile lucrătoare de la data obținerii dreptului de a desfășura o anumită activitate, ca plătitori de contribuții de asigurări sociale de stat, la subdiviziunea teritorială a CNAS unde își au adresa juridică. Pentru anul 2023[80] contribuția de asigurări sociale de stat obligatorii în sumă fixă anuală este stabilită în mărime de 27 772 lei, respectiv suma taxei lunare constituie 2 314,33 lei.

Rezultatele auditului[81] atestă că, din 64 de cazuri privind înregistrarea Cabinetelor Avocaților, în 38 de cazuri (59,3%) a fost depășit termenul de înregistrare de la 1 zi până la 158 de zile întârziere, iar în 8 cazuri (12,5%), unitatea nu a fost înregistrată ca plătitor de contribuții la BASS. Situațiile respective sunt admise în continuare din cauza lipsei unui registru electronic de evidență a liber-profesioniștilor ce ar asigura transmiterea informațiilor cu privire la înregistrarea activității în mod automatizat prin intermediul platformei de interoperabilitate (MConnect), prin conexiunile intersistemice ale CNAS și Ministerului Justiției. Astfel, reprezentantul unității urmează să se prezinte fizic la CTAS unde are adresa juridică şi să depună cerere de luare în evidență[82].

Deși CNAS a întreprins măsuri de informare a Uniunii Avocaților[83] privind necesitatea înregistrării acestei categorii de plătitori, nu toate persoanele care au înregistrate forme de organizare a activității prevăzute și-au onorat obligațiunea de înregistrare în calitate de plătitori la BASS.

[77] Art. 1 din Legea nr. 489 din 08.07.1999 privind sistemul public de asigurări sociale.
[78] Avocații, notarii, executorii judecătorești, administratorii autorizați, mediatorii.
[79] Legea nr.220 din 19.10.2007 privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice şi a întreprinzătorilor individuali.
[80] Art. 3 alin. (2) din Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul 2023 nr. 357 din 22.12.2022.
[81] Informația din extrasul din Registrul Cabinetelor avocaților și birourilor asociate de avocați plasate pe pagina oficială a Ministerului Justiției (www.justice.gov.md) a fost contrapusă cu datele din Registrul de evidență a plătitorilor de contribuții în sistemul public de asigurări sociale de stat administrat de CNAS.
[82] Cap. II, pct. 8 din Regulamentul privind evidența plătitorilor de contribuții la bugetul asigurărilor sociale de stat, aprobat prin Ordinul CNAS nr. 275-A din 27.11.2015, cu modificările ulterioare.
[83] Scrisoarea nr. 7699 din 19.06.2023.

Totodată, în scopul optimizării procesului de luare în evidență în calitate de plătitor, CNAS a expediat o solicitare[84] I.P. „Agenția de Guvernare Electronică” cu privire la examinarea furnizării informațiilor din Registrele aferente, administrate de Ministerul Justiției, care este organul abilitat cu dreptul de înregistrare a liber-profesioniștilor, în format electronic prin intermediul platformei de interoperabilitate MConnect. Astfel, AGE informează[85] că Ministerul Justiției este în proces de dezvoltare a SI „Platforma Integrată de Administrare a Datelor Profesiilor Juridice”, care eventual va răspunde necesităților CNAS privind înregistrarea electronică a liber-profesioniștilor.

Concomitent, la recomandarea Curții de Conturi[86], SFS a întreprins măsuri de conformare și disciplinare a liber-profesioniștilor în aspectul declarării și virării în termen a contribuțiilor de asigurări sociale în anul 2023. Astfel, din numărul total de 1 827 de contribuabili ce desfășoară activități profesionale în domeniul justiției, identificați de SFS, se denotă că 1 324 s-au conformat voluntar și au depus declarațiile în perioadele respective, 492 – nu au avut obligația de a calcula contribuții, iar 11 – nu s-au conformat. Ca rezultat, suma contribuțiilor achitate suplimentar la BASS a constituit 917,0 mii lei. Deși SFS a realizat un șir de activități de conformare, auditul a identificat alți 3 contribuabili din categoria „Cabinete de avocați” înregistrați în 2023, care nu și-au onorat obligația la BASS, în sumă de 41,6 mii lei. Totodată, restanța totală a acestei categorii de contribuabili conform evidenței CNAS (suma pe care plătitorul era obligat să o plătească la buget, dar pe care nu a plătit-o în termen) la 31.12.2023 a constituit 2 589,1 mii lei și penalități aferente în sumă de 2 549,2 mii lei.

Notă: Potrivit motivațiilor SFS, în anul 2024 au fost înaintate 256 de ordine incaso la 62 de contribuabili, încasându-se la BASS 308,81 mii lei, iar prin măsuri preliminare benevole au fost stinse restanțe în sumă de 602,53 mii lei, de către 52 de contribuabili.

- ***Înregistrarea liber-profesioniștilor ca plătitori de contribuții la BASS s-a efectuat și în anul 2023 cu întârziere, însă fără aplicarea măsurilor de disciplinare, eventualele amenzi fiind o sursă suplimentară de venit la BASS.***

Conform prevederilor actelor normative[87], desfășurarea activității în baza atestatului de mediator, a licenței de notar, de executor judecătoresc, de avocat sau de expert judiciar care activează în cadrul unui birou de expertiză judiciară, a autorizației pentru activitatea de administrator autorizat, fără a fi înregistrat ca plătitor de contribuții de asigurări sociale de stat în termen de 10 zile lucrătoare din momentul obținerii dreptului de a desfășura activitatea, se sancționează cu amendă de la 15 la 30 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 30 la 60 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere. Instituția responsabilă de aplicarea măsurilor disciplinare este Serviciul Fiscal de Stat.

În acest context, deși auditul a constatat 46 de cazuri în care liber-profesioniștii ce practică activitate în domeniul justiției au desfășurat activitate fără înregistrare ca plătitor de contribuții la BASS, se atestă că SFS pe parcursul anilor 2021-2023 nu a întocmit niciun proces-verbal de constatare a contravenției în acest sens.

[84] Scrisoarea nr. 6226 din 15.05.2023.
[85] Scrisoarea nr. 3004-433 din 24.07.2023.
[86] Hotărârea Curții de Conturi nr. 18 din 25.05.2023 „Cu privire la Raportul auditului financiar al Raportului Guvernului privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat în anul 2022”.
[87] Art. 263 alin. (2) din Codul contravențional nr. 218 din 24.10.2008.

Totodată, de menționat că amenzile aplicate de organele SFS pentru contravențiile prevăzute la art. 263 alin.(2) se virează în bugetul asigurărilor sociale de stat[88]. Veniturile ratate estimative sunt evaluate de audit de la 34,5 mii lei până la 138,0 mii lei.

6.9. Acordarea neregulamentară (13 349,6 mii lei) și restituirea parțială (2,5%) a sumelor pentru ajutorul social și ajutorul pentru perioada rece a anului influențează direct indicatorul „Ajutoare bănești" finanțate din BS prin BASS în anul 2023.

Ajutorul social este o plată lunară în bani acordată familiilor defavorizate, pentru care în anul 2023 au fost utilizate 699 963,3 mii lei, iar ajutorul pentru perioada rece a anului s-a acordat acestui contingent pentru lunile ianuarie-martie 2023 în valoare totală de 641 320,0 mii lei. Dreptul la ajutor social și/sau ajutor pentru perioada rece a anului se acordă de către structurile teritoriale de asistență socială, iar evidența plății este asigurată de către CNAS prin intermediul MPay, verificarea modului de aplicare corectă şi unitară a cadrului regulamentar sunt efectuate de Inspectoratul Social de Stat[89].

Pe parcursul anilor 2018-2023 se menține o tendință a ponderii majore a mijloacelor calculate și achitate neregulamentar, aceasta variind de la 16,2% până la 57,9%, situație reflectată în tabelul următor.

Tabelul nr. 14

Analiza iregularităților identificate de Inspecția Socială la acordarea AS și APRA

Anul	Suma verificată, mii lei	Suma depistată cu iregularități, mii lei	Ponderea, %
2018	8 803,1	1 426,1	16,2%
2019	6 934,1	2 198,9	31,7%
2020	8 304,7	2 437,4	29,3%
2021	10 173,2	2 826,5	27,8%
2022	10 133,9	2 625,8	25,9%
2023	24 071,9	13 948,8	57,9%

***Sursă**: Elaborat de audit în baza informațiilor Inspecției Sociale privind rezultatele inspectărilor pentru anii 2018-2023.*

Comparativ cu anii precedenți, în anul 2023 suma verificată (24 071,0 mii lei), precum și suma înaintată spre restituire (13 948,8 mii lei) s-a majorat esențial, fapt care se datorează modificării procedurii de selectare a eșantionului de control efectuate de Inspectoratul Social de Stat, fiind incluse noi criterii de risc. Totodată, a fost majorată perioada supusă controlului pentru cazurile constatate cu iregularități, fiind analizat istoricul familiilor pentru care s-a stabilit ilegal dreptul la ajutor social, inclusiv pentru perioadele precedente.

Pentru restituirea sumelor primite necuvenit, structura teritorială de asistență socială întocmește și prezintă CNAS, un demers privind restituirea sumelor, iar ultima întocmește și transmite prestatorului de servicii de plată prin intermediul serviciului guvernamental de plăți electronice (MPay) decizia privind restituirea sumelor. În cazul în care sumele plăților necuvenite nu pot fi restituite de către prestatorul de servicii de plată, CNAS notifică despre aceasta structura

[88] Art. 34 alin. (2^7) din Codul contravențional nr. 218 din 24.10.2008.
[89] Regulamentul cu privire la modul de stabilire și plată a ajutorului social, aprobat prin HG nr.1167 din 16.10.2008.

teritorială de asistență socială, care întreprinde măsurile ce se impun conform legislației, pentru recuperarea sumei de la persoana care le-a primit.

Sumele încasate necuvenit pentru aceste prestații înregistrează un nivel redus de rambursare, acesta fiind influențat inclusiv de categoria vulnerabilă de beneficiari. Astfel, din suma totală înaintată spre restituire în anul 2023, au fost restituite 339,3 mii lei, ceea ce constituie 2,5%. De asemenea, pe parcursul anului 2023 au fost restituite mijloace financiare în sumă de 1 032,1 mii lei, în temeiul recomandărilor înaintate în anii precedenți (2018-2022). Totodată, din totalul iregularităților identificate în anii 2018-2023 în valoare de 23 630,6 mii lei, au fost rambursate doar 6 560,8 mii lei, ceea ce constituie o rată de 27,8%, situație redată în tabelul de mai jos.

Tabelul nr. 15

Analiza sumelor aferente ajutoarelor sociale și ajutoarelor pentru perioada rece a anului, restituite în anul 2022, care au fost achitate necuvenit în anii 2018-2023

Anul	Suma propusă spre restituire aferentă iregularităților financiare (mii lei)	Total restituit (mii lei)	Sold nerestituit (mii lei)	Rata de restituire, %	Suma restituită în anul 2023 (mii lei)
2018	1 239,8	857,4	382,4	69,2	20,3
2019	1 986,0	1 288,0	698,0	64,9	18,1
2020	2 199,6	1 448,7	750,9	65,9	38,8
2021	2 387,6	1 425,4	962,2	59,7	341,1
2022	2 468,0	1 202,0	1 266,0	48,7	613,8
2023	13 349,6	339,3	13 010,3	2,5	339,3
Total	**23 630,6**	**6 560,8**	**17 069,8**	**27,8**	**1 371,5**

Sursa*: Elaborat în baza informațiilor furnizate de Inspecția Socială.*

În aceste condiții auditul denotă că procesul fragmentat de acordare, verificare și plată a prestațiilor pentru AS și ASPRA determină un nivel redus de restituire a plăților achitate necuvenit.

Este de menționat că în anul 2023, în scopul eficientizării mecanismului de inspecție și control de stat în domeniul asistenței sociale, precum și consolidării statutului Inspecției Sociale, au fost operate modificări ale unor acte normative[90] ce se referă la: introducerea competenței de a constata contravențiile în partea ce ține de implementarea prevederilor legale ce reglementează stabilirea dreptului și acordarea prestațiilor de asistență socială și a serviciilor sociale, întocmirea proceselor-verbale cu privire la contravenție și trimiterea, după caz, a dosarului în instanța de judecată sau altui organ spre examinare; dispunerea de măsuri autorităților administrației publice în situația în care există suspiciuni de fraudă, abuz și neglijență, sesizarea organelor de ocrotire a normelor de drept competente; luarea măsurilor legale pentru remedierea deficiențelor constatate, identificarea răspunderii juridice a persoanelor vinovate și sesizarea organelor de ocrotire a normelor de drept competente etc.

Astfel, în temeiul modificărilor operate, pe parcursul anului 2023 ISS a întocmit 4 rapoarte de control privind modul de stabilire și acordare a ajutorului social și ajutorului pentru perioada rece a anului. Acestea conțin 30 de recomandări care au fost înaintate factorilor responsabili din cadrul

[90] HG nr. 802 din 28.10.2011 „Cu privire la organizarea și funcționarea Inspectoratului Social de Stat".

structurilor teritoriale de asistență socială și autorităților locale. Potrivit informațiilor furnizate de ISS, din cele 30 de recomandări înaintate, 13 au fost implementate, 10 – parțial implementate, și 7 – neimplementate. Concomitent, Rapoartele de control privind modul de stabilire și acordare a ajutorului social și ajutorului pentru perioada rece a anului au fost expediate Procuraturii Generale a Republicii Moldova, pentru examinarea cazurilor în care există suspiciuni de fraudă, abuz și neglijență.

Totodată, au fost efectuate 13 misiuni de control aferente serviciilor sociale, prin care s-au înaintat recomandări prestatorilor privind revizuirea cazurilor de admitere în serviciu a persoanelor neeligibile. De asemenea, au fost efectuate alte 6 misiuni de control al eligibilității statutului de șomer pentru beneficiarii de AS și ASPRA, ca rezultat fiind înaintate ANOFM și MMPS recomandări ce se referă la revizuirea cadrului normativ și elaborarea modificărilor în vederea reducerii interesului și dependenței de prestațiile de ajutor social ale persoanelor apte de muncă. Prin urmare, activitățile realizate de ISS ca urmare a atribuțiilor delegate suplimentar în anul 2023 constituie un pas spre îmbunătățirea proceselor de beneficiere de ajutoarele sociale.

În perioada auditată, ajutorul pentru perioada rece a anului a fost substituit cu acordarea compensației la energie sub formă de plată monetară[91], care au fost integrate în cadrul Sistemului informațional „Vulnerabilitate Energetică" (SIVE), gestionat de MMPS. Astfel, pentru lunile noiembrie-decembrie 2023 au beneficiat de compensație 258 879 de persoane, în sumă de 183,4 mil.lei, iar mărimea compensației este de 800,0 lei/lunar.

Deși această compensație înlocuiește APRA, care are un nivel ridicat de achitare a plăților necuvenite, se constată că până în prezent nu au fost planificate/efectuate controale privind corectitudinea stabilirii și plății acestei prestații, precum și nu a fost elaborată o procedură scrisă privind modul de efectuare a controlului respectiv[92].

Menționăm că, potrivit cadrului normativ, ISS analizează criteriile de risc și efectuează controale cu privire la corectitudinea stabilirii compensațiilor, iar pentru identificarea cazurilor cu risc de încălcare, entitatea utilizează datele înregistrate în SIVE și alte resurse informaționale[93]. Se denotă că ISS nu avea asigurat acces la Sistemul informațional „SIVE" care i-ar fi permis identificarea cazurilor cu risc sporit de încălcare pentru includerea acestora în eșantionul de control și efectuarea nemijlocită a controlului asupra corectitudinii stabilirii acestor compensații. Subsecvent, menționăm că pe parcursul misiunii de audit a fost oferit acces la sistem angajaților cu atribuții de control din cadrul ISS, totuși acesta este limitat, având doar posibilitatea de vizualizare a cererii individuale.
De menționat că, Curtea de Conturi a constatat mai multe deficiențe aferente SIVE[94]. În aceste condiții, riscul de achitare neregulamentară a compensației sub formă monetară la energie se menține în continuare.

[91] Legea nr. 241/2022 privind Fondul de reducere a vulnerabilității energetice și Legea nr. 133/2008 cu privire la ajutorul social modificată prin Legea nr. 261/2023 pentru modificarea unor acte normative, HG nr. 704 din 05.10.2022 „Privind aprobarea Regulamentului cu privire la atribuirea categoriilor de vulnerabilitate energetică și modul de stabilire și plată a compensațiilor pentru achitarea facturilor la energie și compensațiilor la energie sub formă de plată monetară".
[92] Scrisoarea nr.05/62 din 05.02.2024.
[93] Pct. 63^1 și pct. 63^2 din HG nr. 704 din 05.10.2022 „Privind aprobarea Regulamentului cu privire la atribuirea categoriilor de vulnerabilitate energetică și modul de stabilire și plată a compensațiilor pentru achitarea facturilor la energie și compensațiilor la energie sub formă de plată monetară".
[94] Hotărârea Curții Conturi nr.18 din 30.04.2024 „cu privire la Raportul auditului de performanță „Contribuie Sistemul informațional „Vulnerabilitatea energetică" (SIVE) la un mecanism eficient de încadrare a consumatorilor casnici în categoriile de vulnerabilitate energetică, precum și de gestionare și monitorizare a măsurilor finanțate din Fondul de reducere a vulnerabilității energetice?"

Subsecvent, menționăm că începând cu anul 2024, MMPS a inițiat procesul reformării sistemului de asistență socială prin programul RESTART[95], prin care responsabilitățile în domeniul asistenței sociale vor fi atribuite agențiilor teritoriale de asistență socială (ATAS) formate din 9 unități cu structuri teritoriale de asistență socială, responsabile de implementarea serviciilor sociale. Totodată, plățile pentru ajutor social, precum și compensațiile la energie sub formă de plată monetară sunt efectuate prin intermediul CNAS. Astfel, procesul de acordare, verificare și plată a acestor prestații rămâne în continuare fragmentat și se va menține riscul de neîncasare a plăților necuvenite.

6.10. Controalele interne aferente evidenței și distribuirii biletelor de tratament balneo-sanatorial acordate veteranilor necesită a fi îmbunătățite.

În anul 2023 pentru tratamentul balneo-sanatorial al veteranilor au fost utilizate 70,5 mil. lei, inclusiv au fost procurate și repartizate 6 503 bilete de tratament, în sumă de 68,6 mil. lei, iar de compensații bănești în locul biletelor de tratament sanatorial gratuit au beneficiat 231 de persoane în sumă de 1,8 mil. lei. Costul mediu al unui bilet pentru tratament balneo-sanatorial/compensație a fost de 10 495,6 lei. Astfel, doar 6 734 de pensionari, sau circa 1% din totalul pensionarilor au beneficiat de tratament balneo-sanatorial.

- ***În timp ce există persoane care se află în lista de așteptare (8 663 de persoane) din anii 2017-2022, unii beneficiari (641) au utilizat bilete de tratament de mai multe ori sau pentru perioade ulterioare, reieșind din numărul biletelor de tratament achiziționate în perioada respectivă.***

Conform legislației[96], veteranii muncii, cu excepția persoanelor angajate și a celor care desfășoară activitate de antreprenoriat, pot beneficia de bilet balneo-sanatorial o dată la trei ani. Auditul a analizat 26 213 decizii de acordare a biletelor pentru anii 2017-2023. Astfel, s-a constatat că 10 641 de persoane (40,6% din totalul deciziilor) au beneficiat de bilete de tratament sanatorial în același an cu depunerea cererii de obținere a acestuia. De asemenea, 641 de veterani ai muncii au obținut bilete de tratament de mai multe ori. În același timp menționăm că, în lista de așteptare pentru perioada 2017-2021 există 4 415 persoane, informații redate în tabelul de mai jos.

Tabelul nr. 16

Numărul de persoane incluse din anii 2017-2022 în lista de așteptare pentru acordarea biletului balneo-sanatorial

Perioada	Numărul de persoane care se află în lista de așteptare pentru bilete balneo-sanatoriale, persoane

[95] Legea nr. 256 din 17.08.2023 pentru modificarea unor acte normative (reforma sistemului de asistență socială „Restart”).
[96] Art. 9 din Legea nr.190 din 08.05.2003 cu privire la veterani; HG nr.190 din 17.03.2010 „Pentru aprobarea Regulamentului privind condițiile, modul de asigurare, evidență și distribuire a biletelor de tratament sanatorial acordate veteranilor”.

Anul 2017	435
Anul 2018	729
Anul 2019	1 203
Anul 2020	703
Anul 2021	1 345
Anul 2022	4248
Total	**8663**

Sursa: *Elaborat de audit în baza informațiilor prezentate de către CNAS.*

Potrivit motivațiilor CNAS privind periodicitatea eliberării biletului de tratament, se denotă că persoanele respective au beneficiat de bilet o dată la 3 ani. Totodată, în condițiile în care există persoane care își așteaptă rândul din 2017, alți veterani au beneficiat de bilet și pentru anii ulteriori. De exemplu, pentru perioada 2022-2024 au beneficiat 268 de beneficiari, iar pentru perioada 2023-2025 – 2 beneficiari.

Potrivit reglementărilor[97], se denotă că doar în cazul în care persoanele care stau în rând refuză primirea biletului din motive: de boală, contraindicaţii medicale, deces al rudelor, iar refuzul este documentat de persoana responsabilă și adus la cunoștință, în scris, conducătorului subdiviziunii împuternicite pentru repartizarea biletelor, solicitantul poate beneficia de bilet la o nouă adresare, în caz contrar, rândul nu i se păstrează.

Concomitent, se denotă că în cazul a 1 635 decizii, biletele balneo-sanatoriale au fost eliberate cu diferența de până la 10 zile de la data depunerii cererii, iar 804 din aceștia au beneficiat de bilete balneo-sanatoriale chiar în aceeași zi cu depunerea cererii, informații redate în tabelul ce urmează:

Tabelul nr. 17

Informații privind diferența de zile dintre data depunerii cererii și data deciziei de eliberare a biletelor balneo-sanatoriale pentru perioada 2017 – martie 2024

Numărul de zile în așteptare	Numărul de cereri
de la 0 – 10 zile	*1 635*
de la 11 – 30 zile	1 010
de la 31 – 90 zile	1 957
de la 91 – 120 zile	*765*
de la 121 – 364 zile	*5 262*
de la 365 – 728 zile	*5 266*
de la 729 – 1 092 zile	*4 313*
peste 1 093 zile	*6 039*

Sursa: *Elaborat de audit în baza informațiilor prezentate de către CNAS.*

Astfel, se atestă o abordare neunivocă la distribuirea biletelor de tratament. Totodată, reglementările existente nu oferă criterii clare de repartizare a acestora, fiind axate în special pe intervalul de acordare o dată la 3 ani.

- ***CNAS nu deține pârghii de verificare a conformității utilizării biletelor de tratament balneo-sanatorial pentru persoanele asigurate.***

Biletele pentru tratament balneo-sanatorial pentru persoanele asigurate se achiziționează de CNAS în limita mijloacelor prevăzute[98]. În anul 2023, pentru organizarea tratamentului

[97] Pct. 16 din HG nr.190 din 17.03.2010 „Pentru aprobarea Regulamentului privind condițiile, modul de asigurare, evidență și distribuire a biletelor de tratament sanatorial acordate veteranilor”.
[98] Pct.9 din HG nr. 290 din 19.04.2010 „Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la prestațiile în sistemul public de asigurări sociale pentru prevenirea îmbolnăvirilor și recuperarea capacității de muncă a asiguraților prin tratament balneosanatorial”.

persoanelor asigurate, în conformitate cu legislația în vigoare[99], au fost achiziționate 3 596 de bilete în sumă de 30,0 mil. lei, prețul mediu al unui bilet de tratament fiind de 8 342,47 lei. Biletele achiziționate se eliberează asiguraților cu perceperea a 20% din prețul lor, iar acesta se eliberează din contul BASS cel mult o dată la 3 ani consecutivi. Astfel doar circa 0,5% din totalul salariaților au beneficiat de tratament balneo-sanatorial.

Conform condițiilor stipulate în contractele încheiate între CNAS și stațiunile balneo-sanatoriale, în perioada raportată au fost transferate către instituțiile balneo-sanatoriale mijloace financiare în sumă de 28,9 mil. lei. Totodată, biletele se trec la cheltuieli doar după prezentarea de către beneficiari a bonului retur (cuponul detașabil) al biletului. Astfel, în anul 2023 au fost acceptate spre casare 3 427 de bilete de tratament, cheltuielile efective constituind 28,5 mil. lei, soldul mijloacelor neutilizate fiind transferate/utilizate în anul următor.

Auditul atestă că mijloacele bănești pentru prevenirea îmbolnăvirilor și recuperarea capacității de muncă prin tratament balneo-sanatorial se repartizează entităților proporțional în funcție de suma contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii virate de către angajator în bugetul asigurărilor sociale de stat. Totodată, auditul a identificat nerespectarea în unele cazuri a intervalului de 3 ani de la ultima acordare a biletului de tratament balneo-sanatorial.

Astfel, în urma analizei a 311 persoane asigurate care au beneficiat de bilet de tratament balneo-sanatorial, s-a constatat că în cazul a 7 persoane nu a fost respectat termenul de 3 ani. Potrivit motivațiilor entității, 5 dintre persoanele respective au restituit banii pentru biletele folosite incorect, în valoare de 42,5 mii lei, iar 2 persoane nu a restituit suma de 17,0 mii lei. În același timp, din anul 2015 și până în prezent, 38 de beneficiari au utilizat nejustificat bilete de tratament în valoare de 232,4 mii lei, dintre aceștia 11 beneficiari au restituit integral și/sau parțial costul foilor de tratament, iar alte 27 de foi de tratament în valoare de 140,1 mii lei rămân în continuare nerecuperate.

Totodată, din eșantionul verificat s-a constatat că, în cazul a 63 de persoane, sau 20,3%, potrivit extrasului individual, în timp ce se aflau la sanatoriu, erau înregistrate în tabelul de pontaj ca și prezente la locul de muncă. În aceste condiții se conturează riscul neutilizării biletului de tratament sanatorial de către persoana căreia i-a fost eliberat efectiv biletul, cu suportarea cheltuielilor din BASS în valoare estimată de audit la 420,2 mii lei. În context, se denotă că CNAS nu deține pârghii de verificare a conformității utilizării biletelor.

Concomitent, potrivit motivațiilor CNAS, aceasta întâmpină dificultăți la distribuirea biletelor balneo-sanatoriale pentru persoanele asigurate, din cauza lipsei interesului potențialilor beneficiari de a pleca la sanatoriu amplasat în RM.

6.11. Insuficiența activităților de control intern la introducerea și furnizarea informațiilor aferente indemnizațiilor pentru incapacitate temporară de muncă atât în cadrul CNAS, cât și la instituțiile medicale, a determinat întârzierea calculării și neachitarea în termen a prestației sociale în sumă de 298, 5 mil. lei, dar și afectarea calității serviciilor acordate beneficiarilor.

[99] HG nr. 290 din 19.04.2010 „Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la prestațiile în sistemul public de asigurări sociale pentru prevenirea îmbolnăvirilor și recuperarea capacității de muncă a asiguraților prin tratament balneosanatorial".

Deși Ministerul Sănătății, în baza recomandărilor Curții de Conturi din anii precedenți, a întreprins măsuri de informare a IMSP privind respectarea termenului de introducere a certificatelor de concediu medical în Portalul certificatelor de concediu medical, situația privind transmiterea cu întârziere a informațiilor din certificatele medicale către CNAS se menține în continuare. În acest context auditul relevă că măsurile nu sunt eficiente și nu se axează pe activitatea de responsabilizare a persoanelor implicate direct în introducerea datelor.

Astfel, din 333 854 de indemnizații pentru incapacitate temporară de muncă, s-a stabilit că în cazul a 105 723 (sau 31,7%) de informații din certificatele de concediu medical au fost introduse în Portal într-un termen depășit de la 1 zi până la 569 de zile, deși actele normative[100] stabilesc înregistrarea datelor în termen de cel mult 5 zile de la data închiderii certificatului medical, informație prezentată în tabelul de mai jos.

Tabelul nr. 18

Informații aferente numărului certificatelor de concediu medical introduse cu întârziere

Zile întârziere de transmitere a certificatului medical	Numărul de certificate medicale introduse cu întârziere
de la 1-10 zile	54 484
de la 11-30 zile	38 881
de la 31-90 zile	10 416
de la 91-119 zile	849
De la 120-364 zile	1 083
Peste 365 zile	10
Total	**105 723**

***Sursa**: Întocmit de audit în baza listelor beneficiarilor de indemnizații pentru incapacitate temporară de muncă prezentate de CNAS.*

Prin urmare, introducerea cu întârziere a datelor în Portalul certificatelor medicale influențează direct stabilirea/calcularea/plata indemnizației pentru incapacitate temporară de muncă, inclusiv cu impact asupra executării indicatorilor BASS. Totodată, neplata în termen influențează calitatea serviciilor acordate beneficiarilor în timp util, deoarece aceștia sunt lipsiți de alte surse de venit.

De asemenea, conform prevederilor regulamentare[101], termenul de examinare a datelor din certificatul medical transmise CNAS pentru stabilirea indemnizațiilor poate fi extins până la maximum 30 de zile. S-a constatat că, în cazul a 426 de indemnizații, au fost emise decizii de refuz în stabilire, ca urmare a lipsei informațiilor complete/corecte în extrasul de cont[102]. Ulterior, după prezentarea de către angajatori a informațiilor suplimentare/corectate în termen de la 30 până la 411 zile, dreptul persoanei la indemnizație a fost revizuit și a fost stabilită prestația. Astfel, termenul de stabilire este condiționat de corectitudinea prezentării informațiilor în Registrul de stat al evidenței individuale în sistemul public de asigurări sociale de către angajatori.

[100] Pct. 2 alin. 5 din Ordinul comun al MS, CNAM și CNAS nr.953/220-A/115 din 28.08.2019 „Cu privire la utilizarea Portalului certificatelor de concediu medical".

[101] Pct. 17 din Regulamentul cu privire la condițiile de stabilire, modul de calcul și de plată a indemnizațiilor pentru incapacitate temporară de muncă, aprobat prin HG nr. 108 din 03.02.2005.

[102] Pct. 33 din Instrucțiunea privind procesul de stabilire a indemnizației pentru incapacitate temporară de muncă, aprobată prin Ordinul CNAS nr. 284-A din 30.12.2020; Decizia de refuz cu indicarea motivului refuzului se imprimă din SI e-Dosar și în termen de 5 zile se transmite solicitantului prin corespondență recomandată.

În același timp, în 33 de cazuri termenul de examinare a fost depășit de către CNAS din cauza apariției deficiențelor tehnice în SI „Protecția Socială”, iar indemnizația a fost stabilită după examinarea și rezolvarea problemei de către elaboratori.

6.12. Rezultatele verificării cheltuielilor BASS aferente asigurării dreptului la indemnizații de maternitate nu au stabilit devieri în aspectul evaluării, înregistrării şi raportării datelor. Totodată, depășirea termenului de stabilire a indemnizației în unele cazuri a determinat achitarea prestației în termen depășit de la 1 zi până la 70 de zile.

În urma efectuării procedurilor de audit[103], au fost identificate 102 decizii de stabilire a indemnizației cu depășirea termenului regulamentar, de la 1 zi până la 70 de zile, ceea ce a afectat achitarea prestației în sumă de 4 706,4 mii lei. Potrivit motivațiilor CNAS, în 34 de cazuri, inițial la recepționarea datelor din certificatele medicale au fost emise și aprobate în termen decizii de refuz în stabilire. Ulterior, după prezentarea de către angajator a informației IPC21, dreptul persoanei la indemnizație a fost revizuit și indemnizația a fost stabilită în termen regulamentar[104] în baza informațiilor din certificatele medicale transmise de instituția medicală inițial. Totodată, în 49 de cazuri, termenul de examinare a fost depășit din cauza apariției deficiențelor tehnice în SI al CNAS și indemnizația a fost stabilită după soluționarea problemei de către elaboratori. La fel, în 19 cazuri, termenul a fost depășit din cauza prezentării cu întârziere de către angajatori a informațiilor necesare pentru stabilirea indemnizației.

Ca urmare a examinării deciziilor de stabilire, în aspectul îndeplinirii de către beneficiar a condițiilor de stabilire a indemnizației de maternitate, corectitudinii stabilirii cuantumului indemnizației și justificării perioadei luate în calcul, auditul nu a depistat neconformități.

Analiza în dinamică a numărului de beneficiari de indemnizații de maternitate și a cheltuielilor efective din BASS pentru asigurarea dreptului la indemnizație de maternitate pe parcursul anilor 2021-2023 este redată în tabelul de mai jos:

Tabelul nr. 19

Dinamica numărului de beneficiari de indemnizații de maternitate și a cheltuielilor efective

Anul	Număr de beneficiari	Cheltuieli efective *(mil. lei)*
2021	18 949	626,1
2022	17 517	663,7
2023	16 242	742,8
Diferența 2022/2021	-1 432	+37,6
Diferența 2023/2022	-1 275	+79,1

***Sursa**: Întocmit de audit în baza informațiilor din Formularul nr.5 CNAS, Formularul nr. 7 CNAS.*

Informațiile din tabel relevă că, deși în ultimii 3 ani numărul beneficiarilor de indemnizații este în descreștere, cheltuielile efective ale acestui tip de prestație este în creștere. Creșterea de 79,1 mil. lei (5,66%) a cheltuielilor efective din BASS este generată de creșterea fondului de remunerare a muncii, cât și de intrarea în vigoare de la 01.03.2023 a noilor prevederi[105] de calculare a indemnizației, conform cărora: - indemnizația de maternitate se calculează din venitul asigurat al unuia dintre soți, care va determina un cuantum mai mare al indemnizației de

[103] Listele beneficiarilor de indemnizații de maternitate pentru anul 2023 evaluate de audit.
[104] Până la 45 de zile.
[105] Legea pentru modificarea unor acte normative nr. 353/2022.

maternitate; - femeia asigurată are dreptul la indemnizația de maternitate și în cazul în care activează în perioada concediului de maternitate și realizează venit asigurat.

Auditul menționează că, deși noile prevederi au fost implementate în scopul susținerii familiilor cu copii, se denotă că MMPS nu deține date privind evaluarea impactului implementării noilor modificări.

În acest context, auditul relevă că una din funcțiile de bază ale MMPS este monitorizarea calității politicilor publice și actelor normative în domeniile de activitate specifice Ministerului, precum și elaborarea analizelor ex-ante, documentelor de politici, proiectelor de acte normative în domeniile asigurărilor sociale, după publicarea acestora în Monitorul Oficial al Republicii Moldova[106]. Ministerul nu a oferit informații auditului privind activitățile respective, menționând că: *„ ...funcția de control parlamentar este o prerogativă constituțională a Parlamentului, care presupune inclusiv evaluarea ex-post a actelor normative adoptate. În acest sens, rolul Parlamentului este să evalueze măsura în care actele pe care le-a adoptat ating rezultatele scontate.”* [107]

Calculele efectuate de audit, în baza listelor prezentate de CNAS pe parcursul anului 2023, denotă că potrivit noilor prevederi în vigoare de la 01 martie, au fost stabilite 2 246 de indemnizații acordate pentru 1 845 femei asigurate, care au beneficiat de calcule în baza salariului mai mare al soțului. Informațiile privind baza de calcul și suma indemnizației sunt redate în tabelul de mai jos:

Tabelul nr. 20

Estimări privind numărul și suma indemnizațiilor de maternitate calculate conform noilor prevederi

Indicator	**la 31.12.2023**
Numărul de beneficiari, *persoane*	1 845
Numărul de indemnizații stabilite, *indemnizații*	2 246[108]
Baza de calcul-venitul mediu asigurat pe lună al soției, *mil.lei*	19,8
Baza de calcul-venitul mediu asigurat pe lună al soțului, *mil.lei*	35,6
Baza de calcul efectivă, *mil.lei*	35,6
Suma indemnizației (conform venitului asigurat al soțului), *mil.lei*	123,2
Suma indemnizației (conform venitului asigurat al soției), *mil.lei*	68,9
Diferența, *mil.lei*	54,3

Sursa: *Listele beneficiarilor de indemnizații de maternitate pentru anul 2023 prezentate de CNAS*

Potrivit estimărilor de audit, suma indemnizațiilor calculate conform noilor prevederi regulamentare a fost cu 54,3 mil. lei mai mare, acestea fiind stabilite în baza salariului asigurat al soțului.

De menționat că, în cazul în care beneficiarul nu confirmă stagiul necesar sau pentru care lipsește baza de calcul la stabilirea indemnizațiilor, baza de calcul al indemnizației de maternitate constituie 35% din salariul mediu lunar pe economie[109], pentru anul în care s-a produs riscul

[106] Pct. 7 subpct. 1 din Anexa nr. 1 la Regulamentul cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Muncii și Protecției Sociale, aprobat prin HG nr. 149/2021.
[107] Scrisoarea MMPS nr. 16/1597 din 27.03.2023.
[108] Inclusiv indemnizația acordată suplimentar pentru 14 zile, în cazul nașterilor complicate.
[109] Art. 7 alin. (7), alin. (10) din Legea nr.289/2004 privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale.

asigurat, sau 4 095 lei[110]. Conform calculelor estimative de audit, pentru 264 de persoane au fost stabilite 316 indemnizații de maternitate în sumă de 4 451,0 mii lei. Astfel, deși acești beneficiari nu întrunesc condițiile generale de stabilire a indemnizației și nu au plătit contribuțiile necesare, plata acestei prestații se efectuează din mijloacele BASS, iar cadrul legal nu prevede delimitări pe perioade contributive/necontributive cu acoperire din alte surse, de exemplu din BS.

Totodată, de menționat că auditul a identificat alte 1 735 de persoane care beneficiază de 2 055 de indemnizații în sumă totală de 6 006,5 mii lei, care, deși au asigurat un stagiu de cotizare de până la 16 ani, au beneficiat de o indemnizație de maternitate în cuantum mai mic, comparativ cu cei care nu dispun de stagiu.

În acest fel nu este asigurat principiul contributivității, conform căruia drepturile de asigurări sociale se cuvin pe baza contribuțiilor de asigurări sociale plătite în BASS.

6.13. Normele interpretative și ambiguitățile cadrului legislativ-normativ creează impedimente în descrierea clară și exhaustivă a instrumentelor, mecanismelor, tehnicilor și procedurilor de calculare a soldei bănești, care la rândul ei influențează stabilirea cuantumului pensiilor pentru vechime în muncă militarilor şi persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne.

În acest context, potrivit cadrului legislativ[111], pensia militarilor şi a persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne se calculează din: salariul funcției, salariul pentru gradul militar sau special, sporul procentual pentru vechime în serviciu primite înainte de concediere, precum și din media lunară a altor recompense, plăți, sporuri și suplimente primite în ultimul an de serviciu, cu excepția plăților compensatorii și a indemnizației bănești unice. Concomitent, Legea nr.270 prevede că salariul lunar al personalului din unitățile bugetare este constituit din: salariu de bază, spor pentru performanță și spor cu caracter specific. Odată cu intrarea în vigoare a Legii privind sistemul unic de salarizare[112], se denotă lipsa concordanței între sporurile salariale și cele care se iau în calcul la stabilirea pensiei.
Concomitent, se menționează că începând cu anul 2017, militarii care îndeplinesc serviciul prin contract, persoanele din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și sistemului penitenciar, ofițerii de protecție și colaboratorii organelor securității statului și Centrului Național Anticorupție, au fost incluși în sistemul public de asigurări sociale[113]. De menționat că, până la momentul actual, datele pentru stabilirea pensiei sunt furnizate de instituțiile de forță în baza certificatelor care confirmă solda[114].

Se remarcă faptul că, începând cu anul 2018[115], Curtea de Conturi a înaintat recomandări privind modificarea/completarea cadrului legislativ-normativ în vederea descrierii clare și exhaustive a instrumentelor, mecanismelor, tehnicilor și procedurilor de calculare a vechimii în muncă și a soldei. Deși au fost operate unele modificări la cadrul normativ aferent stabilirii vechimii în

[110] Pentru anul 2023.
[111] Art. 44 din Legea asigurării cu pensii a militarilor și persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri nr.1544 din 23.06.1993.
[112] Legea nr.270 din 23.11.2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar.
[113] Art. 4 alin. (1^1) din Legea nr. 489/1999.
[114] Art. 49 alin. (3) din Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri nr. 1544 din 23.06.1993.
[115] Hotărârea Curții de Conturi nr.26 din 29.05.2018, Hotărârea Curții de Conturi nr. 39 din 21.05.2019, Hotărârea Curții de Conturi nr. 29 din 15.07.2020, Hotărârea Curții de Conturi nr. 20 din 03.06.2021, Hotărârea Curții de Conturi nr. 17 din 24.05.2022, Hotărârea Curții de Conturi nr. 18 din 25.05.2023.

muncă[116], auditul denotă că recomandările aferente calculării soldei bănești au rămas în continuare neimplementate, ceea ce menține în continuare dificultățile și incertitudinile la stabilirea corectă și echitabilă a pensiei pentru toți beneficiarii acestui contingent.

6.14. Pe parcursul anului 2023, prestațiile stabilite nu au fost supuse recalculărilor la apariția modificărilor în conturile personale, fapt ce nu a asigurat acordarea în termen a plăților cuvenite beneficiarilor, precum și nu s-a realizat recuperarea sumelor achitate necuvenit.

Conform cadrului normativ[117], la apariția modificărilor în conturile personale ale asiguraților ca urmare a depunerii informațiilor suplimentare/de corectare de către angajator privind perioadele și venitul asigurat realizate până la stabilirea prestației, SI „Protecția Socială" realizează selectarea modificărilor efectuate în 2 rapoarte:

- Lista persoanelor asigurate cărora le-a fost modificată istoria asigurării după stabilirea pensiei;
- Lista beneficiarilor de indemnizație pentru incapacitate temporară de muncă la care a fost modificat venitul pentru lunile luate în calcul la determinarea bazei de calcul.

În urma evaluării corectitudinii și plenitudinii prelucrării informațiilor[118], de către audit s-a constatat că CTAS nu au asigurat prelucrarea rapoartelor pe parcursul anului.

Astfel, în cazul apariției informațiilor suplimentare în contul personal al beneficiarului, cu declararea stagiului suplimentar de cotizare, au fost identificate cazuri în care nu au fost emise decizii de reexaminare a pensiei, respectiv cuantumul pensiei nu a fost reexaminat. Din eșantionul verificat la 5 CTAS, se denotă că au avut loc mai multe modificări[119], unele din acestea nu au impact asupra mărimii prestației. Totodată, auditul a identificat 11 beneficiari[120] la care au fost efectuate modificări în extrasul de cont cu suplinirea stagiului de cotizare de la 1 lună până la 3 ani și 4 luni.

În acest context, deși subdiviziunile teritoriale erau obligate să reia activitatea de emitere și prelucrare lunară a rapoartelor conform scrisorii CNAS[121], acestea nu au efectuat procedurile stabilite.

Această situație are impact asupra prestației, beneficiarul fiind limitat în obținerea prestației în cuantumul cuvenit, deoarece noile drepturi la pensie în cuantum mai mare se acordă începând cu luna următoare celei în care a fost efectuată modificarea în contul personal, inclusiv ținând cont de indexările efectuate până la data recalculării.

De exemplu, unui beneficiar i-a fost majorată pensia cu 2 799,1 lei/lunar, ca rezultat al suplimentării informațiilor din contul personal. Însă, acesta a fost limitat în obținerea prestației majorate din luna următoare celei în care a fost efectuată modificarea în contul personal și urmează să beneficieze de o prestație în cuantum majorat cu 11 luni mai târziu.

[116] HG nr. 1048 din 21.12.2023 „Pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr. 78/1994 cu privire la modul de calculare a vechimii în muncă, stabilire și plată a pensiilor și indemnizațiilor militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, colaboratorilor Centrului Național Anticorupție și funcționarilor publici cu statut special din cadrul sistemului administrației penitenciare".
[117] Pct. 38 din Regulamentul cu privire la confirmarea venitului asigurat în baza datelor din conturile personale ale persoanelor asigurate, aprobat prin Ordinul CNAS nr. 140-A din 03.10.2022.
[118] Listele din SI „Protecția Socială" pentru CTAS sect. Centru, CTAS sect. Botanica, CTAS sect. Râșcani, CTAS Ocnița, CTAS Anenii Noi, CTAS Glodeni.
[119] CTAS Botanica – 970 modificări, CTAS Centru – 577 modificări, CTAS Râșcani – 802 modificări, CTAS Ocnița – 164 modificări.
[120] La verificarea selectivă.
[121] Scrisoarea CNAS nr. II-03/10-1560 din 27.07.2021.

La fel, la recalcularea pensiilor din ianuarie 2024 nu s-a luat în calcul veniturile aferente achitării premiului anual în luna decembrie 2023 pentru personalul ce a activat în instituțiile publice, deși această informație devenea disponibilă începând cu 25.01.2024.

Notă: Pe parcursul misiunii de audit au fost imprimate și prelucrate listele respective și au fost prezentate echipei de audit. În rezultat, au fost reexaminate deciziile de stabilire a pensiei pentru beneficiarii identificați de audit. Astfel, aceștia ulterior reexaminării deciziei, vor beneficia de prestația în cuantum cuvenit din data suplimentării informațiilor din contul personal. Totodată, CNAS urmează să asigure prelucrarea integrală a rapoartelor menționate pentru toate subdiviziunile teritoriale, cu identificarea tuturor beneficiarilor cărora urmează a le fi reexaminată prestația.

Un alt exemplu se referă la micșorarea venitului asigurat declarat inițial, de la 1 lună până la 12 luni, care a fost inclus la stabilirea indemnizației pentru incapacitate temporară de muncă ca rezultat al prezentării declarațiilor de corectare, în unele cazuri subdiviziunile teritoriale nu au constatat și nu au calculat sumele achitate necuvenit.
Astfel, auditul a identificat 8 persoane (din 30 verificate), la care a fost micșorat venitul asigurat declarat inițial și inclus în calcul la determinarea cuantumului indemnizației, ca rezultat al prezentării dărilor de seamă de corectare. În conformitate cu prevederile actelor normative în vigoare[122], sumele achitate necuvenit sub formă de prestații de asigurări sociale, ca urmare a prezentării declarațiilor de corectare, se recuperează de la angajator.
CNAS nu a asigurat prelucrarea integrală a rapoartelor și nu a constatat sumele achitate necuvenit sub formă de prestații de asigurări sociale, care urmează a fi recuperate de la angajator.
Concomitent, auditul menționează că, potrivit normelor legale[123], înregistrarea cheltuielilor și veniturilor prin metoda de angajamente prevede recunoașterea lor pe măsura apariției, adică la momentul apariției obligațiunilor față de beneficiar/restanțele angajatorilor, indiferent de momentul plății/încasării. Astfel, aceste circumstanțe conduc la reflectarea necorespunzătoare în perioada de gestiune a datoriilor sau creanțelor, precum și privarea beneficiarilor de cuantumul prestației cuvenite în termenele prevăzute.
Notă: pe parcursul misiunii de audit au fost întocmite demersuri de constatare a sumelor care necesită a fi recuperate de la angajator pentru cazurile constatate de audit, precum și emise decizii privind recuperarea de la angajator a sumelor plătite necuvenit sub formă de prestații de asigurări sociale.

Deși prevederile actelor normative[124] stabilesc că, în cazul în care angajatorul înregistrează sume plătite în plus la alte clasificații economice ale BASS, CNAS va stinge obligația aferentă sumei care urmează a fi recuperată din contul trecerii de la un tip de plată la altul. Astfel, au fost identificați 5 angajatori care înregistrează restanțe la codul ECO 142238, de la 1,7 mii lei până la 39,1 mii lei, în timp ce aceștia prezintă sume în plus la altă clasificație economică. Astfel, CNAS nu utilizează procedurile prevăzute în actele normative interne. La solicitarea echipei de audit, pe parcursul misiunii de audit obligația aferentă sumei înregistrate pentru a fi recuperată de la

[122] Art. 56 alin. (5) din Legea nr. 489 din 08.07.1999 privind sistemul public de asigurări sociale.
[123] Art.3 și art.6 din Legea contabilității nr.113 din 27.04.2007.
[124] Pct. 20 din Regulamentul cu privire la recuperarea de la angajator a sumelor plătite necuvenit sub formă de prestații de asigurări sociale urmare a prezentării dărilor de seamă de corectare, aprobat prin Ordinul CNAS nr. 96-A din 25.05.2023.

plătitorii de contribuții la BASS a fost stinsă din contul sumelor achitate în plus la altă clasificație economică.

6.15. Cuantumul prestațiilor stabilite pentru salariații parcurilor TI sunt direct dependente de prevederile legale impuse cu privire la calcularea și achitarea contribuțiilor de asigurări sociale, astfel aceștia fiind limitați în obținerea drepturilor sociale.

La situația din 31.12.2023, conform evidenței CNAS[125] în parcul TI activau 1 617 întreprinderi, cu 4 întreprinderi mai puține decât anul precedent (1 621). Veniturile BASS obținute din impozitul unic perceput de la rezidenții parcurilor TI au constituit 555,3 mil. lei, cu 134,4 mil. lei, sau cu 31,9%, mai mult decât în anul precedent. Majorarea veniturilor se datorează creșterii numărului de salariați în domeniul TI, cu 2 665 de persoane, de la 18 072 persoane la 20 737 persoane, precum și creșterii mărimii salariului mediu prognozat, aprobat de Guvern.

Impozitul unic perceput de la rezidenții parcurilor pentru tehnologia informației este în mărime de 7% din venitul din vânzări. Totodată, suma minimă a impozitului unic perceput de la rezidenții parcurilor pentru tehnologia informației se determină lunar per angajat şi constituie 30% din cuantumul salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul aferent perioadei fiscale a impozitului respectiv[126]. Se menționează că încasările de la impozitul unic perceput de la rezidenții parcurilor pentru tehnologia informației se efectuează la bugetul de stat cu defalcarea ulterioară a cotei-părți în mărime de 54,7% la BASS.

Totodată, baza de calcul a prestațiilor de asigurări sociale reprezintă venitul lunar asigurat, venitul din care la data stabilirii indemnizației au fost calculate şi plătite contribuției. Venitul lunar asigurat al acestor salariați constituie 68%[127] din cuantumul salariului mediu lunar pe economie[128], prognozat pentru anul respectiv, care în anul 2023 a constituit 7 956 lei.

Tabelul nr. 21

Tariful și baza de calcul asigurată în domeniul TI

Anul	2021	2022	2023
Salariul mediu lunar pe economie (lei)	8716	9900	11700
Ponderea pentru determinarea bazei de calcul (%)	68%	68%	68%
Baza de calcul a contribuției de asigurări sociale de stat obligatorii (lei)	5 926,9	6 732	7 956
Tariful contribuțiilor de asigurări sociale de stat	29%	29%	29%
Suma contribuțiilor calculate (lei)	1 718,8	1 952,3	2 307,2

Sursa: *Elaborat de audit în baza prevederilor legale.*

Calculul și plata contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii datorate de rezidenții parcurilor pentru tehnologia informației și angajații acestora, în raport cu veniturile salariale obținute în baza legislației muncii și actelor normative ce conțin norme ale dreptului muncii, se efectuează din contul sumelor repartizate la bugetul asigurărilor sociale de stat din încasările impozitului unic achitat de rezidenții parcurilor pentru tehnologia informației conform prevederilor regulamentare. Astfel, venitul asigurat este semnificativ mai mic decât salariul

[125] Art. 35 alin. (2) al Legii nr. 489 din 08.07.1999 privind sistemul public de asigurări sociale
[126] Art. 15 din Legea nr. 77 din 21.04.2016 cu privire la parcurile pentru tehnologia informației.
[127] Art. 16 din Legea nr. 77 din 21.04.2016 cu privire la parcurile pentru tehnologia informației.
[128] HG nr. 936 din 28.12.2022 „Privind aprobarea cuantumului salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2023".

obținut în domeniul TI[129]. Prin urmare, acești beneficiari sunt limitați în cuantumul obținerii drepturilor sociale.

În acest context, concretizăm că mărimea prestațiilor de asigurări sociale depinde de perioada de activitate a persoanei (stagiul total de cotizare) și de salariul din care au fost achitate contribuții de asigurări sociale. Pe parcursul misiunii, auditul a identificat beneficiari de pensie anticipată pentru limită de vârstă, de indemnizație pentru incapacitate temporară de muncă, de indemnizație de maternitate, de indemnizație paternală și de indemnizație lunară pentru îngrijirea copilului, cuantumul prestațiilor fiind stabilit în baza venitului lunar asigurat limitat (Anexa nr. 8 la prezentul Raport de audit). Astfel, contribuția de asigurări sociale nu reprezintă doar o plată obligatorie, dar și o condiție prioritară pentru acordarea dreptului la prestațiile de asigurări sociale și determinarea mărimii acestora, cu impact pe termen lung (de exemplu, dreptul la pensie).

Concomitent, analizând extrasele individuale ale salariaților parcurilor TI, auditul a constatat că suma contribuțiilor de asigurări sociale declarate în dările de seamă (IPC21) reprezintă 29%, sau 2 307,24 lei. Totodată, auditul menționează că actele normative nu prevăd cota contribuțiilor pentru salariații parcurilor TI, ci doar baza de calcul. Subsecvent, auditul relevă că contribuția declarată în dările de seamă (IU17) și datorată BASS, în cazul în care rezidentul Parcului se conformează opțiunii de calculare a contribuției lunare minime datorate în mărime de 30% din cuantumul salariului mediu lunar pe economie, este de 1 919,97 lei. Astfel, contribuțiile declarate sunt mai mici cu 387,27 lei per salariat, față de cele achitate și nu acoperă venitul asigurat, prin urmare politicile preferențiale privind contribuțiile în domeniul TI influențează/afectează veniturile BASS.

Tabelul nr. 22

Analiza de audit privind acoperirea contribuțiilor de asigurări sociale virate de rezidenții parcurilor TI

Indicator	Formula de calcul	Suma
Salariul mediu pe economie în anul 2023, lei	x	11 700
Venitul lunar asigurat, lei	11 700*68%	7 956
Contribuții BASS declarate conform extrasului individual, lei	7 956*29%	2 307,24
Contribuții BASS achitate în cazul aplicării tarifului minim conform dărilor de seamă IU, lei	11 700*30%*54,7%	1 919,97
Diferența între contribuțiile declarate și cele achitate, lei	2 307,24 – 1 919,97	**387,27**

***Sursa**: Elaborat de audit*

Subsecvent, auditul precizează că primul Parc TI și-a început activitatea la data de 1 ianuarie 2018[130], termenul de activitate a fost stabilit de 10 ani[131]. Ulterior, termenul de funcționare s-a extins la 20 ani[132]. Astfel, la evaluarea impactului prevederilor legislative pentru fundamentarea extinderii termenului de funcționare a parcului TI s-a ținut cont doar de creșterea economică, nu și de asigurarea principiilor generale de asigurări sociale.

[129] https://mitp.md/p/web/resources
[130] HG nr. 1144 din 20.12.2017 „Cu privire la crearea parcului pentru tehnologia informației „Moldova IT Park””.
[131] Art. 8 din Legea nr. 77 din 21.04.2016 cu privire la parcurile pentru tehnologia informației.
[132] Legea nr.415 din 20.12.2023 pentru modificarea Legii nr. 77/2016 cu privire la parcurile pentru tehnologia informației.

În cadrul avizării proiectului respectiv de lege, Ministerul Muncii și Protecției Sociale a specificat că[133] *„plătitorii din domeniul bugetar, care contribuie cu 29% la salarii și recompense, vor avea povara crescândă în asigurarea solidarității sistemului și redistribuirii mijloacelor în favoarea celorlalte categorii de participanți, creându-se un mediu discriminatoriu față de ceilalți participanți la sistemul public de asigurări sociale. În acest sens, urmează a se ține cont, că pachetul de prestații de asigurări sociale este identic și pentru cei care contribuie procentual din salariu (menținând și solidaritatea sistemului) și pentru cei ce contribuie cu partea de impozit unic. Practicarea în continuare a stabilirii unor condiții speciale pentru unii plătitori de contribuții, perturbează principiile sistemului public de asigurări sociale, demotivează ceilalți participanți, stimulează căutarea căilor de obținere a unor facilități la partea de datorare a contribuțiilor”,* totodată, obiecțiile respective nu au avut finalitate.

De asemenea, propunerea de majorare a cotei sumei minime a impozitului unic perceput de către rezidenții parcurilor TI, de la 30% la 35% din salariul mediu pe economie, precum și ajustarea bazei de calcul a asigurării sociale a angajaților, de la 68% la 80% din salariul mediu prognozat pe economie, la fel nu au avut finalitate.

Auditul menționează că unul din principiile asigurărilor sociale este principiul egalității, care asigură tuturor participanților la sistemul public, contribuabili și beneficiari, un tratament nediscriminatoriu în ceea ce privește drepturile și obligațiile prevăzute de lege. Astfel, prevederile legale de susținere a parcurilor TI prin politici sociale nu asigură pe deplin respectarea principiului menționat.

6.16. Incertitudinile prevederilor actelor normative, precum și necunoașterea de către beneficiari a condițiilor și criteriilor la stabilirea prestațiilor, în special la pensii, determină neclarități și înaintarea multiplelor petiții din partea beneficiarilor.

În cadrul prezentei misiuni de audit au fost examinate două petiții privind corectitudinea stabilirii mărimii pensiei pentru limită de vârstă, reieșind din documentele anexate la dosarele de pensionare ale petiționarilor. S-a constatat că mărimile prestațiilor acordate au fost calculate de Casa Națională conform cadrului legislativ în vigoare la perioada respectivă, apoi majorate în baza coeficientului aferent indexărilor anuale și valorizărilor prevăzute. Rezultatele determinării și evaluării tuturor circumstanțelor care au stat la baza stabilirii pensiei, și anume: stagiul de cotizare realizat și venitul asigurat confirmate corespunzător, nu relevă erori. Totodată, se denotă că într-un caz aplicarea diferitor reglementări în perioade diferite, în contextul modificărilor legislative, influențează cuantumul pensiei.

La acest aspect se constată că formulele de calcul al pensiilor au suferit modificare începând cu anul 2017. Astfel, pentru perioada de activitate de până la 01.01.1999, coeficientul individual al pensionarului (care nu putea depăși 5) a fost înlocuit cu coeficientul nivelului profesional (care nu poate depăși 3), iar veniturile aferente acestei perioade nu se mai iau în considerare dacă stagiul de cotizare după 01.01.1999 depășește 5 ani. De asemenea, în perioada 2017-2021, la calcularea/valorizarea și recalcularea pensiilor, pentru anii lucrați ce depășesc stagiul de cotizare stabilit de cadrul legal, în formula de calcul s-a utilizat 1,35% per an, iar conform modificărilor[134]

[133] Scrisoarea nr. 16/4702 din 22.11.2023 la avizarea repetată a proiectului de hotărâre privind aprobarea proiectului de lege pentru modificarea Legii nr. 77/2016 cu privire la parcurile pentru tehnologia informației.
[134] Anexa nr. 2^1 la Legea nr. 156/1999 privind sistemul public de pensii.

începând cu anul 2023, acesta s-a majorat până la 2% per an. Cadrul normativ stabilește anual coeficienții de valorizare[135] și indexare a pensiilor. Astfel, pentru perioada 1999-2023 cumulativ acești coeficienți sunt: la valorizarea pensiilor (creșterea salariului mediu) – 40,5604, la indexarea pensiilor – 21,9122, totodată nivelul inflației a constituit 10,5547.

De exemplu, pentru un beneficiar, la trecerea de la un tip de pensie (invaliditate) la altul (limită de vârstă), s-a obținut un cuantum al pensiei mai mic. De asemenea, în alt caz, la stabilirea inițială a pensiei, formulele de calcul includeau inclusiv veniturile obținute până în anul 1999, iar la reexaminarea pensiei pentru limită de vârstă, în anul 2022, reieșind din cadrul legislativ la momentul respectiv, pensia a fost calculată din veniturile obținute după anul 1999, ceea ce a determinat majorarea pensiei doar cu 13 lei.

O altă petiție s-a axat pe refuzul stabilirii pensiei. În urma verificării documentelor din dosarul personal s-a constatat că, la data de 26.10.2023, persoana a depus cerere pentru realizarea dreptului la pensie ca funcționar public. Prin decizia CTAS, cererea a fost respinsă pe motiv că la 01 ianuarie 2017 nu confirma stagiul de cotizare necesar de 33 ani.

În acest context, auditul menționează că, potrivit cadrului normativ[136], funcționarii publici care, la 1 ianuarie 2017, au realizat stagiul de cotizare, în cazul bărbaților, de 33 de ani și de cel puțin 15 ani în serviciul public, pot beneficia de pensie.

La determinarea stagiului de cotizare total se includ şi perioadele necontributive, precum perioada de îndeplinire a serviciului militar în termen sau cu termen redus, perioada de îndeplinire a serviciului militar prin contract sau a altui serviciu asimilat acestuia[137]. Concomitent, lucrătorii pazei militarizate care nu beneficiază de asigurări sociale de stat şi familiile lor, sunt persoanele care au dreptul la pensie în aceleași condiții cu militarii în termen şi familiile lor[138].

Astfel, la determinarea stagiului de cotizare persoanei respective, nu i-a fost inclusă în calcul perioada de activitate indicată în carnetul de muncă care s-a realizat la „Serviciul Pază Militarizată a Căii Ferate" (de la 04.03.1991 până la 24.10.1995), din cauza că în această perioadă nu au fost achitate contribuţii de asigurări sociale.

Subsecvent, potrivit normelor de la momentul respectiv, se denotă că în scopul asigurării pazei în modul cuvenit, întreprinderile creează serviciul de pază[139], iar prin scrisorile CMF, se confirmă că nu au fost achitate contribuții pentru perioada respectivă deoarece angajații pazei militarizate în perioada respectivă cădeau sub incidența normelor ce reglementează raporturile de muncă ale salariaților din subordinea MAI[140].

Auditul menționează că, în scopul clarificării situației date, CNAS a efectuat interpelări la MMPS, MAI, precum și la MA, pentru a se expune asupra cazului dat. În acest context se denotă

[135] Venitul mediu lunar asigurat valorizat se determină reieșind din suma contribuțiilor individuale pentru perioada de cotizare, cota contribuției individuale în perioada de cotizare, coeficientul de valorizare a venitului asigurat și numărul lunilor pentru care s-au calculat și s-au achitat contribuțiile.

[136] HG nr.412/2004 „Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de stabilire şi plată a pensiilor funcţionarilor publici"; art. VIII alin.(6) al Legii nr.290/2016 pentru modificarea şi completarea unor acte legislative; capitolele V şi VI din Legea nr.156/1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat, în vigoare până 1 ianuarie 2017.

[137] Art.5 al Legii nr.156/1998, dacă nu este posibilă stabilirea pensiei în condiţiile Legii asigurării cu pensii a militarilor şi a persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne nr.1544/1993.

[138] Art. 3 lit. f) din Legea asigurării cu pensii a militarilor şi a persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne nr.1544/1993.

[139] Regulamentul privind organizarea pazei bunurilor întreprinderilor, instituțiilor, organizațiilor și ale cetățenilor, asigurarea securității lor personale.

[140] Scrisorile CMF H-4/2396 din 30.11.2023 și H-4/2419 din 01.12.2023.

că, prin răspunsul MA[141] se precizează că *„persoanele care au activat în cadrul Serviciului Pază Militarizată a Căii Ferate din Moldova, urmau să fie încadrate prin încheierea contractului de îndeplinire a serviciului militar şi prin emiterea ordinului comandantului unităţii militare sau conducătorului structurii militare... respectiv, perioada nu poate fi inclusă în stagiul de cotizare",* fără a fi incluse prevederile și/sau trimiteri la cadrul normativ aplicat ulterior perioadei în care a desfășurat activitate persoana[142].

Un alt exemplu relevă că unui alt beneficiar, perioada de activitate în calitate de șef al Serviciului Transport Călători din cadrul ÎS Calea Ferată (2013-2016), prin instanța de judecată i-a fost recunoscută și inclusă în vechimea în muncă pentru stabilirea pensiei de militar.

La acest aspect se denotă că MMPS nu a asigurat elaborarea și aprobarea unor reglementări explicative detaliate pentru aplicarea cadrului legal existent, care să excludă potențialele litigii și cheltuieli suplimentare pentru examinarea acestora.

De asemenea, potrivit cadrului normativ[143], CNAS informează pensionarul doar despre deciziile de refuz, precum și motivul refuzului în stabilirea/reexaminarea pensiei, prin expedierea în termen de 5 zile de la aprobare a deciziei la domiciliul asiguratului. Cu referire la deciziile de stabilire se denotă că, în notificarea de recepționare a cererii solicitantul este informat că, după expirarea termenului de examinare a cererii și actelor prezentate (60 de zile), acesta este în drept să se adreseze la CTAS pentru a face cunoștință cu decizia de stabilire/reexaminare a pensiei. Termenul de contestare va decurge de la data luării la cunoștință și semnării actului administrativ (decizia de stabilire/reexaminare a pensiei). În același timp, art. 31[144] și art. 118[145] ale Codului administrativ prevăd că, emiterea unui act administrativ individual urmează să fie motivată cu indicarea temeiurilor esențiale. Totodată, *„comunicarea interinstituțională și comunicarea cu participanții sau cu publicul în cadrul procedurii administrative se face prin orice mijloc (verbal, poștă, telefon, fax, poștă electronică etc.), acordându-se prioritate mijloacelor care asigură o mai mare eficiență, rapiditate și economie de costuri, în special mijloacelor electronice de comunicație"*.

Pe parcursul anului 2023, CNAS a primit spre examinare 4 734 de cereri prealabile, precum și au fost depuse 744 de cereri de chemare în judecată. Cu referire la litigiile existente cu CNAS, se denotă că pe parcursul anului au fost adoptate 191 de hotărâri/decizii de judecată irevocabile, dintre acestea 91 favorabile, 57 de dosare sunt finisate fără anumite obligații față de CNAS și 43 nefavorabile (Anexa nr. 4 la prezentul Raport de audit).

Cele mai multe decizii nefavorabile (20, sau 49%) se referă la stabilirea/recalcularea pensiilor militarilor, și anume confirmarea vechimii în muncă în izolatoare. Totodată, pe parcursul anului

[141] Scrisoarea Ministerului Apărării nr.11/310 din 01.03.2024.
[142] Art. 6 alin. (1) din Legea nr.162/2005 cu privire la statutul militarilor.
[143] Legea nr.156/1998 privind sistemul public de pensii.
[144] Actele administrative individuale și operațiunile administrative scrise trebuie să fie motivate.
[145] (1) Motivarea este operațiunea administrativă prin care se expun considerentele care justifică emiterea unui act administrativ individual. În motivare se indică temeiurile esențiale de drept și de fapt pe care le-a luat în considerare autoritatea publică pentru decizia sa. Din motivarea deciziilor discreționare trebuie să poată fi recunoscute și punctele de vedere din care autoritatea publică a reieșit la exercitarea dreptului discreționar. Motivarea trebuie să se refere și la argumentele expuse în cadrul audierii. (2) Motivarea completă a unui act administrativ individual cuprinde: a) motivarea în drept — temeiul legal pentru emiterea actului administrativ, inclusiv formele procedurale obligatorii pe care se bazează actul; b) motivarea în fapt — oportunitatea emiterii actului administrativ, inclusiv modul de exercitare a dreptului discreționar, dacă este cazul; c) în cazul actelor administrative defavorabile — o descriere succintă a procedurii administrative care a stat la baza emiterii actului: investigații, probe, audieri, opinii ale participanților contrare conținutului final al actului etc. (3) Motivarea completă este obligatorie, este parte integrantă a actului administrativ individual și condiționează legalitatea acestuia.

au fost operate modificări ale cadrului normativ[146], care au adus precizări și reglementări distincte privind calcularea vechimii în muncă din cadrul izolatorului provizoriu și batalioanelor de escortă.

De asemenea, pentru stabilirea pensiei de funcționar public, recalcularea pensiei de procuror, recalcularea pensiei în conformitate cu Legea nr. 156/1998, au fost adoptate câte 5 decizii de fiecare, toate irevocabile; pentru stabilirea/recalcularea indemnizației pentru îngrijirea copilului/maternitate (4 decizii), recalcularea pensiei/indemnizației viagere ca judecător (2 decizii) și altele ce țin de indemnizații (2 decizii). În total, CNAS a suportat cheltuieli de judecată în valoare de 116,4 mii lei, cheltuielile aferente prestațiilor nefiind evaluate. Totodată, la 31.12.2023 existau 1 342 de litigii în instanța de judecată (în instanțele de fond, de apel și de recurs).

VII. RECOMANDĂRI

Recomandare Ministerului Justiției:

1. Să instituie registrul electronic de evidență a liber-profesioniștilor ce practică activitate în sectorul justiției și să asigure transmiterea operativă a informațiilor necesare către CNAS, în scopul înregistrării în termen a acestora în calitate de plătitori la BASS *(Observația 6.8 – Secțiunea a VI-a);*

Recomandare Ministerului Muncii și Protecției Sociale:

2. Să revizuiască și să actualizeze cadrul normativ pentru asigurarea stabilirii uniforme a pensiei pentru vechime în muncă foștilor angajați ai instituțiilor de forță *(Observația 6.13 – Secțiunea a VI-a);*
3. Să analizeze cauzele acordării neregulamentare a ajutorului social și ajutorului pentru perioada rece a anului/compensației sub formă monetară, cu întreprinderea acțiunilor concrete în scopul eliminării cheltuielilor nejustificate și asigurării încasării acestora *(Observația 6.9 – Secțiunea a VI-a);*
4. Să elaboreze și să înainteze propuneri de ajustare a cadrului normativ privind determinarea exhaustivă a categoriilor de angajați din aviația civilă ce au dreptul la stabilirea pensiei în condiții speciale *(reiterată);*
5. Să elaboreze reglementări exhaustive de stopare/sistare a plății pensiei unor angajați din aviația civilă, în cazul reangajării lor în funcții ale căror condiții de muncă se încadrează în condiții speciale *(reiterată);*
6. Să reevalueze nivelul accesibilității pentru potențialii beneficiari a biletelor de tratament balneo-sanatorial, precum și să elaboreze modificări ale cadrului normativ aferent acordării acestora, în scopul stabilirii unor criterii exhaustive de acordare a biletelor, a perioadelor pentru care se acordă și specificarea condițiilor de eliberare a acestora *(Observația 6.10 – Secțiunea a VI-a);*
7. Să asigure elaborarea reglementărilor și/sau indicațiilor metodice privind indicarea exhaustivă și/sau confirmarea perioadelor necontributive ale stagiului de cotizare, prin nominalizarea distinctă a acestora (cum ar fi: stagiul de cotizare asimilat serviciului militar prin contract, îndeplinit în cadrul unor agenți economici, a activității în calitate de membru de colhoz, etc.), în scopul asigurării unor abordări univoce și excluderii potențialelor litigii *(Observația 6.16 – Secțiunea a VI-a)*;

[146] Prin HG nr. 1048/2023 au fost operate modificări în HG nr. 78/1994.

Recomandare Ministerului Sănătății:

8. Să asigure implementarea unor acțiuni/modificări ale cadrului normativ în scopul eficientizării controlului asupra respectării termenelor de introducere a datelor în Portalul certificatelor de concediu medical, cu stabilirea unor indicatori de performanță aferenți managementului prestatorilor de servicii medicale *(Observația 6.11 – Secțiunea a VI-a);*
9. Să întreprindă acțiuni de informare a prestatorilor de servicii medicale privind obligativitatea eliberării certificatelor medicale, cu respectarea cadrului normativ aferent, inclusiv neadmiterea acordării concediului medical persoanelor care s-au deplasat peste hotarele țării, cu excepția cazurilor în scop de consultații, investigații sau tratament *(Observația 5.4 – Secțiunea a V-a);*
10. Să solicite deținătorului Portalului certificatelor de concediu medical, dezvoltarea proceselor tehnice ce vor asigura indicarea concediului medical acordat persoanelor care s-au deplasat peste hotarele țării în scop de consultații, investigații sau tratament *(Observația 5.4 – Secțiunea a V-a);*

Recomandare Ministerului Sănătății de comun cu Ministerul Muncii și Protecției Sociale:

11. Să indice expres în cadrul normativ instituțiile responsabile de instituirea controalelor la eliberarea certificatelor de concediu medical sau la calcularea indemnizației pentru incapacitate temporară de muncă, în special verificarea deplasării peste hotarele țării a persoanelor pe perioada acordării concediului medical *(Observația 5.4 – Secțiunea a V-a);*

Recomandare Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării de comun cu Ministerul Finanțelor și Ministerul Muncii și Protecției Sociale:

12. Să ajusteze Legea insolvabilității prin includerea datoriilor aferente contribuțiilor de asigurări sociale la același rang cu datoriile aferente salarizării, în scopul asigurării drepturilor persoanelor la prestații sociale *(Observația 6.7 – Secțiunea a VI-a);*
13. Să ajusteze cadrul normativ aferent determinării venitului asigurat al angajaților din parcul TI, în scopul eliminării incertitudinilor privind cota contribuțiilor de asigurări sociale de stat aplicată (24% sau 29%), precum și ajustării modalității de raportare acestora (darea de seamă IPC), în conformitate cu specificul aplicării impozitului unic *(Observația 6.15 – Secțiunea a VI-a);*

Recomandare Ministerului Muncii și Protecției Sociale de comun cu Ministerul Finanțelor:

14. Să examineze cauzele problemelor aferente sustenabilității BASS și să identifice soluții pentru majorarea veniturilor proprii ale BASS *(Observația 4.2, 4.3 – Secțiunea a IV-a);*
15. Să asigure fundamentarea cotelor diferențiate de asigurări sociale, cu evaluarea impactului acestora atât asupra sustenabilității BASS, cât și asupra echității calculării prestațiilor de asigurări sociale *(Observația 6.4 – Secțiunea a VI-a);*

Recomandare Serviciului Fiscal de Stat de comun cu Inspectoratul de Stat al Muncii:

16. Să identifice sursele financiare de achitare a salariilor în plic, în scopul determinării soluțiilor pentru majorarea veniturilor proprii ale BASS, precum și contracararea acestui fenomen *(Observația 4.3 – Secțiunea a IV-a);*

Recomandare Serviciului Fiscal de Stat:

17. Să întreprindă acțiuni de monitorizare și conformare a contribuabililor, în vederea colectării veniturilor aferente impozitului pe venit din dividendele achitate și virate la bugetul de stat *(Observația 4.3 – Secțiunea a IV-a);*
18. Să întreprindă acțiuni de conformare și disciplinare a liber-profesioniștilor, în aspectul declarării și virării în termen a contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii *(Observația 6.8 – Secțiunea a VI-a);*

Recomandare Agenției Servicii Publice:

19. Să identifice cauzele înregistrării tardive a decesului persoanelor în Registrul de stat al populației și să întreprindă acțiuni pentru eliminarea acestora *(Observația 5.3 – Secțiunea a V-a);*

Recomandări Casei Naționale de Asigurări Sociale:

20. Să asigure completarea Clasificatorului categoriilor persoanelor asigurate cu un cod destinat declarării de către angajator a șomajului tehnic, inclusiv plătit din bugetul de stat *(Observația 5.2 – Secțiunea a V-a);*
21. Să instituie și să intensifice acțiunile de control privind respectarea criteriilor de eliberare a foilor de tratament balneo-sanatorial *(Observația 6.10 – Secțiunea a VI-a);*
22. Să asigure activități continue de monitorizare a procesului de stabilire și achitare în termen a indemnizațiilor pentru incapacitate temporară de muncă și a indemnizațiilor de maternitate *(Observația 6.11, 6.12 – Secțiunea a VI-a);*
23. Să asigure în deciziile de stabilire și de recalculare (valorizare) a prestațiilor de asigurări sociale a fundamentării/motivării privind neincluderea tuturor datelor prezentate de beneficiar și să asigure informarea acestora despre deciziile de stabilire, în conformitate cu modalitățile prevăzute în actele normative (*Observația 6.16 – Secțiunea a VI-a);*
24. Să asigure suplimentarea formularelor de recepționare a documentelor de prestații sociale, cu informațiile aferente dreptului, modului și termenului de contestare a deciziilor de stabilire a prestațiilor, în cazul unui posibil dezacord *(Observația 6.16 – Secțiunea a VI-a).*

VIII. RESPONSABILITĂȚILE CELOR ÎNSĂRCINAȚI CU GUVERNANȚA PENTRU RAPOARTELE GUVERNULUI

Responsabilitatea Guvernului în domeniul finanțelor publice este de a exercita conducerea generală a activității executive în domeniul gestionării finanțelor publice, în conformitate cu principiile şi regulile stabilite[147].

Responsabilitatea Ministerului Muncii și Protecției Sociale constă în monitorizarea şi analiza executării bugetului asigurărilor sociale de stat[148].

Responsabilitatea Ministerului Finanțelor ține de[149]:

- elaborarea și aprobarea, în baza Legii contabilității și în conformitate cu Planul de conturi contabile, a metodologiei privind evidența contabilă în sistemul bugetar, inclusiv privind contabilitatea executării BASS;
- elaborarea și aprobarea metodologiei privind implementarea cadrului normativ-legal în domeniul finanțelor publice, inclusiv privind evidența contabilă și raportarea bugetelor

[147] Art.19 din Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181 din 25.07.2014.
[148] Art.22 din Legea nr.229 din 23.09.2010 privind controlul financiar public intern.
[149] Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181 din 25.07.2014; Legea contabilității nr.113 din 27.04.2007.

componente ale bugetului public național, precum și acordarea asistenței metodologice în procesul bugetar.

Responsabilitatea Serviciului Fiscal de Stat constă în asigurarea administrării fiscale prin crearea de condiții contribuabililor pentru conformare la respectarea legislației și monitorizarea procesului de conformare, aplicarea uniformă a politicii și reglementărilor în domeniul fiscal; efectuarea controlului asupra calculării corecte și a virării în termen a contribuțiilor la bugetul asigurărilor sociale de stat și aplică sancțiuni pentru încălcarea prevederilor legale referitoare la calcularea acestora.

Responsabilitatea Casei Naționale de Asigurări Sociale a constat în pregătirea și prezentarea fidelă către Guvern, Ministerul Sănătății, Ministerul Muncii și Protecției Sociale și Ministerul Finanțelor a rapoartelor privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat în conformitate cu cadrul de raportare aplicabil și asigurarea publicării acestora[150]. Totodată, conducătorul Casei Naționale este responsabil de implementarea unui sistem de control intern care asigură întocmirea rapoartelor ce nu conțin denaturări semnificative, cauzate de fraude sau de erori.

Directoarea generală a Casei Naționale de Asigurări Sociale este responsabilă de pregătirea și prezentarea fidelă a Raportului Guvernului privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul 2023, în conformitate cu cadrul de raportare aplicabil[151]. De asemenea, responsabilitatea managementului este de a organiza și a implementa sistemul de control intern[152], în scopul de a asigura desfășurarea și organizarea eficientă a activității entității, inclusiv respectarea strictă a integrității activelor, prevenirea și descoperirea cauzelor de fraudă și eroare, exactitatea și plenitudinea datelor raportate, precum și pregătirea oportună a informațiilor financiare credibile. Totodată, la întocmirea situațiilor financiare, conducerea este responsabilă de evaluarea capacității autorității de a-și continua activitatea în baza principiului continuității activității.

IX. RESPONSABILITĂȚILE AUDITORULUI ÎNTR-UN AUDIT AL RAPOARTELOR GUVERNULUI

Responsabilitatea noastră este de a planifica și a realiza misiunea de audit, cu obținerea probelor suficiente și adecvate în vederea susținerii bazei pentru opinia de audit. Obiectivele noastre sunt: obținerea unei asigurări rezonabile că rapoartele financiare nu sunt afectate de denaturări semnificative, cauzate de fraude sau erori, precum și emiterea unei opinii.

Asigurarea rezonabilă este un nivel ridicat de asigurare, dar nu este o garanție că un audit efectuat în conformitate cu Standardele Internaționale va detecta întotdeauna o denaturare semnificativă atunci când ea există. Denaturările pot fi ca urmare a fraudelor sau erorilor. Totodată, denaturările pot fi considerate semnificative dacă, în mod individual sau în ansamblu, pot influența deciziile economice ale utilizatorilor acestor rapoarte financiare.

O descriere suplimentară a responsabilităților auditorului într-un audit al rapoartelor financiare este plasată pe site-ul Curții de Conturi, la adresa: https://www.ccrm.md/ro/responsabilitati-in-auditul-financiar-3596.html

Această descriere face parte din Raportul nostru de audit.

Semnătura auditorului

[150] Art.22 din Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181 din 25.07.2014.
[151] Legea contabilității nr.113 din 27.04.2007; Ordinul ministrului Finanțelor nr.118 din 06.08.2013 „Privind aprobarea Standardelor Naționale de Contabilitate"; Ordinul ministrului Finanțelor nr.38 din 17.02.2017.
[152] Art. 13 alin.(2) lit. e) din Legea contabilității nr.113 din 27.04.2007.

Echipa de audit:

Șefa echipei de audit, Șefa Direcției de audit I în cadrul Direcției generale de audit II,	Irina Rogaciov
Auditoare publică principală,	Viorica Rațoi
Auditoare publică principală,	Ana Miron
Auditoare publică superioară,	Natalia Bucos

Partenera misiunii de audit:

Șefa Direcției generale de audit II,	Sofia Ciuvalschi

Anexa nr. 1

Evoluția executării bugetului asigurărilor sociale de stat în perioada 2019-2023

	Unitatea de măsură	*Executat*				
		2019	*2020*	*2021*	*2022*	*2023*
PIB	*mil.lei*	*210 378,0*	*205 432,3*	*241 871,0*	*272 555,9*	*300 421,0*
BPN, venituri	*mil.lei*	*62 949,2*	*62 650,0*	*77 373,1*	*91 505,4*	*102 299,2*
Venituri, total	*mil. lei*	*21 748,3*	*24 285,5*	*27 246,8*	*33 796,07*	*38 604,4*
Devieri +/- față de anul precedent	*mil. lei*	*1 958,0*	*2 537,2*	*2 961,3*	*6 549,2*	*4 808,3*
Ponderea în BPN	*%*	*34,5*	*38,8*	*35,2*	*36,9*	*37,7*
Ponderea în PIB	*%*	*10,4*	*11,8*	*11,7*	*12,4*	*12,9*
BPN, cheltuieli	*mil.lei*	*65 975,6*	*73 269,8*	*82 013,6*	*100 374,0*	*117 871,0*
Cheltuieli, total	*mil. lei*	*21 602,3*	*24 244,4*	*27 186,7*	*33 745,3*	*38 524,7*
Devieri +/- față de anul precedent	*mil. lei*	*2 175,8*	*2 642,0*	*2 942,5*	*6 558,6*	*4 779,4*
Ponderea în BPN	*%*	*32,7*	*33,1*	*33,1*	*33,6*	*32,7*
Ponderea în PIB	*%*	*10,3*	*11,7*	*11,2*	*12,4*	*12,8*
Deficit (-)/Excedent (+)	*mil. lei*	*146,0*	*41,2*	*60,0*	*50,8*	*79,76*
Devieri +/- față de anul precedent	*mil. lei*	*-217,8*	*-104,8*	*18,8*	*-9,2*	*28,94*
Ponderea în PIB	*%*	*0,07*	*0,02*	*0,02*	*0,02*	*0,01*

Sursa: *Raportul privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anii 2019-2023; www.statistica.md*

Anexa nr. 2

Analiza modificărilor operate la Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023

(mii lei)

Indicatori	Aprobat	Modificări operate de Parlament		Devieri (+/-)
	Legea nr.357 din 22.12.2022	*Legea nr.169 din 22.06.2023*	*Legea nr.296 din 19.10.2023*	**Ultima modificare/ aprobat**
1	*2*	*3*	*4*	*5=4-2*
I. Venituri, total	**38735604,7**	**38680604.7**	**38833562.5**	**97957.8**
inclusiv transferuri de la bugetul de stat	*17169869.3*	*17114869.3*	*16792627.1*	-377242.2
II. Cheltuieli, total	**38735604.7**	**38680604.7**	**38833562.5**	**97957.8**
inclusiv cheltuieli de personal	*214425.6*	*214425.6*	*214425.6*	0
Protecția socială	**38735604.7**	**38680604.7**	**38833562.5**	**97957.8**
Administrarea sistemului public de asigurări sociale	307061.9	307061.9	307061.9	0
Protecția în caz de incapacitate temporară de muncă	947508.7	947508.7	979532.7	32024
Protecția persoanelor în etate	25963387.9	25963387.9	25889177	-74210.9
Protecția în legătură cu pierderea întreținătorului	508430.9	508430.9	596863.4	88432.5
Protecția familiei și copilului	4061940.7	4061940.7	4021176.9	-40763.8
Protecția șomerilor	49055.7	51055.7	79018.5	29962.8
Protecția socială a persoanelor cu dizabilități	4566650.9	4566650.9	4533206.3	-33444.6
Susținerea suplimentară a unor categorii de populație	152964.5	152964.5	152964.5	0
Protecția socială în cazuri excepționale	1565082.5	1508082.5	1577038.6	11956.1
Protecția socială a unor categorii de cetățeni	613521	613521	697522.7	84001.7
III. Sold bugetar	**0**	**0**	**0**	**0**
IV. Surse de finanțare, total	**0**	**0**	**0**	**0**
Active financiare	**0**	**-51183.9**	**-51183.9**	**-51183.9**
Datorii	**0**	**0**	**0**	**0**
Modificarea soldului de mijloace bănești	**0**	**51183.9**	**51183.9**	**51183.9**
Sold de mijloace bănești la începutul perioadei	**0**	**51183.9**	**51183.9**	**51183.9**
Sold de mijloace bănești la sfârșitul perioadei	**0**	**0**	**0**	**0**

Sursă: *Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul 2023.*

rr

Anexa nr. 3

Informații privind soldul mijloacelor bănești

(mii lei)

Denumirea	ECO	Plan		Executat anul curent	Executat față de precizat	Executat anul precedent	Executat anul curent față de anul precedent
		Aprobat pe an	Precizat pe an		devieri (+/-)		devieri (+/-)
SOLD DE MIJLOACE BĂNEŞTI LA ÎNCEPUTUL PERIOADEI	91	0	51 183,9	51 183,9	0,0	60 376,5	-9 192,6
SOLD DE MIJLOACE BĂNEŞTI LA SFÂRŞITUL PERIOADEI	93	0	0	79 951,5	79 951,5	51 183,9	28 767,6

Sursă: *Raportul privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul 2023 (Formularul nr.4 CNAS).*

Anexa nr. 4

Informații aferente litigiilor existente la CNAS pe parcursul anului 2023

Denumirea	**Numărul dosarelor**	**Suma cheltuielilor aferente procesului**	***Note***
Litigii în instanța de judecată existente la situația din 01.01.2023 (de fond, de apel și de recurs)	**789**		
Cereri de chemare în judecată depuse către CNAS pe parcursul anului 2023	**744**		
Cereri de chemare în judecată acceptate și retrase de pe rol în anul 2023	**0**		
Hotărâri/Decizii de judecată devenite irevocabile adoptate în anul 2023, inclusiv:	**191**		57 de dosare sunt finisate fără anumite obligații față de Casa Națională de Asigurări Sociale
a) favorabile	**91**		
b) nefavorabile, din care cauzate de:	**43**		
-recalcularea pensiilor militarilor (confirmarea vechimii în muncă în izolatoare HG 78/1994 2:1)	**12**	66500,00 lei	Prin HG 1048/2023 au fost operate modificări în HG 78/1994 prin care vechimea în muncă din cadrul izolatorului provizoriu și a batalioanelor de escortă se ia în calcul 2/1
-stabilirea pensiilor militarilor (confirmarea vechimii în muncă în izolatoare HG 78/1994 2:1)	**8**	32000,00 lei	
-stabilirea pensiei de funcționar public	**5**		
-recalcularea pensiei de procuror	**5**		
-recalcularea pensiei (L 156/1998 confirmarea stagiului de cotizare)	**5**	3000, 00 lei	
-stabilirea/recalcularea indemnizației pentru îngrijirea copilului/maternitate	**4**	8000,00 lei	
-recalcularea pensiei/indemnizației viagere ca judecător	**2**		
-achitarea costului biletului de tratament (militar)	**1**		
-executarea hotărârii judecătorești	**1**	6875,46 lei	
Litigii în instanța de judecată existente la 31.12.2023 (de fond, de apel și de recurs)	**1342**		

Sursa: *Date prezentate de CNAS.*

Anexa nr. 5

Veniturile la bugetul asigurărilor sociale de stat au fost în creștere constantă, inclusiv transferurile primite de la bugetul de stat.

În anul 2023, veniturile totale ale bugetului asigurărilor sociale de stat sunt cu 0,7%, sau cu 266,2 mil. lei, mai puțin față de prevederile anuale. Totodată, acestea au înregistrat o creștere de 4 808,3 mil. lei, comparativ cu anul precedent[153]. În structura veniturilor bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023, resursele generale ale acestui buget au constituit 57,2%, iar transferurile de la bugetul de stat – 42,8%.

Resursele generale ale bugetului asigurărilor sociale de stat sunt constituite din contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii – 21 524,2 mil. lei, și alte venituri acumulate în sumă de 568,6 mil. lei. Ponderea contribuțiilor și primelor de asigurări sociale de stat în totalul veniturilor bugetului asigurărilor sociale de stat este de 55,7% și sunt cu 2 950,8 mil. lei mai mult, comparativ cu anul precedent.

. Astfel, pe parcursul a 5 ani consecutivi (2019-2023) se atestă o creștere constantă a tuturor veniturilor la bugetul asigurărilor sociale de stat, mai cu seamă a transferurilor curente cu destinație generală între bugetul de stat și bugetul asigurărilor sociale de stat.

Contribuțiile de asigurări sociale de stat în anul 2023 au fost calculate și achitate conform tarifelor prevăzute[154]. Taxa fixă anuală a contribuțiilor de asigurări sociale obligatorii în anul 2023 a constituit 14700 lei[155], pentru proprietarii sau arendașii de terenuri agricole ce prelucrează terenurile în mod individual – de 3 744 lei[156], precum și alte categorii de plătitori. Se atestă că, contribuțiile de asigurări sociale de stat în 2023, acumulate în sumă de 21 524,2 mil. lei[157], au fost executate la nivel de 100,1% față de indicele planificat. În comparație cu anul 2022, încasările au crescut cu 2 950,8 mil. lei, sau cu 15,9%. Ponderea contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii virate de angajatori în totalul contribuțiilor constituie 98,8%. De asemenea, în suma totală a contribuțiilor acumulate, 49,4 mil. lei au constituit majorările de întârziere pentru neplata în termen a contribuțiilor.

„Alte venituri” au fost acumulate în sumă totală de 568,6 mil. lei, cu 22,9 mil. lei, sau cu 4,2%, mai mult față de planul stabilit, iar suma efectivă a altor venituri a constituit 573,4 mil. lei. Față de anul 2022, încasările din alte venituri au fost în creștere cu 139,9 mil. lei, sau cu 32,6%, creșterea datorându-se sumei încasate din impozitul unic perceput de la rezidenții parcurilor pentru tehnologia informațională, de 555,2 mil.lei, care a fost cu 134,4 mil.lei, sau cu 31,9%, mai mare față de anul precedent. Astfel, veniturile în bugetul asigurărilor sociale de stat sunt reflectate cu sumele[158]:

- ✓ 10,8 mil. lei, cu executarea prevederilor anuale la nivel de 167,3%, venituri din proprietate, care reprezintă dobânzile încasate la soldurile mijloacelor bănești la conturile bancare ale bugetului asigurărilor sociale de stat;
- ✓ 0,1 mil. lei sunt din vânzarea mărfurilor și serviciilor, care reprezintă mijloacele încasate în bugetul asigurărilor sociale de stat conform documentelor executorii privind răspunderea subsidiară, suma efectivă constituind 1,5 mil.lei;

[153] Raportul privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat la situația din 1 ianuarie 2024 (Formularul nr.4 CNAS).
[154] Anexa nr.1 la Legea nr. 489 din 08.07.1999 privind sistemul public de asigurări sociale.
[155] Art.3 alin.(1) din Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023 nr. 357 din 22.12.2022.
[156] Art.3 alin.(3) din Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023 nr.357 din 22.12.2022.
[157] Raportul privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat la situația de 1 ianuarie 2024 (Formularul nr.4 CNAS).
[158] Raportul privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat la situația de 1 ianuarie 2024 (Formularul nr.4 CNAS).

- ✓ 1,4 mil. lei, ce reprezintă 126,7% față de prevederile anuale, sunt amenzile, din care 1,3 mil. lei – amenzi aferente plăților la bugetul asigurărilor sociale de stat. Suma efectivă a amenzilor în anul 2023 a fost de 3,2 mil. lei;
- ✓ alte venituri și venituri neidentificate au fost executate în sumă de 556,2 mil. lei, sau la nivel de 103,4% față de planul anual stabilit, iar conform indicatorului efectiv acestea au constituit 557,8 mil. lei.

Cheltuielile bugetului asigurărilor sociale de stat executate în anul 2023 au fost la nivelul de 99,1% față de planul anual.

Conform Raportului privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023, cheltuielile bugetului asigurărilor sociale de stat au fost executate în sumă de 38 508,1 mil. lei, cu 341,4 mil. lei mai puțin decât nivelul planificat. Comparativ cu anul precedent, cheltuielile bugetului asigurărilor sociale de stat executate au crescut cu 4 779,8 mil. lei, sau cu 14,2%.

Realizarea cheltuielilor bugetului asigurărilor sociale de stat în anul 2023, în comparație cu anii 2019-2022, se prezintă în tabelul ce urmează.

Dinamica cheltuielilor bugetului asigurărilor sociale de stat în anii 2019-2023

(mil. lei)

Indicatori	Anul					Devieri, 2023-2022		Devieri, 2023-2021		Devieri, 2023-2020		Devieri, 2023-2019	
	2019	2020	2021	2022	2023	(+/-)	%	(+/-)	%	(+/-)	%	(+/-)	%
1	2	3	4	5	6	7=6-5	8=6*100/5	9=6-4	10=6*100/4	11=6-3	12=6*100/3	13=6-2	14=6*100/2
Cheltuieli precizate	21866,5	24549,9	27606,4	34180,7	38849,5	4668,8	113,7	11243,1	140,7	14299,6	158,2	16983,0	177,7
Cheltuieli executate, inclusiv:	21589,8	24230,7	27172,1	33728,2	38508,1	4779,9	114,2	11336	141,7	14277,4	158,9	16918,3	178,4
Prestații sociale	21206,2	23837,8	26756,3	33294,2	38000,2	4706	114,1	11243,9	142,0	14162,4	159,4	16794,0	179,2
Bunuri și servicii	235,8	230,3	235,4	243,3	290,2	46,9	119,3	54,8	123,3	59,9	126,0	54,4	123,1
Cheltuieli de personal	142,9	158,0	175,4	185,7	209,3	23,6	112,7	33,9	119,3	51,3	132,5	66,4	146,5
Alte cheltuieli	4,9	4,6	4,9	4,9	8,2	3,3	165,0	3,3	167,3	3,6	178,3	3,3	167,3

Sursa: *Informații generalizate de echipa de audit din Rapoartele privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anii 2019-2023.*

Cea mai mare pondere în structura cheltuielilor bugetului asigurărilor sociale de stat o dețin **prestațiile sociale**, de 98,7%, fiind înregistrate în anul 2023 cheltuieli în sumă de 38 000,2 mil. lei. Comparativ cu anul 2022, cheltuielile executate au crescut cu *4 706,0 mil. lei,* sau cu *14,1 puncte procentuale.* Asupra creșterii cheltuielilor a influențat creșterea mărimii medii a pensiei, ca urmare a unui șir de măsuri prevăzute de legislație în domeniul pensiilor publice și implementate pe parcursul anului 2023.

De asemenea, cu referire la indemnizațiile de asigurări sociale s-a înregistrat o creștere a cuantumului indemnizației unice la nașterea copilului, până la 10 932 lei[159].

Cheltuielile executate pentru **bunuri și servicii** au constituit 290,2 mil. lei, sau mai mult cu 46,9 mil. lei, față de anul precedent. La categoria dată se atribuie cheltuielile destinate întreținerii CNAS și a sistemelor informaționale ale CNAS: serviciile energetice și comunale, informaționale și de telecomunicații, de locațiune, de transport, de reparații curente, formarea profesională, deplasările de serviciu, serviciile poștale și de distribuire a drepturilor sociale, alte servicii.

Mijloacele aprobate pentru cheltuielile de personal au fost utilizate în baza actelor normative ce reglementează salarizarea în sectorul bugetar. Pentru **cheltuielile de personal** au fost prevăzute 214,4 mil. lei, care au fost executate în sumă de 209,3 mil. lei, ceea ce constituie 97,6% din suma planificată. Efectivul limită al CNAS la data de 01 ianuarie 2023 a constituit 1 126 de unități. Gradul de ocupare a funcţiilor publice/posturilor în cadrul CNAS reprezintă 82,54% comparativ cu 82,72% pentru anul 2022. Fluctuația de personal pentru anul 2023 a constituit 11,73%.

[159] HG nr.938 din 28.12.2022 „Pentru modificarea anexei nr. 1 la Regulamentul cu privire la modul de stabilire și plată a indemnizațiilor adresate familiilor cu copii, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1478/2002".

Anexa nr. 6

Informații privind dinamica numărului de salariați, bazei de calcul și sumei contribuțiilor calculate în anii 2021-2023

Categoriile de plătitori și de asigurați	Tarifele și baza de calcul al contribuției de asigurări sociale de stat obligatorii	31.12.2022				31.12.2023				Dinamica nr. contribuabili 2023/2022		Dinamica baza de calcul 2023/2022		Dinamica suma contribuțiilor 2023/2022	
		Numărul mediu al contribuabililor (salariaților)	Suma bazei de calcul a contribuțiilor conform tarifelor, mii lei	Suma contribuțiilor calculate, mii lei	salariul mediu lunar asigurat luat ca baza pentru calculul pensiilor/	Numărul mediu al contribuabililor (salariaților)	Suma bazei de calcul a contribuțiilor conform tarifelor, mii lei	Suma contribuțiilor calculate, mii lei	salariul mediu lunar asigurat luat ca baza pentru calculul	Număr	%	Sumă	%	Sumă	%
1.1. Angajatorul, persoana juridică sau fizică asimilată angajatorului: pentru persoanele angajate prin contract individual de muncă, persoanele aflate în raporturi de serviciu în baza actului administrativ ori prin alte tipuri de contracte civile în vederea executării de lucrări sau prestării de servicii, cu excepția celor specificate la pct. 1.2–1.5; pentru angajații și/sau alte persoane fizice, în baza contractelor civile, în vederea executării de lucrări sau prestării de servicii, în cazul rezidenților parcurilor pentru tehnologia informației; pentru cetățenii Republicii Moldova angajați prin contract în proiecte, în instituții și organizații internaționale, indiferent de sursa de finanțare a activităților, în cazul în care acordurile internaționale la care Republica Moldova este parte nu prevăd scutirea de plată a contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii; pentru persoanele care desfășoară activitate în funcții elective ori sunt numite în cadrul autorităților executive; pentru judecători, procurori, Avocați ai Poporului	29% la suma salariilor și recompenselor calculate lunar pentru toți angajații pentru angajatorii autorităților/instituțiilor bugetare și autorităților/ instituțiilor publice la autogestiune, cu excepția instituțiilor de învățământ superior și a instituțiilor medico-sanitare	181845	19146426,2	5552461,0	8,7	181419	22269854,6	6458258,2	10,2	-426	99,7	3123428,4	116,3	905797,2	116,3
	24% la suma salariilor și recompenselor calculate lunar pentru toți angajații, pentru angajatorii sectorului privat, instituțiilor de învățământ superior și ai instituțiilor medico-sanitare	552622	52378500,8	12570863,5	7,9	554610	61360131,7	14726436,2	9,2	1988	100,4	8981630,9	117,1	2155572,7	117,1
1.2. Angajatorul pentru persoanele angajate prin contract individual de muncă ori prin alte contracte în vederea executării de lucrări sau prestării de servicii, care activează în condiții speciale de muncă conform anexei nr. 2	39% la suma salariilor și recompenselor calculate lunar pentru toți angajații, pentru angajatorii autorităților/ instituțiilor bugetare și autorităților/ instituțiilor publice la autogestiune, cu excepția angajatorilor sectorului privat	2	764,40	298,00	31,84	1	10,10	3,90	0,83	-1	50,0	-754,3	1,32	-294,1	1,31
	32% la suma salariilor și recompenselor calculate lunar pentru toți angajații pentru angajatorii sectorului privat	607	244278,6	78169,7	33,54	495	213358,5	68274,7	35,9	-112	81,6	-30920,1	87,3	-9895,0	87,3
1.3. Persoanele care exercită independent profesiunea de medic în una dintre formele de organizare a activității profesionale prevăzute de Legea ocrotirii sănătății nr. 411/1995	24% la venitul medicului de familie titular al practicii medicului de familie, determinat în conformitate cu prevederile legislației	39	13829,7	3320,2	29,5	32	15323,0	3677,5	39,9	-7	82,0	1493,3	110,8	357,3	110,7
1.4. Rezidenții parcurilor pentru tehnologia informației	În conformitate cu prevederile Legii nr. 77/2016 cu privire la parcurile pentru tehnologia informației	18072		432271,7	8,31	20737		555450,2	9,3	2665	114,7	0,0		123178,5	128,5

1.5. Angajatorii din agricultură (persoane fizice şi juridice) care practică în decursul perioadei de gestiune nu mai puţin de 95% din activităţile stipulate în grupele 01.1–01.6 din Clasificatorul activităţilor din economia Moldovei pentru persoanele angajate prin contract individual de muncă ori prin alte contracte în vederea executării de lucrări sau prestării de servicii:	24% la suma salariilor şi recompenselor calculate lunar pentru toţi angajaţii 18% la suma salariilor şi recompenselor calculate lunar pentru toţi angajaţii - din mijloacele angajatorului 6% la suma salariilor şi recompenselor calculate lunar pentru toţi angajaţii - de la bugetul de stat	22344	1446843,3	347250,9	5,40	23306	1578826,9	378918,4	5,6	962	104,3	131983,6	109,1	31667,5	109,1
1.6. Persoanele fizice, cu excepţia pensionarilor, persoanelor cu dizabilităţi, precum şi a persoanelor care se încadrează în categoriile de plătitori prevăzute la pct. 1.1–1.5, care se regăsesc în una dintre situaţiile: – fondatori ai întreprinderilor individuale, inclusiv fondatori ai gospodăriilor ţărăneşti (de fermier); – persoane fizice care desfăşoară activităţi independente în domeniul comerţului cu amănuntul, cu excepţia comerţului cu mărfuri supuse accizelor; – persoanele fizice care exercită activităţi în domeniul achiziţiilor de produse din fitotehnie şi/sau horticultură şi/sau de obiecte ale regnului vegetal	Taxă fixă în conformitate cu legea bugetului asigurărilor sociale de stat anuală- 14700 lei	13534		79616,5	2,0	12923		105504,2	2,8	-611	95,5	0,0		25887,7	132,5
1.6[1]. Liber-profesioniştii ce practică activitate în sectorul justiţiei, cu excepţia pensionarilor, persoanelor cu dizabilităţi, precum şi a persoanelor care se încadrează în categoriile de plătitori prevăzute la pct. 1.1–1.6	Taxa fixă în conformitate cu legea bugetului asigurărilor sociale de stat anuală 27772 lei în anul 2023	1587		34954,1	7,6	1547		38635,2	8,6	-40	97,5	0,0		3681,1	110,5
1.7. Titularii patentei de întreprinzător, cu excepţia pensionarilor, persoanelor cu dizabilităţi, precum şi a persoanelor care se încadrează în categoriile de plătitori prevăzute la pct. 1.1–1.6[1]	Taxă fixă în conformitate cu legea bugetului asigurărilor sociale de stat anuală, dar nu mai puţin de 1/12 din această sumă lunar, în funcţie de durata activităţii desfăşurate pe bază de patentă - 14700 lei anual	4719		39485,6	2,9	6246		47034,4	2,6	1527	132,3	0,0		7548,8	119,1
1.8. Angajatorul din domeniul transportului rutier de persoane în regim de taxi – pentru persoanele angajate prin contract individual de muncă care efectuează transport rutier de persoane în regim de taxi	Taxă fixă în conformitate cu legea bugetului asigurărilor sociale de stat anuală -14700 lei	3077		35131,0	3,9	2888		40700,8	4,8	-189	93,8	0,0		5569,8	115,8
1.9. Beneficiarii – pentru persoanele fizice care exercită activităţi în calitate de zilieri în temeiul Legii nr. 22/2018 privind exercitarea unei activităţi necalificate cu caracter ocazional desfăşurate de zilieri, cu excepţia pensionarilor, persoanelor cu dizabilităţi, precum şi a persoanelor care se încadrează în categoriile de plătitori prevăzute la pct.1.1–1.8	6% din remuneraţia zilnică	5808		1929,1	0,4	6687	110146,9	6555,6	1,3	879	115,1	110146,9		4626,5	339,8
Persoane care au încheiat contract individual de asigurări sociale în conformitate cu legea BASS	Taxă fixă în conformitate cu legea bugetului asigurărilor sociale de stat anuală - 14700 lei	164		1528,3	3,2	172		1703,4	3,4	8	104,8	0,0		175,1	111,4
Persoane fizice proprietari sau arendaşi de terenuri agricole care lucrează terenul în mod individual	Taxa fixă în conformitate cu legea bugetului asigurărilor sociale de stat anuală în mărime de 3744 de lei pentru anul 2023	712		1375,2	0,6	339		1375,2	1,4	-373	47,6	0,0		0,0	100,0
		805132	**73230643,0**	**19178654,8**		**811402**	**85547651,7**	**22432527,9**		**6270,0**	**100,7**	**12317008,7**	**116,8**	**3253873,1**	**116,9**

Sursa*: Dările de seamă generalizatoare privind calcularea, utilizarea şi transferarea contribuţiilor de asigurări sociale de stat pentru anul 2023***.**

Anexa nr. 7

Informații privind numărul total de beneficiari, inclusiv care lucrează pe tipuri de prestații sociale, pe anii 2020-2023

Nr. crt.	Tip	La situația din 31.12.2020		La situația din 31.12.2021		La situația din 31.12.2022		La situația din 31.12.2023		Dinamica total beneficiari la 31.12.2023/31.12.2022		Dinamica beneficiarilor care lucrează, la 31.12.2023/31.12.2022	
		Beneficiari, total*(persoane)*	**Din care lucrează** *(persoane)*	**Beneficiari, total,** *(persoane)*	**Din care lucrează,** *(persoane)*	**Beneficiari total,** *(persoane)*	**Din care lucrează,** *(persoane)*	**Beneficiari total,** *(persoane)*	**Din care lucrează,** *(persoane)*	**(+/-)**	%	**(+/-)**	%
1	**Pensii total, *inclusiv:***	**686251**	**172516**	**674948**	**169529**	**675674**	**171019**	**674891**	**174885**	**-783**	**99,9**	**3866**	**102,3%**
	Pensii pentru limita de vârsta	522821	123991	520927	124795	526017	123732	528666	127526	**2649**	**100,5**	**3794**	**103,1%**
	Pensii de dizabilitate	119015	31694	110856	29310	102225	27835	98823	27706	**-3402**	**96,7**	**-129**	**99,5%**
	Pensii de urmas	10988	1206	11424	1164	11573	1332	11802	1407	**229**	**102,0**	**75**	**105,6%**
	Vechime in munca	50	8	32	5	25	3	23	2	**-2**	**92,0**	**-1**	**66,7%**
	Pensii unor categorii de angajati din aviatia civila	523	148	476	120	462	104	449	103	**-13**	**97,2**	**-1**	**99,0%**
	Pensii unor categorii de angajati din domeniul culturii	32	25	33	26	32	25	32	23	**0**	**100,0**	**-2**	**92,0%**
	Pensii functionarilor publici	5652	2506	4916	2041	4181	1425	4006	1379	**-175**	**95,8**	**-46**	**96,8%**
	Pensii deputatilor	190	89	170	58	155	44	146	38	**-9**	**94,2**	**-6**	**86,4%**
	Pensii membrilor de guvern	42	5	33	1	30	1	28	0	**-2**	**93,3**	**-1**	**0,0%**
	Pensii alesilori locali	539	232	444	127	392	76	354	69	**-38**	**90,3**	**-7**	**90,8%**
	Pensii lucratorilor vamali	6	0	5	0	3	0	3	0	**0**	**100,0**	**0**	**#DIV/0!**
	Pensii procurorilor si judecatorilor	512	220	497	211	491	156	501	159	**10**	**102,0**	**3**	**101,9%**
	Pensii participantilor la lichidarea avariei de la Cernobâl	1646	378	1589	353	1528	340	1480	330	**-48**	**96,9**	**-10**	**97,1%**
	Pensionari militari si familiile lor, care primesc pensii la organele de asigurari sociale	731	146	710	131	674	129	645	123	**-29**	**95,7**	**-6**	**95,3%**
	Pensii anticipate pentru limita de vârstă	2105	1395	1343	688	1194	481	966	270	**-228**	**80,9**	**-211**	**56,1%**
	Pensie anticipată pentru carieră lungă	0	0	0	0	4862	4737	4782	4662	**-80**	**98,4**	**-75**	**98,4%**
	Pensii angajatilor structurilor de forta	21399	10473	21493	10499	21830	10599	22185	11088	**355**	**101,6**	**489**	**104,6%**
2	**Alocații sociale de stat**	**68889**	**9121**	**73023**	**9535**	**78670**	**10710**	**84557**	**12160**	**5887**	**107,5**	**1450**	**113,5%**
3	**Alocații pentru îngrijire, însoțire și supraveghere**	**13024**	**626**	**13134**	**634**	**12672**	**649**	**13177**	**658**	**505**	**104,0**	**9**	**101,4%**
4	**Indemnizații total, *acordate în conformitate cu:***	**808**	**249**	**1482**	**451**	**1922**	502	2340	571	**418**	**121,7**	**69**	**113,7%**
	Legea nr. 156/2019, Indemnizație în cazul decesului unuia dintre soți	775	229	1413	413	1854	466	2274	535	**420**	**122,7**	**69**	**114,8%**

	Legea nr.127/2020, Indemnizație urmașilor personalului medical decedat	33	20	69	38	68	36	66	36	**-2**	**97,1**	**0**	**100,0%**
5	***Indemnizații pentru susținerea familiilor***	81490	23308	81280	22875	72767	21883	77886	14151	**5119**	**107,0**	**-7732**	**64,7%**
	Indemnizații pentru creșterea copilului, persoane asigurate	47876	21910	47788	21605	42360	20713	40137	12727	**-2223**	**94,8**	**-7986**	**61,4%**
	Indemnizații pentru creșterea copilului, persoane neasigurate	33614	1398	33492	1270	30407	1170	37749	1424	**7342**	**124,1**	**254**	**121,7%**
	Total (fără pct.4)	**849654**	**205571**	**842385**	**202573**	**839783**	**204261**	**850511**	**201854**	**10728**	**101,3**	**-2407**	**98,8%**

Sursa: *Elaborat de audit în baza informațiilor prezentate de entitate.*

Anexa nr. 8

Informații privind salariații din domeniul TI care beneficiază de prestații sociale

Nr.	Nume, prenume	Tipul prestației	Data stabilirii	Suma prestației, lei	Comentariile auditorului
1	Beneficiar 1	Indemnizație de maternitate	21.07.2023	30 268,34	Venitul mediul lunar asigurat fiind de 7 344 lei
2	Beneficiar 2	Indemnizație de maternitate	01.08.2023	30 744,77	Venitul mediul lunar asigurat fiind de 7 446 lei
3	Beneficiar 3	Indemnizație de maternitate	20.05.2023	29 419,87	Venitul mediul lunar asigurat fiind de 7 140 lei
4	Beneficiar 4	Indemnizație maternitate	10.05.2023	29 343,1	Venitul mediul lunar asigurat fiind de 7 140 lei
5	Beneficiar 5	Indemnizație paternală	07.08.2023	3 593,03	Baza de calcul fiind de 7 956 lei
6	Beneficiar 6	Indemnizație pentru incapacitate temporară de muncă	07.01.2023-13.02.2023 (38 zile)	8 554,6	Venitul mediu lunar asigurat fiind de 6 732 lei, baza de calcul a indemnizației fiind de 6 732 lei (cuantumul constituind 100%)
7	Beneficiar 7	Indemnizație pentru incapacitate temporară de muncă	18.03.2023-21.03.2023	805,47	Venitul mediu lunar asigurat fiind de 805,47 lei, baza de calcul fiind 6 242,4 lei (cuantumul 90%)

Sursa: *Elaborat de audit în baza datelor din extrasele SI „Protecția Socială”.*

Anexa nr. 9

Dinamica veniturilor bugetului asigurărilor sociale de stat în anii 2019-2023 (mil. lei)

Indicatori	Anii					Devieri 2023-2022		Devieri, 2023-2021		Devieri, 2023-2020	
	2019	2020	2021	2022	2023	(+/-)	%	(+/-)	%	(+/-)	%
1	2	3	4	5	6	7=6-5	8=6*100/5	9=6-4	10=6*100/4	11=6-3	12=6*100/3
Venituri precizate	**21869,90**	**24572,10**	**27629,04**	**34200,58**	**38870,66**	**4670,08**	**113,65**	**11241,62**	**140,69**	**14298,56**	**158,19**
Venituri executate, inclusiv:	**21748,40**	**24285,50**	**27246,80**	**33796,07**	**38604,43**	**4808,36**	**114,23**	**11357,63**	**141,68**	**14318,93**	**158,96**

Contribuţii şi prime de asigurări sociale de stat obligatorii	*13635,60*	*14295,40*	*16223,90*	*18573,34*	*21524,2*	*2950,86*	*115,89*	*5300,3*	*132,67*	*7228,8*	*150,57*
Alte venituri	*155,60*	*220,80*	*298,30*	*428,70*	*568,64*	*139,94*	*132,64*	*270,34*	*190,63*	*347,84*	*257,54*
Transferuri curente primite cu destinaţie specială între bugetul de stat şi BASS	*5969,30*	*7214,80*	*7884,60*	*10359,90*	*11093,67*	*733,77*	*107,08*	*3209,07*	*140,70*	*3878,87*	*153,76*
Transferuri curente primite cu destinaţie generală între bugetul de stat şi BASS	*1987,70*	*2554,60*	*2840,00*	*4434,12*	*5417,92*	*983,8*	*122,19*	*2577,92*	*190,77*	*2863,32*	*212,08*

Sursa: *Elaborat de audit în baza informaţiilor din Formularul nr. 4 CNAS.*

Anexa nr. 10

Dinamica datoriilor pe termen lung faţă de beneficiarii de prestaţii în anul 2023, comparativ cu anul 2022

Denumirea/tipul prestaţiei	Sold la 31.12.2022, mii lei	Sold la 31.12.2023, mii lei	Devieri	
			mii lei	%
Prestaţii de asigurări sociale	**35 262,6**	**50 445,6**	**15 183,0**	**143,0**
Pensii de asigurări sociale	13 750,6	24 098,8	10 348,2	175,2
Indemnizaţii de asigurări sociale	21 512	26 346,8	4 834,8	122,5
Prestaţii de asistenţă socială	**18 327,6**	**25 933,6**	**7 606,0**	**141,5**
Pensii de asistenţă socială	474,4	165,3	-309,1	34,8
Alocaţii	6 211,9	6 995,2	5 919,7	182,1
Indemnizaţii de asistenţă socială	168,4	131,5	783,3	112,6
Compensaţii	7 204,5	13 124,2	-36,9	78,1
Ajutoare băneşti	1 912,3	1 890,3	-22,0	98,8
Alte prestaţii de asistenţă socială	2 356,1	3 627,1	1 271,0	153,9
TOTAL	**53 590,2**	**76 379,2**	**22 789,0**	**142,5**

Sursa: *Elaborat de audit în baza informaţiilor prezentate de entitate.*

Anexa nr. 11

Informații privind coeficienții de valorizare și indexare aplicați la stabilirea pensiilor, reieșind din salariul mediu pe economie și inflația cumulativă

Anii	Salariul mediu lunar, *lei*	Creșterea salariului mediu lunar, *coeficient*	Creșterea cumulativă a salariului mediu lunar[160], *coeficient*	Rata anuală a inflației[161], *%*	Inflația cumulativă, *coeficient*	Coeficientul cumulativ de indexare[162], *coeficient*	Coeficientul luat în calcul la indexarea anuală, *coeficient*	Indexarea anuală efectuată[163], %
1998	250,5	1,140		118,30				
1999	304,6	1,216	40,5604	143,70		21,9122	1,2900	
2000	407,9	1,339	30,2886	118,40	1,7014	16,9868	1,3404	
2001	543,7	1,333	22,7234	106,30	1,8086	12,6726	1,2138	
2002	691,5	1,272	17,8665	104,40	1,8882	10,4403	1,1625	
2003	890,8	1,288	13,8692	115,70	2,1846	8,9809	1,3187	19,30
2004	1103,1	1,238	11,2000	112,50	2,4577	6,8103	1,0964	15,70
2005	1318,7	1,195	9,3688	110,00	2,7035	6,2115	1,1570	18,20
2006	1697,1	1,287	7,2799	114,10	3,0847	5,3684	1,2066	15,70
2007	2065,0	1,217	5,9829	113,10	3,4887	4,4491	1,1699	20,70
2008	2529,7	1,225	4,8839	107,30	3,7434	3,8031	1,2012	17,00
2009	2747,6	1,086	4,4965	100,40	3,7584	3,1662	1,0418	20,00
2010	2971,7	1,082	4,1575	108,10	4,0628	3,0391	1,0789	4,30
2011	3193,0	1,074	3,8693	107,80	4,3797	2,8168	1,0951	7,80
2012	3477,7	1,089	3,5525	104,10	4,5593	2,5723	1,0686	9,60
2013	3765,1	1,083	3,2814	105,20	4,7964	2,4072	1,0631	6,75
2014	4172,0	1,108	2,9613	104,70	5,0218	2,2644	1,0803	6,45
2015	4610,9	1,105	2,6795	113,60	5,7048	2,0960	1,1018	1,95
2016	5084,0	1,103	2,4301	102,38	5,8405	1,9023	1,0678	10,10
2017	5697,1	1,121	2,1686	107,31	6,2675	1,7815	1,0656	6,80
2018	6446,4	1,132	1,9165	100,88	6,3226	1,6719	1,0529	6,60
2019	7356,1	1,141	1,6795	107,54	6,7994	1,5879	1,0484	5,30

[160] Anexa nr. 3 la HG 165 din 21.03.2017 pentru aprobarea Regulamentului privind modalitatea de calculare a pensiilor și modalitatea de confirmare a stagiului de cotizare pentru stabilirea pensiilor, coeficienți aplicați de la 01.04.2024

[161] www.statistica.md

[162] Anexa nr. 5 la HG 165 din 21.03.2017 pentru aprobarea Regulamentului privind modalitatea de calculare a pensiilor și modalitatea de confirmare a stagiului de cotizare pentru stabilirea pensiilor, coeficienți aplicați de la 01.04.2024

[163] Art. 13 din Legea 156 din 14.10.1998 privind reglementarea sistemului de pensii; HG nr.148 din 22.03.2023; HG nr. 197 din 23.03.2022; Legea nr.27 din 12.03.2021 pentru modificarea unor acte normative, art. IV, pct.3; HG nr. 162 din 08.09.2021; HG nr.165 din 11-03-2020; HG nr.660 din 03.09.2020; HG nr. 186 din 15.03.2019; HG nr. 237 din 21.03.2018; HG nr. 154 din 15.03.17; HG nr. 293 din 14.03.2016; HG nr. 61 din 06.03.2015; HG nr. 170 din 12-03-2014; HG nr. 177 din 07.03.2013; HG nr.157 din 12.03.2012; HG nr. 150 din 14.03.2011; HG nr. 202 din 19.03.2010; HG nr.197 din 10.03.2009; HG nr.316 din 17.03.2008; HG nr.325 din 21.03.2007; HG nr.297 din 21.03.2006; HG nr.291 din 17.03.2005; HG nr.278 din 22.03.2004; HG nr.570 din 15.05.2003

01.04.2020						1,5146	1,0107	4,83
01.10.2020						1,4986	1,0388	1,07
2020	8107,0	1,102	1,5240	100,39	6,8259			
01.04.2021						1,4426	1,0387	3,89
01.10.2021						1,3889	1,1394	3,86
2021	9115,9	1,124	1,3553	113,94	7,7774			
2022	10529,1	1,155	1,1734	130,24	10,1293	1,2190	1,1500	13,94
2023	12354,7	1,173	1,0000	104,20	10,5547	1,0600	1,0600	15,00
2024						1,0000		6,00

Sursa: Elaborat de audit în baza actelor normative și informația furnizată de www.statistica.md

Anexa nr. 12

Analiza contribuțiilor de asigurări sociale de stat calculate/achitate în perioada 2022-2023

Cod ECO	Denumirea	Plăți calculate în perioada 01.01.2022 - 31.12.2022	Plăți calculate în perioada 01.01.2023 - 31.12.2023	Plăți achitate în perioada 01.01.2022 - 31.12.2022	Plăți achitate în perioada 01.01.2023- 31.12.2023	Diferența calculat/ achitat (2023)	Restanța la situația din 31.12.2023	Restanța la situația din 31.12.2022	Ponderea restanței în calculat 2023	Restanța, 2023-2022	Ritmul creșterii restanței	Ritmul creșterii contribuțiilor
121100	Contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii virate de angajatori	18259807,69	21310202,79	18336778,8	21274957	-35245,79	-270887,11	-202883,44	-1,27%	-68003,7	33,52%	16,71%
121310	Contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii, virate de persoanele fizice ce își desfășoară activitate pe cont propriu	127875,99	154135,88	128703,15	150099,97	-4035,91	-14433,98	-8052,41	-9,36%	-6381,57	79,25%	20,54%
121340	Contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii, virate de persoanele fizice, proprietari de terenuri agricole	9,33	68,12	86,35	-140,92	-209,04	-1,73	-4,56	-2,54%	2,83	-62,06%	630,12 %
121410	Majorarea de întârziere (penalitatea) calculată pentru neachitarea în termen a contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii	76338,23	95333,87	61027,75	53057,23	-42276,64	-147213,86	-124081,62	-154,42%	-23132,2	18,64%	24,88%
142237	Mijloacele încasate la bugetul asigurărilor sociale de stat conform documentelor	9	0	54,59	17,32	17,32	-12151,15	-11171,24	0,00%	-979,91	8,77%	0

	executorii privind răspunderea subsidiară											
142238	Recuperarea de la angajator a sumelor plătite necuvenit sub formă de prestații de asigurări	X	288,66	X	114,99	-173,67	-174,92	X	-60,60%	-174,92	0,00%	0,00%
143150	Amenzi și sancțiuni contravenționale încasate în BASS	0	0	40,28	7,13	7,13	0	0	0,00%	0	0,00%	0,00%
143430	Amenzi aferente plăților la BASS	1627,72	2890,24	887,33	1386,99	-1503,25	-3506,48	-7664,91	-121,32%	4158,43	-54,25%	77,56%
145161	Impozit unic perceput de la rezidenții parcurilor pentru tehnologia informației	421365,04	554869,92	420811,42	555258,49	388,57	-2645,97	-2589,08	-0,48%	-56,89	2,20%	31,68%
	TOTAL	**18887033,00**	**22117789,49**	**18948389,67**	**22034758,2**	**-83031,29**	**-451015,21**	**-356447,26**	**-2,04%**	**-94567,95**	**26,53%**	**17,11%**

***Sursa**: Întocmit de audit în baza Informației prezentate de SFS.*

Anexa nr. 13

Informații privind plățile calculate și cele transferate la BASS

(mii lei)

Denumirea contribuabilului	**Sold la 01.01.2023**			**Calculat**		**Achitat**		**Sold la 31.12.2023**			**Diferența sold**
	Total	Contribuții (121100)	Penalități (121410)	Contribuții (121100)	Penalități (121410)	Contribuții (121100)	Penalități (121410)	**Total**	Contribuții (121100)	Penalități (121410)	
Contribuabil 1	**12164,0**	11926,9	237,1	147995,4	2877,4	147619,3	2857,1	**12560,4**	12303,0	257,4	+396,4
Contribuabil 2	**8465,2**	6476,3	1988,9	1941,3	2514,8	410	0	**12511,3**	8007,6	4503,7	+4046,1
Contribuabil 3	**0**	0	0	104592,1	1740,0	95996,3	500,0	**9835,8**	8595,8	1240	+9835,8
Contribuabil 4	**1427,2**	1412,4	14,8	9975,4	1598,3	3845,3	51,6	**9104,0**	7542,5	1561,5	+7676,8
Contribuabil 5	**5465,5**	3233,9	2231,6	1909,5	1549,8	0	0	**8924,8**	5143,4	3781,4	+3459,3

***Sursa**: Întocmit de audit în baza informației extrase din SI „Protecția Socială" contul curent al plătitorului la BASS.*

Anexa nr. 14

Date privind agenții economici insolvenți, masa debitoare și creanțele la BASS ale acestora

Nr d/o	Denumire agent economic	Valoarea totală a creanțelor creditorilor acceptate de instanță la prima ședință[164], mii lei	Total creanțe la BPN (BS, BASS, FAOAM), mii lei	Ponderea creanțelor BPN în total creanțe ale creditorilor, %	Suma masei debitoare acceptate, mii lei	Total creanțe BASS la 31.12.2023, mii lei	Total achitări către BASS în 2023, mii lei
1	Colegiul MONDOSTUD-ART	588 020,5	45 718, 2	7.8	-[165]	20 887,6	0,00
2	Colegiul National de Viticultură şi Vinificație din Chișinău	98 530,2	101 858,2	103.4	-[166]	49 614,4	129,3
3	MOLDOVAHIDROMAS SA	-	20 537,7	-	-*	20 107,6	1 280,8
4	SRL INFINITEXTIL	32 880,9	25 421,6	77.3	13 243,0[167]	13 212,8	2 408,2
5	IANUS SRL	48 116,7	12 503,8	26.0	-[168]	10 513,5	0.0
6	SARMAT IS	18 537,8	18 600,9	100.3	0	8 163,7	0.0
7	TVARDITA CP	49 640,5	30 471,2	61.4	256,5[169]	8 066,84	0.0
8	CAP BACII	23 865,7	14 766,0	61.9	-[170]	7928,1	82,0
9	SA PRODUSE CEREALIERE	37 414,80	8 834,08	23.6	-[171]	7 833,4	0.0
10	ELVE-CONSTRUCT SRL	7 270,7	11 638,7	160.1	0	3 899,2	0.0
11	IP INSTITUTIA DE INVATAMINT PRIVAT UNIVERSITATEA INTERNAȚIONALĂ MOLDO-RUSĂ	2 274,0	2 329,4	102.4	0	2 141,9	0.0
12	SC SENIOR-V SRL	4 551,3	2 928,8	64.4	0	3 068,9	0.0
13	INCOMAS S.A.	-	6 329,4	-	47,5[172]	2 921,9	3,0
14	FAMILY TAXI S.R.L.	3 840,9	4 217,3	109.8	5,8*	1 774,8	0.0
15	GMG PRODUCTION SRL	225 783,15	2 514,4	1.1	-[173]	1 921,8	870,1
16	SA VITIS-HINCESTI	-	9 257,7	-	71,5*	2 207,1	0.0
17	CA AIR MOLDOVA SRL	-	9 959,7	-	-*	8 121,6	13 500,0
18	SC VECTRO GRUP SRL	-	5 396,1	-	-*	5 427,1	0,2
19	CORTEN CAP	29 560,7	12 648,4	42.8	1 515,0[174]	5 432,2	0.0

[164] Creanțele au fost aprobate în primă instanță, ulterior creditorii își pot contesta creanțele, precum pot înainta repunerea în termen a unor creanțe.

[165] A deținut bunuri gajate în folosul instituției financiare

[166] Debitorul deține în masa debitoare bunuri mobile colecție de vinuri, evaluate la prețul 15 357 315 lei și bunuri mobile (metal uzat) care nu a fost evaluate.

[167] Dispune de masă debitoare care nu a fost evaluată

[168] Potrivit raportului administratorului insolvabilității, debitorul dispune de 4 bunuri mobile înregistrate care nu au fost identificate Ural 375D, Zil 45024, Vaz 21093, Zil MMZ 555. La fel, dispune și de bunuri imobile construcție cu nr. cadastral 0100205.266.02 și două încăperi, cu nr. cadastrale 0100205.266.02.002 și 0100205.266.02.003, care nu au fost evaluate.

[169] excavatorul, camion ZIL 157, bun. imobil, apartament 3 odăi, bun. imobil, apartament 2 odăi, bunurile imobile, două construcții, 13 sonde artizanie (în complex cu echipament electric și pompe.)

[170] În urma valorificării masei debitoare, debitorul a achitat suma de 1 414 000 lei în contul stingerii creanței chirografare de rangul III a SFS, iar creanțele chirografare de rangul II au fost stinse integral. Totodată, la data de 16.11.2018 lichidatorul CAP ”Bacii” dna Anna Mazur a înaintat la Judecătoria Chișinău, sediul Centru cererea de chemare în judecată privind recunoașterea dreptului de proprietate asupra bunurilor imobile amplasate în mun. Chișinău, com. Băcioi, str. Chișinăului, 39 (în examinare).

[171] Masa debitoare constă din 15 unități de transport în valoare de 336,3 mii lei, 2 construcții în valoare de 2013,5 mii lei, bunuri materiale și obiecte de mică valoare în sumă de 3677,4 mii lei, mijloace fixe din secțiile de producere în valoare de 15634,1 mii lei. Derulează procedura de valorificare a masei debitoare, iar mijloacele bănești obținute vor fi îndreptate la stingerea obligațiilor curente.

[172] dispune de masă debitoare care nu a fost evaluată

[173] potrivit raportului lichidatorului, au fost depistate 2 835 bunuri mobile, care la moment sunt supuse evaluării

[174] Deține apeduct, 7 km. 22 km. drumuri asfaltate, construcție cu nr. cadastral 8723203.251.01, construcție nr. cadastral 8723203.065.01, construcție cu teren nr. cadastral 8723206.230, 8723206.230.01, construcția agricole cu nr. cad. 23106.029.01, 02, 03 , construcția comerciale nr. cad. 8723203.040.01 teren nr. cad. 8723203.040, 2 cântărilor pe 10 tone cu construcția.

20	CLUBUL SPORTIV DACIA	6 932,6	6 547,0	94.4	-*	3 740,6	0.0
21	ANCHIR S.A.	84 443,9	6 715,1	8.0	7 026,6*	3 953,3	0.0
22	SC VILA DEMETRA SRL	-	5 344,8	-	-*	7 294,7	0.0
23	SRL GEAMTAL	5 522,9	6 224,0	112.7	15,3[175]	2 660,28	0.0
24	SRL DAGL CONSTRUCT	3 253,8	3 190,4	98.1	144,6	3 304,1	0.0
Total		**1 270 441, 2**	**373 953,0**	**29,43**	**223 ,0**	**204 197,8**	**18 273,7**

Sursa: *Elaborat de audit în baza informațiilor din dosarele agenților economici insolvenți.*

Anexa nr. 15

Analiza transferurilor de la bugetul de stat pe subprograme, *mii lei*

Denumirea	Precizat pe an	Finanțat	Calculat	Achitat	Creanțele bugetului de stat la sfârșitul perioadei de gestiune	Datoriile bugetului de stat la sfârșitul perioadei de gestiune
Programul 90 „Protecția socială”	***16829730,3***	***16511597,0***	***16472801,6***	***16450357,7***	***38546,0***	***5777,2***
Subprogramul 90.11 „Susținerea suplimentară a unor categorii de populație” (Gr:10.99)	***149255,5***	***147074,1***	***144287,6***	***148254,2***	***3157,2***	***0,0***
Susținerea financiară a unor beneficiari de pensii de asigurări sociale de stat	24217,8	24217,8	23944,6	24153,1	527,2	0,0
Susținerea financiară a beneficiarilor de alocații sociale de stat	119855,7	118503,9	118421,4	118710,3	320,4	0,0
Susținerea financiară a unor beneficiari de pensii, participanți la lichidarea avariei de la C.A.E. Cernobâl și familiilor acestora	17,3	17,2	17,1	17,4	0,1	0,0
Susținerea financiară a unor beneficiari de pensii din rândul militarilor în termen și familiilor acestora	546,5	546,5	541,5	542,2	19,4	0,0
Susținerea financiară a unor beneficiari de pensii din rândul militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne	56,5	56,5	58,3	58,5	0,7	0,0

[175] La data de 04.05.2018, Serviciul Fiscal de Stat a înaintat cererea de chemare în judecată privind anularea actelor juridice, și anume a tranzacției încheiate la 28.10.2014 între SRL ,,Geamtal” în calitate de debitor și SRL ”Oligor-Prim” în calitate de creditor, a proceselor verbale de conciliere a părților din 31.10.2014, întocmite de executorul judecătoresc Bodrug Augustin în baza cărora SRL ,,Geamtal” a transmis în proprietatea SRL ”Oligor-Prim” bunuri imobile și mobile asupra cărora anterior au fost aplicate interdicții de către executorul judecătoresc Gurgurov Rodica din 23.01.2012, în vederea asigurării stingerii restanței față de bugetul public național.

***Notă:** pentru agenții economici: SRL DAGL CONSTRUCT, SC VILA DEMETRA SRL, ANCHIR S.A, CLUBUL SPORTIV DACIA, SC VECTRO GRUP SRL, CA AIR MOLDOVA SRL, SA VITIS-HINCESTI, FAMILY TAXI S.R.L, MOLDOVAHIDROMAS SA nu a fost stabilită sau a fost stabilită parțial masa debitoare.

Realizarea dreptului la suport financiar unic unor beneficiari de pensii şi alocaţii sociale	4561,7	3732,2	1304,7	4772,7	2289,4	0,0
Subprogramul 90.15 „Protecția socială a persoanelor în situații de risc" (Gr:10.99)	***10941174,2***	***10869758,2***	***10835141,3***	***10810174,8***	***33996,8***	***5777,2***
Total PENSII	***2187542,6***	***2186058,0***	***2183366,8***	***2182915,0***	***5250,3***	***233,0***
Asigurarea dreptului la pensie pentru deputați	6819,1	6814,2	6818,5	6821,9	0,0	0,0
Asigurarea dreptului la pensie pentru membrii Guvernului	1359,3	1357,5	1359,2	1359,2	0,0	1,7
Asigurarea dreptului la pensie pentru procurori	25396,8	25371,1	25271,0	25267,6	219,7	0,0
Asigurarea dreptului la pensie pentru funcționari publici	136466,5	136368,7	136553,1	136515,5	0,0	119,8
Asigurarea dreptului la pensie pentru aleşii locali	9765,6	9755,9	9726,1	9726,0	31,8	0,0
Asigurarea dreptului la pensie pentru colaboratorii vamali	23,5	22,6	23,4	23,4	0,0	0,8
Asigurarea dreptului la pensie pentru judecători	45216,2	45182,5	45305,8	45326,0	0,0	100,9
Asigurarea la pensii a cetăţenilor care au participat la lichidarea urmărilor avariei de la C.A.E Cernobâl şi familiilor acestora	98906,4	98829,9	98759,4	98726,5	108,7	0,0
Asigurarea cu pensii militarilor în termen şi familiilor acestora	19541,4	19522,1	19485,0	19473,5	44,0	0,0
Asigurarea dreptului la pensie unor categorii de angajați din domeniul culturii	429,1	422,0	431,8	431,8	0,0	9,8
Asigurarea dreptului la pensie de dizabilitate pensionarilor din rândul militarilor, persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne	54993,2	54943,5	54841,9	54851,6	174,2	0,0
Asigurarea dreptului la pensie pentru vechime în muncă pensionarilor din rândul militarilor și al persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne	1707799,7	1707799,7	1705873,4	1705463,0	3827,0	0,0
Asigurarea dreptului la pensie de urmaş pensionarilor din rândul militarilor şi a persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne	80825,8	79668,3	78918,2	78929,0	844,9	0,0
Total ALOCAŢII	***2326550,2***	***2318143,0***	***2308635,9***	***2308756,6***	***6630,8***	***0,0***
Susţinerea financiară în cazul îngrijirii persoanelor cu dizabilități	320695,8	*320966,4*	*321211,6*	*321330,9*	*1243,9*	*0,0*
Susţinerea financiară a persoanelor când nu se îndeplinesc condiţiile pentru obţinerea dreptului la pensie de asigurări sociale de stat	1507373,4	1503588,6	1494938,8	1495175,8	4336,8	0,0
Acordarea dreptului la alocaţie lunară integrală de stat beneficiarilor de pensii și alocații sociale, categorii de populaţie din stânga Nistrului	50707,1	48264,5	47602,5	47625,5	491,7	0,0
Acordarea dreptului la alocaţii de stat pentru merite deosebite față de stat	15816,8	15769,1	15655,7	15684,7	113,6	0,0
Acordarea dreptului la alocaţie lunară de stat unor categorii de populaţie din rîndul beneficiarilor de pensii sau de alocaţii sociale de stat şi familiilor lor	431895,4	429500,6	429176,0	428886,6	441,7	0,0

Măsuri de protecţie socială a şomerilor	61,7	53,8	51,3	53,1	3,1	0,0
Total INDEMNIZAŢII	***1311380,6***	***1272658,7***	***1268778,1***	***1262842,8***	***4126,4***	***178,0***
Susținerea financiară a familiei la naşterea copilului	380215,0	366621,6	365927,2	361929,1	705,2	0,0
Susținerea financiară a familiei pentru îngrijirea copilului cu vârsta de până la 2 ani, ca persoană neasigurată		244844,3	243586,4	248093,3	1289,8	0,0
Susținerea financiară a familiei pentru îngrijirea copilului cu vârsta de până la 2 ani	888447,4	619290,0	617368,6	610826,1	1964,0	0,0
Susținerea financiară a familiei pentru creşterea până la vârsta de 3 ani a copiilor gemeni sau a mai multor copii născuţi dintr-o singură sarcină	18318,0	17788,9	17650,2	17676,5	138,7	0,0
Acordarea dreptului la indemnizație viageră sportivilor de performanță care s-au retras din activitatea sportivă și antrenorilor acestora	10415,4	10415,4	10411,9	10452,3	3,5	0,0
Susținerea financiară în caz de deces a pensionarilor din rândul militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne	3241,7	3213,4	3208,6	3255,6	24,6	0,0
Asigurarea dreptului la indemnizații urmașilor personalului medical decedat în lupta cu COVID-19	8756,0	8750,5	8891,2	8895,4	0,0	178,0
Protecția socială a angajaților cu copii în cazul suspendării procesului educațional			0,0	0,0	0,0	0,0
Protecția socială a angajaților în caz de șomaj tehnic	1987,1	1734,6	1734,0	1714,5	0,6	0,0
Total COMPENSAŢII	***293943,5***	***291517,0***	***290835,1***	***267194,6***	***684,2***	***0,0***
Susținerea financiară a persoanelor în caz de dizabilitate sau deces survenită în urma accidentelor de muncă prin capitalizarea plăţilor periodice	1292,5	1275,3	1270,0	1274,9	5,3	0,0
Susținerea financiară a participanţilor la lichidarea consecinţelor avariei de la Cernobîl şi familiilor lor	85547,8	83138,5	82461,9	82488,5	678,9	0,0
Acordarea compensației la energie sub formă de plată monetară	207103,2	207103,2	207103,2	183431,2	0,0	0,0
Total AJUTOARE BĂNEŞTI	***1363722,2***	***1346447,0***	***1340829,5***	***1347139,5***	***12089,8***	***0,0***
Susținere financiară în caz de deces a persoanelor neasigurate	4378,9	4378,9	4343,5	4349,0	35,4	0,0
Susținerea financiară a familiilor defavorizate prin acordarea ajutorului social	712406,7	704935,1	701459,7	701227,9	9237,2	0,0
Susținerea financiară a familiilor defavorizate prin acordarea ajutorului pentru perioada rece a anului	646936,6	637133,0	635026,3	641562,6	2607,2	0,0
Acordarea ajutorului material unic unor categorii de populație din rîndul beneficiarilor de alocații lunare de stat					210,0	
Alte plăți sociale	***3458035,1***	***3454934,5***	***3442695,9***	***3441326,3***	***5215,3***	***5366,2***
Organizarea odihnei de vară a copiilor şi adolescenţilor	9000,0	9000,0	9000,0	9000,0	0,0	0,0
Asigurarea dreptului la tratament balneo-sanatorial	70678,2	70605,6	70467,5	70467,5		487,2

Compensarea diferenţei de tarife de asigurări sociale de stat obligatorii în sectorul agrar	99599,7	99599,7	93399,8	93399,8		4879,0
Asigurarea acoperirii diferenţei până la pensia minimă	2333089,6	2331342,6	2326873,9	2325792,4	4824,5	0,0
Asigurarea acoperirii cheltuielilor aferente perioadelor necontributive incluse în stagiul de cotizare	944302,0	943313,2	941881,3	941593,2	390,8	0,0
Compensarea sumelor anulate a contribuţiilor de asigurări sociale de stat obligatorii	1365,6	1073,4	1073,4	1073,4	0,0	0,0
Subprogramul 90.16 „Susținerea sistemului public de asigurări sociale" (Gr:10.93)	***5657926,9***	***5417926,9***	***5417926,9***	***5417926,9***	***0,0***	***0,0***
Acoperirea deficitului bugetului asigurărilor sociale de stat	5657926,9	5417926,9	5417926,9	5417926,9	0,0	0,0
Cheltuieli pentru distribuirea: ***pensiilor, alocațiilor, indemnizațiilor, compensațiilor și ajutoarelor, inclusiv prin mandate poștale***	68696,3	68696,3	68572,6	67214,1	123,7	0,0
Cheltuieli pentru taxa de comision ***la sumele eliberate în numerar***	12677,4	8141,5	6873,2	6787,7	1268,3	0,0

Sursa: *Întocmit de audit în baza informațiilor din Formularul nr. 6 CNAS.*

Anexa nr. 16

Analiza veniturilor pe tipuri de indicatori în anul 2023

(mii lei)

Denumirea	ECO	Plan		Executat	Efective	Total	
		Aprobat pe an	Precizat pe an			Creanțe	Datorii
1	2	3	4	5	6	7	8
I. VENITURI	**1**	**38735604,7**	**38.870665,7**	**38604434,4**	**39026760,2**	**2572490,2**	**175867,1**
CONTRIBUȚII ŞI PRIME DE ASIGURĂRI OBLIGATORII	**12**	**21164035,4**	**21495235,4**	**21524191,3**	**21941696,8**	**2474986,8**	**154986,1**
CONTRIBUȚII DE ASIGURĂRI SOCIALE DE STAT OBLIGATORII	**121**	**21164035,4**	**21495.235,4**	**21524191,3**	**21941696,8**	**2474986,8**	**154986,1**
Contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii virate de angajatori	121100	20951300,0	21260.300,0	21277785,5	21631018,4	2052852,4	110637,5
Contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii, virate de persoanele fizice ce își desfășoară activitate pe cont propriu	121310	152887,9	157683,7	149478,0	159466,1	36826,0	21237,8
Contribuții de asigurări sociale de stat individuale virate de persoanele fizice care au încheiat contract individual	121320	7235,8	5656,5	5872,9	5386,7	179,9	2250,2
Contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii, virate de titularii de patentă de întreprinzător	121330	52611,7	41595,2	41578,9	48240,8	13845,9	17481,4
Contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii, virate de persoanele fizice, proprietarii de terenuri agricole	121340	0,0	0,0	72,7	69,2	3,4	707,0
Majorarea de întârziere (penalitatea)calculată pentru neachitarea în termen a contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii	121410	0,0	30000,0	49403,3	97515,6	371279,2	2672,2
ALTE VENITURI	**14**	**401700,0**	**545700,0**	**568646,1**	**573466,4**	**97503,4**	**20881,0**
VENITURI DIN PROPRIETATE	**141**	**2500,0**	**6500,0**	**10876,8**	**10876,8**	**0,0**	**0,0**
Dobânzi încasate la soldurile mijloacelor băneşti la conturile bancare ale bugetului asigurărilor sociale de stat	141115	2500,0	6500,0	10876,8	10876,8	0,0	0,0
VENITURI DIN VÎNZAREA MĂRFURILOR ŞI SERVICIILOR	**142**	0,0	**0,0**	**132,4**	**1526,8**	**12664,2**	**9,6**
Mijloace încasate în bugetul asigurărilor sociale de stat conform documentelor executorii privind răspunderea subsidiară	142237	0,0	0,0	17,4	1239,5	12492,0	9,6
Recuperarea de la angajator a sumelor plătite necuvenit sub formă de prestații de asigurări soc	142238	0,0	0,0	115,0	287,3	172,2	0,0
AMENZI ŞI SANCȚIUNI	**143**	**1100,0**	**1100,0**	**1394,1**	**3259,6**	**29250,3**	**627,4**
Amenzi şi sancțiuni contravenționale încasate în bugetul asigurărilor sociale de stat	143150	100,0	20,0	7,1	0,0	0,0	0,0
Amenzi aferente plăților la bugetul asigurărilor sociale de stat	143430	1000,0	1080,0	1387,0	3259,6	29250,3	627,4
ALTE VENITURI ŞI VENITURI NEIDENTIFICATE	**145**	**398100,0**	**538100,0**	**556242,8**	**557803,2**	**55588,9**	**20244,0**
Alte venituri încasate în bugetul asigurărilor sociale de stat	145120	1000,0	1000,0	984,4	985,7	2,2	0,0
Impozit unic perceput de la rezidenții parcurilor pentru tehnologii informaționale	145161	397100,0	537100,0	555258,4	556817,5	55586,7	20244,0
Venituri neidentificate ale bugetului asigurărilor sociale de stat	145220	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
TRANSFERURI PRIMITE ÎN CADRUL BUGETULUI PUBLIC NAȚIONAL	**19**	**17169869,3**	**16829730,3**	**16511597,0**	**16511597,0**	**0,0**	**0,0**
Transferuri primite în cadrul bugetului consolidat central	**192**	**17169869,3**	**16829730,3**	**16511597,0**	**16511597,0**	**0,0**	**0,0**
Transferuri curente primite cu destinație specială între bugetul de stat si bugetul asigurărilor sociale de stat	192110	11003442,4	11171803,4	11093670,1	11093670,1		
Transferuri curente primite cu destinație generală între bugetul de stat si bugetul asigurărilor sociale de stat	192130	6166426,9	5657926,9	5417926,9	5417926,9		

Sursă: *Raportul privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul 2023 (Formularul nr.4.2 CNAS).*

Anexa nr. 17

Executarea veniturilor bugetului asigurărilor sociale de stat în anii 2022-2023

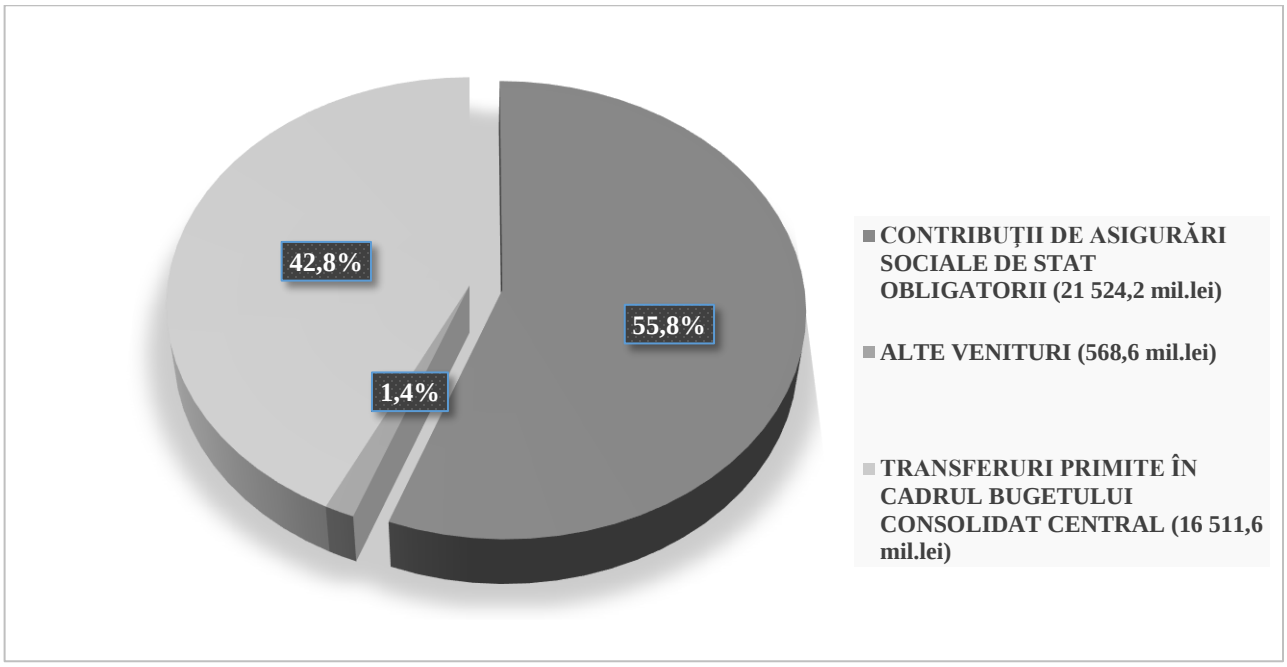
(mil. lei)

Indicatorii	Anul 2022	Anul 2023			Ponderea executat în suma totală	Executat 2023, față de:			
		aprobat	precizat	executat		executat 2022		precizat 2023	
	executat				(%)	(+/-)	%	(+/-)	%
A	*1*	*2*	*3*	*4*	*5.0*	*6*	*7*	*8*	*9*
Venituri, total	**33796,1**	**38735,6**	**38870,6**	**38604,4**	***100,0%***	**4808,3**	**114,2**	**-266,2**	**99,3**
1. Resurse proprii ale BASS	***19002,0***	***21565,7***	***22040,9***	***22092,9***	***57,2%***	**3090,9**	**116,3**	**52,0**	**100,2**
1.1. Contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii, inclusiv:	*18573,3*	*21164,0*	*21495,2*	*21524,2*	***97,4%***	**2950,9**	**115,9**	**29,0**	**100,1**
Contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii virate de angajatori	18335,6	20951,3	21260,3	21277,8	***98,8%***	**2942,2**	**116,0**	**17,5**	**100,1**
Contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii, virate de persoanele fizice ce își desfășoară activitatea pe cont propriu	128,2	152,8	157,7	149,5	***0,6%***	**21,3**	**116,6**	**-8,2**	**94,8**
Contribuții de asigurări sociale de stat individuale virate de persoanele fizice care au încheiat contract individual	4,9	7,2	5,6	5,8	***0,0%***	**0,9**	**118,4**	**0,2**	**103,6**
Contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii, virate de titularii de patentă de întreprinzător	43,2	52,6	41,6	41,6	***0,2%***	**-1,6**	**96,3**	**0,0**	**100,0**
Contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii, virate de persoanele fizice, proprietarii de terenuri agricole	0,2	0,0	0,0	0,1	***0,2%***	**-0,1**	**35,0**	**0,1**	**x**
Majorarea de întârziere (penalitatea) calculată pentru neachitarea în termen a contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii	61,2	0,0	30,0	49,4	***0,2%***	**-11,8**	**80,7**	**19,4**	**164,7**
1.2. Alte venituri	*428,7*	*401,7*	*545,7*	*568,7*	***2,6%***	**140,0**	**132,7**	**23,0**	**104,2**
2. Transferuri primite în cadrul bugetului public național	***14794,0***	***17169,8***	***16829,7***	***16511,5***	***42,8%***	**1717,5**	**111,6**	**-318,2**	**98,1**
2.1. Transferuri curente primite cu destinație specială între bugetul de stat și bugetul asigurărilor sociale de stat	*10359,9*	*11003,4*	*11171,8*	*11093,6*	***67,2%***	**733,7**	**107,1**	**-78,2**	**99,3**
2.2. Transferuri curente primite cu destinație generală între bugetul de stat și bugetul asigurărilor sociale de stat	*4434,1*	*6166,4*	*5657,9*	*5417,9*	***32,8%***	**983,8**	**122,2**	**-240,0**	**95,8**

Sursă: *Rapoartele privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anii 2022 și 2023 (Formularul nr.4. CNAS).*

Anexa nr. 18

Structura veniturilor BASS în anul 2023

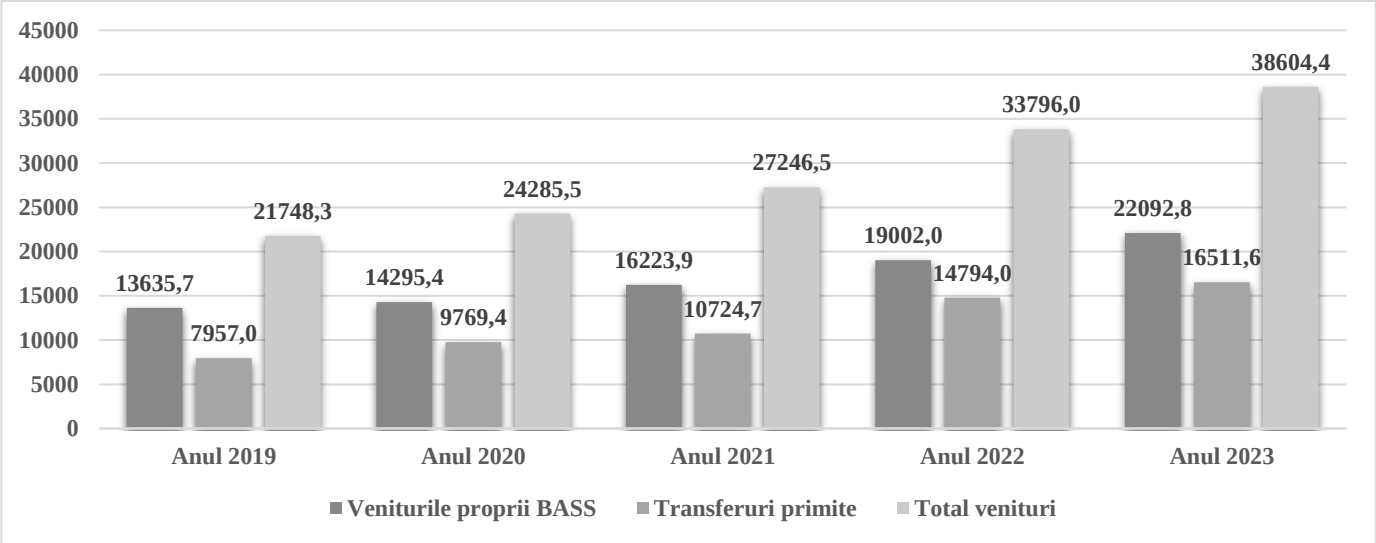

Sursă: *Raportul privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul 2023 (Formularul nr.4 CNAS).*

Anexa nr. 19

Dinamica executării veniturilor bugetului asigurărilor sociale de stat în anii 2019-2023

(mil.lei)

Sursă: *Raportul privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anii 2019-2023.*

Anexa nr. 20

Analiza transferurilor la bugetul asigurărilor sociale de stat

(mii lei)

Denumirea	ECO	Plan		Executat anul curent	Executat anul precedent	Executat	
						anul curent față de anul precedent	
		aprobat	precizat			devieri	în
		pe an	pe an			(+/-)	%
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
I. VENITURI	1	38735604,7	38870665,7	38604434,4	33796071	-4808363,4	114,2
TRANSFERURI PRIMITE ÎN CADRUL BUGETULUI PUBLIC NAȚIONAL	19	17169869,3	16829730,3	16511597	14794027,1	-1717569,9	111,6
Ponderea transferurilor în total venituri		44,3	43,3	42,7	43,7	1,0	X
Transferuri curente primite cu destinație specială între bugetul de stat și bugetul asigurărilor sociale de stat	192110	11003442,40	11171803,4	11093670,1	10359900,4	-733769,7	107,1
Ponderea transferurilor cu destinație specială în total transferuri		64,09	66,38	67,19	70,03	42,72	X
Transferuri curente primite cu destinație generală între bugetul de stat și bugetul asigurărilor sociale de stat	192130	6166426,9	5657926,9	5417926,9	4434126,7	-983800,2	122,2
Ponderea transferurilor cu destinație generală în total transferuri		35,9	33,6	32,8	29,9	57,2	X

***Sursă**: Rapoartele privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anii 2022-2023.*

Anexa nr. 21

Cheltuielile bugetului asigurărilor sociale de stat în anul 2023

(mil. lei)

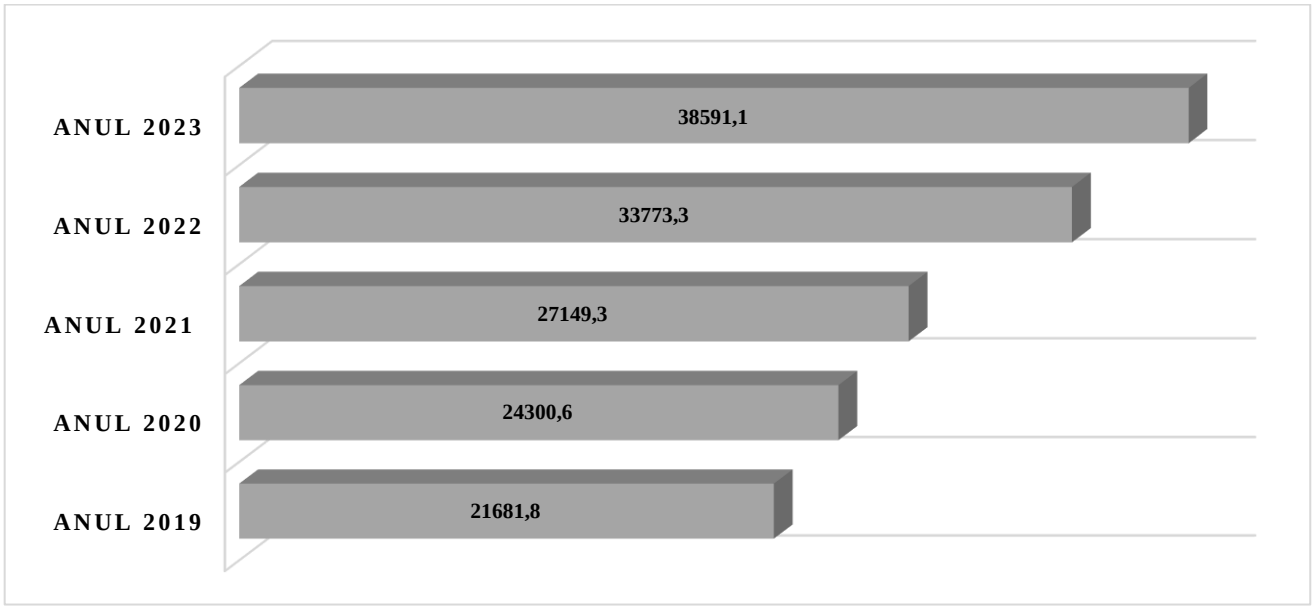
Indicatorii	Cod	2023					Devieri			
							executat față de precizat		efectiv față de precizat	
	Eco	aprobat	precizat	executat	efectiv	Ponderea în suma totală (%)	(+/-)	%	(+/-)	%
Ab	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*	*9*	*10*
Cheltuieli, total	***2+3***	**38735,6**	**38870,6**	**38524,7**	**38591,1**	**100.00**	**-345,9**	**99,11**	**-279,5**	**99,28**
Cheltuieli	*2*	*38713,8*	*38849,5*	*38508,1*	*38575,6*	*99,96*	*-341,4*	*99,12*	*-273,9*	*99,29*
Cheltuieli de personal	*21*	214,4	214,4	209,4	212,4	0,55	-5	97,67	-2	99,07
Bunuri şi servicii	*22*	338,3	334,1	290,2	293,9	0,76	-43,9	86,86	-40,2	87,97
Prestaţii sociale	*27*	38152,4	38292,1	38000,2	38060,4	98,66	-291,9	99,24	-231,7	99,39
Alte cheltuieli	*28*	8,7	8,9	8,2	8,9	0,02	-0,7	92,13	0	100,00
Active nefinanciare	*3*	*21,7*	*21,1*	*16,5*	*15,5*	*0,04*	*-4,6*	*78,20*	*-5,6*	*73,46*
Mijloace fixe	*31*	15,9	14,9	11,7	11,5	74,19	-3,2	78,52	-3,4	77,18
Stocuri de materiale circulante	*33*	4,4	4,9	3,8	3	19,35	-1,1	77,55	-1,9	61,22
Mărfuri	*35*	1,3	1,3	1,1	1,1	7,10	-0,2	84,62	-0,2	84,62

Sursa*: Raportul privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul 2023.*

Anexa nr. 22

Dinamica cheltuielilor efective ale bugetului asigurărilor sociale de stat în anii 2019-2023

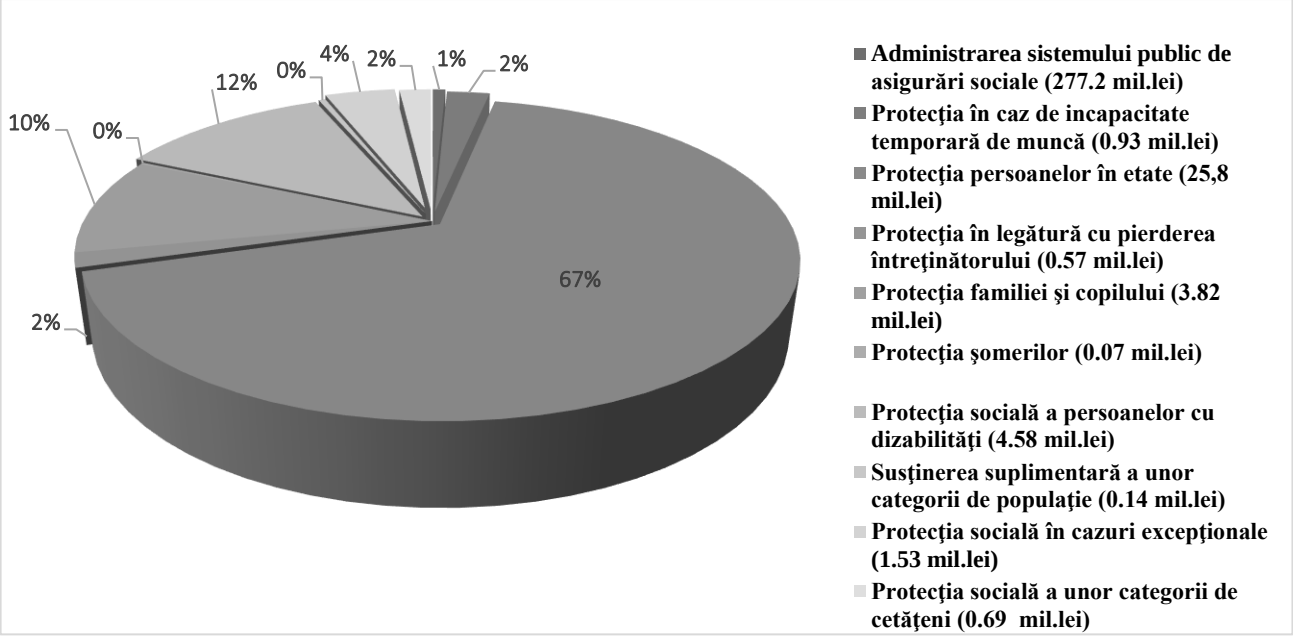
(mil. lei)

Sursă: *Raportul privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anii 2019-2023.*

Anexa nr. 23

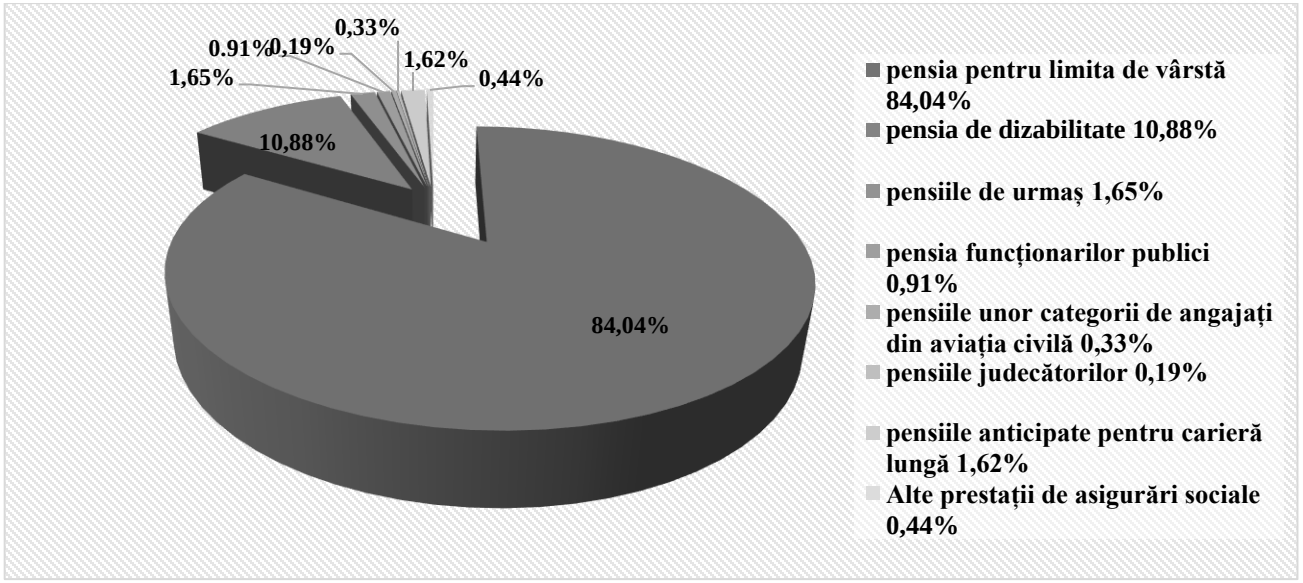
Ponderea cheltuielilor pe programe în totalul cheltuielilor BASS, executate în anul 2023

Sursă: *Date calculate de audit în baza informațiilor din Raportul privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul 2023 (Formularul nr.2 CNAS).*

Anexa nr. 24

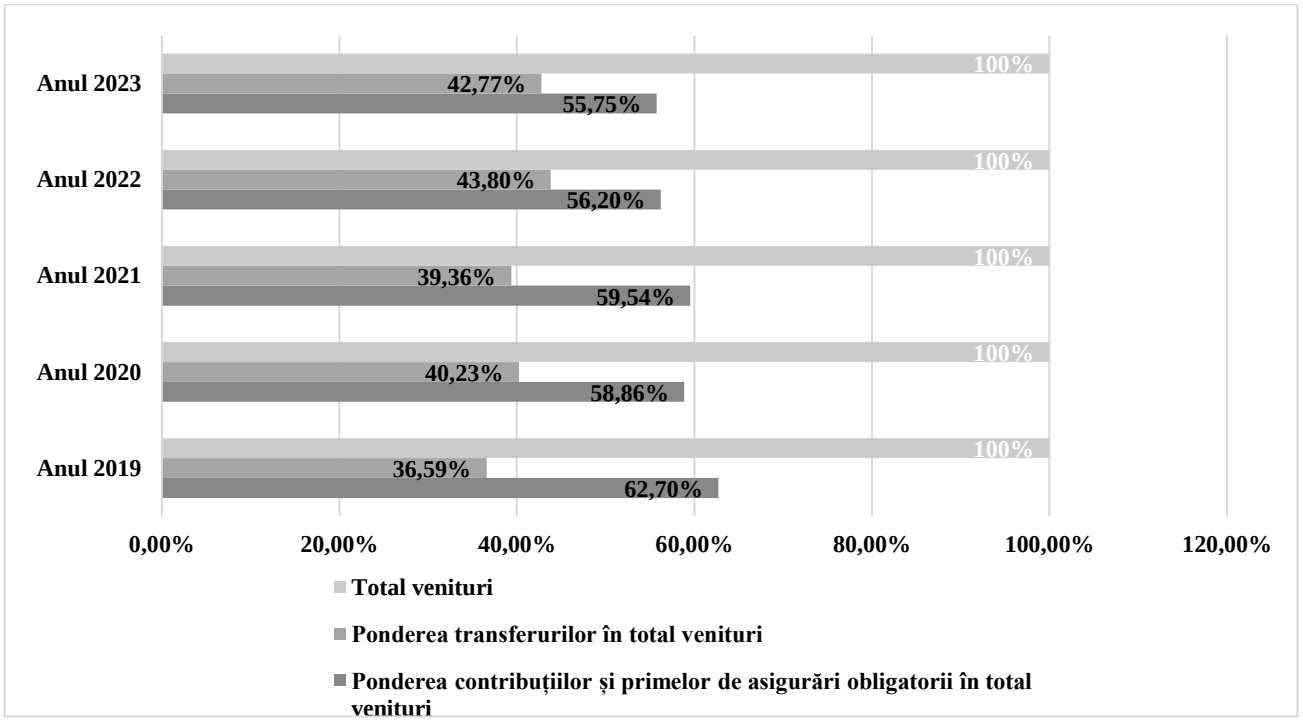
Structura cheltuielilor efective privind acordarea pensiilor de asigurări sociale

Sursă: *Date calculate de audit reieșind din informațiile Raportului privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat la partea de cheltuieli a prestațiilor sociale, la situația din 01.12.2023 (Formularul nr.7 CNAS).*

Anexa nr. 25

Evoluția ponderii veniturilor proprii ale BASS și transferurilor de la bugetul public național în totalul veniturilor

Sursă: *Rapoartele privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anii 2019-2023.*

Anexa nr. 26

Numărul real de prestații care se calculează și se achită beneficiarilor, pentru anii 2019-2023

Tipul plății	La data 31.12.2019	La data 31.12.2020	La data 31.12.2021	La data 31.12.2022	La data 31.12.2023	Devieri 2023/2022		Devieri 2022/2021		Devieri 2021/2020		Devieri 2020/2019	
						(+/-)	%	(+/-)	%	(+/-)	%	(+/-)	%
Protecția persoanelor în etate, pensie (pentru limită de vârstă, pensie pentru deputați, pensie pentru procurori)	538519	532979	529359	538300	540403	2103	100,39	8941	101.7	-3620	99.3	-5540	99
Protecție în legătură cu pierderea întreținătorului (pensie de urmaș etc.)	43091	45798	52386	44843	71573	26730	159,61	-7543	85.6	6588	114	2707	106
Protecția persoanelor cu dizabilități	123276	119389	111224	102643	99214	-3429	96,66	-8581	92.28	-8165	93.2	-3887	96.8
Protecție în caz de incapacitate temporară de muncă	217997	221525	253979	209811	189081	-20730	90,12	-44168	82.61	32454	115	3528	102
Protecția familiei și copilului (indemnizație de maternitate, de îngrijire a copilului până la vârsta de 3 ani etc.)	72856	73863	73482	110150	100814	-9336	91,52	36668	149.9	-381	99.5	1007	101
Protecția șomerilor	2654	3010	1945	2062	1964	-98	95,25	117	106	-1065	64.6	356	113
Protecția socială a unor categorii de cetățeni (tratament balneo-sanatorial)	7092	1725	4202	3999	3427	-572	85,70	-203	95.17	2477	244	-5367	24.3
Protecție în legătură cu pierderea întreținătorului (susținere financiară a persoanelor decedate neasigurate, pensie de urmaș a pensionarilor din rândul militarilor etc.)	5810	5525	6321	5698	9294	3596	163,11	-623	90.14	796	114	-285	95.1
Protecția familiei și copilului (organizarea odihnei de vară, susținerea financiară a familiei la nașterea copilului etc.)	83265	70089	71113	104444	102766	-1678	98,39	33331	146.9	1024	102	-13176	84.2
Protecția șomerilor (alocație pentru integrare profesională cu statut de șomer etc.)	8	16	244	1378	355	-1023	25,76	1134	564.8	228	1525	8	200
Protecția persoanelor cu dizabilități (îngrijirea persoanelor cu dizabilitate, susținerea persoanelor în caz de dizabilitate sau deces	84639	86009	90128	96551	101446	4895	105,07	6423	107.1	4119	105	1370	102

survenit în urma accidentelor de muncă etc.)													
Susținerea suplimentară a unor categorii de populație (beneficiari de asigurări sociale, alocații sociale etc.)	1070615	1601128	864351	780155	93522	-686633	11,99	-84196	90.26	-736777	54	530513	150
Protecția socială în cazuri excepționale (ajutor social, ajutor pentru perioada rece a anului)	227886	260933	246268	217273	282159	64886	129,86	-28995	88.23	-14665	94.4	33047	115
Protecția socială a unor categorii de cetățeni (indemnizație viageră sportivilor de performanță, care s-au retras din activitatea de sport, asigurarea la tratament balneo-sanatorial etc.)	74546	67448	71183	92719	69187	-23532	74,62	21536	130.3	3735	106	-7399	90.1
TOTAL	**2552254**	**3089437**	**2376185**	**2310026**	**1665205**	**-644821**	**72,09**	**-66159**	**97.22**	**-713252**	**77**	**537183**	**121**

Sursă: *Raportul privind îndeplinirea planului de contingente, beneficiarii plăților și mărimea acestora din bugetul asigurărilor sociale de stat (Formularul nr.5 CNAS pentru anii 2019, 2020, 2021, 2022 și 2023).*